

2023

STUDENTI EKONOMSKOG FAKULTETA

broj 24 • godina XVI.

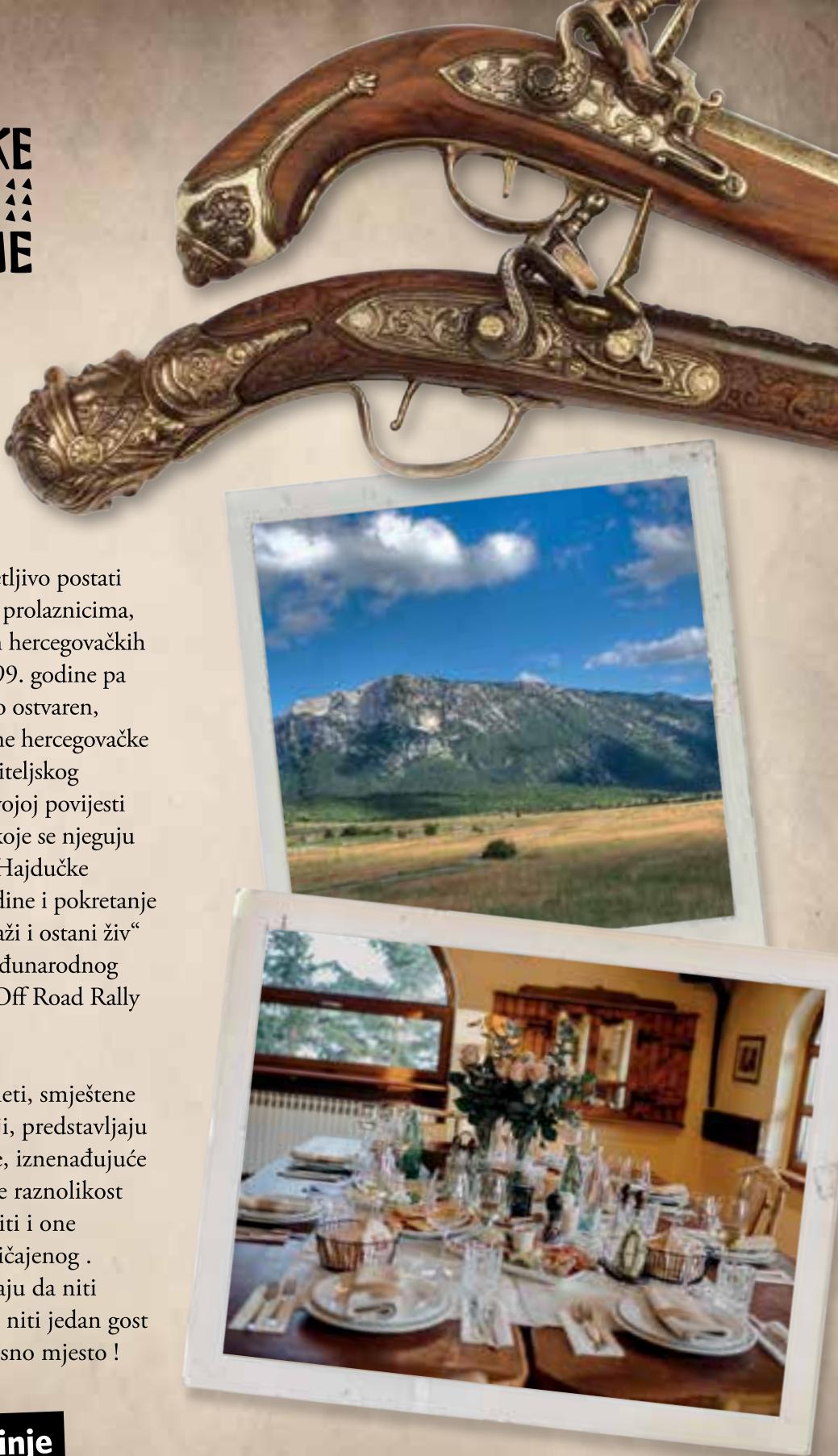
BESPLATAN PRIMJERAK

HAJDUČKE VRLETI BLIDINJE

U nezaobilaznom biseru BiH; Parku prirode Blidinje, smjestio se ugostiteljski objekt; hotel Hajdučke Vrleti. Priča o Vrletima seže u 1996. godinu, kada je jedan vizionar postavio sebi jasan cilj – stvoriti mjesto koje će nenametljivo postati stanica svim namjernim i slučajnim prolaznicima, i pozicionirati se u jedan od vodećih hercegovačkih restorana i hotela. Od otvorenja 1999. godine pa sve do danas, početni cilj je uspješno ostvaren, upravo zbog njegovanja tradicionalne hercegovačke kuhinje, domaćinske atmosfere i obiteljskog pristupa poslu. Hajdučke Vrleti u svojoj povijesti bilježe i brojne zanimljive tradicije koje se njeguju i danas; najistaknutije su osnivanje Hajdučke Republike Mijata Tomića 2002. godine i pokretanje jedinstvene manifestacije „Dobro slaži i ostani živ“ 2003. godine, kao i organizacija međunarodnog sportskog događaja – Memorijalni Off Road Rally Vinko Vukoja – Lastvić.

Cjelovito jedinstvene Hajdučke Vrleti, smještene na odvojenoj i primamljivoj lokaciji, predstavljaju spoj izdvojene vjekovne arhitekture, iznenađujuće prirodne ljepote i tradicije da stvore raznolikost iskustava i odmora koji će zadovoljiti i one najzahtjevnije. Doživljaj iznad uobičajenog . Ljepota i dubina kvalitete osiguravaju da niti jedan posjetitelj neće ostati jednak, niti jedan gost nepromijenjen. To je sigurno, čudesno mjesto !

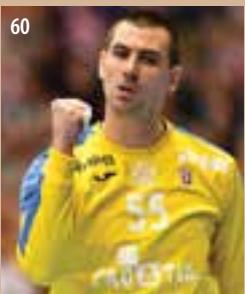
#HajdučkeVrletiBlidinje

#VuciVileHajduci

#DoživljajIznadUobičajenog

Hajdučke Vrleti Blidinje, Vukoja - MAV d.o.o.
Blidinje bb, 80 240 Tomislavgrad

Restaurant: +387 39 718 522,
Reservations & informations: +387 63 304 603
www.hajduckevrleti-blidinje.com
info@hajduckevrleti-blidinje.com

Sadržaj

5	Riječ urednika	41	ADIDAS vs PUMA
6	Klub poslodavaca	42	Intervju - Profesorica Maja Letica
7	Međunarodna ljetna škola	46	Intervju - Dražen Njavro, bivši student ekonomskog fakulteta
8	12. natjecanje „Poduzetništvo studenata – od ideje do realizacije poduzetničkih projekata“	48	Umjetnost odlaganja obveza Procrastination
9	Youth Speak Forum u Mostaru	50	Top 10 najpraćenijih Instagram profila
10	Predavanje Emila Tedeschog na Ekonomskom fakultetu	51	Od hobija do biznisa
11	Održan prvi Kviz znanja ekonomije	52	Turizam u Bosni i Hercegovini, spoj prirode i kulture
12	Tim Ekonomskog fakulteta drugi u Case Study Competition	55	„Bosanski Lourdes“, svetište sv. Ive u Podmilaču
	Zagrebačke banke Hrvatska	57	Mala zemlja, veliki snovi
13	Studenti nagrađeni za provedenu kampanju u sklopu projekta E4U	59	Sveučilišni karate klub Neretva
14	BETAPITCH konferencija na Ekonomskom fakultetu	60	Intervju Marin Šego
15	Ožujsko studentski natječaj 2018.	62	Milenijalci – genijalci
16	Nagrada za najkreativnije rješenje	65	„Obećana“ dolina
18	Svečana promocija na Ekonomskom fakultetu	68	Automobili koji će postati naša svakodnevница
18	Svečana promocija u centru Vitez	70	eroGAG - mala zbirkica hercegovačkog žargona
19	Studenti dobitnici nagrada za akademsku 2017./18. godinu	72	HNK - Hrvatsko narodno kazalište Mostar
20	Svečana promocija	74	Gluma na Sveučilištu – san ili java?
20	Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru	75	Svestrani studenti Ekonomskog fakulteta
22	Studentski zbor Sveučilišta u Mostaru	77	Indijska kuhinja
23	Female Youth - 4ICT	79	Ljepota i moda
24	Ulazak BiH u EU 2025 – utopija ili postoji nada?	82	Prirodna kozmetika, najbolje što možete pokloniti svojoj koži
26	Stabilnost u nestabilnosti!?	84	Simbol muškarca i poslovnog svijeta
29	Suvremene bankarske usluge - Internet bankarstvo	86	Intervju - Tomislav Vuković
31	Ponos Središnje Bosne - Bolnica u Novoj Biloj	89	Zanimljivosti o BiH
32	Industrijski trokut Italije	90	Kina - ekonomsko čudo
34	Pelješki most - šteta za BiH ili ne?	92	Studiranje u Češkoj
36	Sydney Opera House - arhitektonsko čudo	93	In memoriam
38	Gerila marketing!?	94	Kako su prošli Oscari 2019?
40	Najpoželjniji poslodavci u BiH za 2019. godinu	95	Najpodcenjeniji filmovi koje moraš pogledati
		96	Intervju - Mag.oec. Iva Klepić
		98	Križaljka

Glavni urednik

Robert Tokić

Zamjenica glavnog urednika

Janja Konjevod

Uredništvo

Katarina Marić

Karlo Šego

Andrea Drežnjak

Marija Karlović

Antonia Dumančić

Jelena Pehar

Mario Zelić

Ilirjana Spaqi

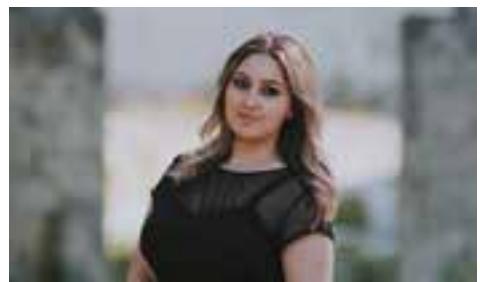
Ljubica Kolobarić

Ivo Čarapina

Fotografija uredništva

Vedran Miletić

Suradnici

Marija Perić

Manuela Leko

Grafičko oblikovanje i tisk

FRAM ZIRAL, Mostar

Adresa

Matrice Hrvatske b.b.

88000 Mostar

Kontakt

Tel.: +387 63 554 893

E-mail: sef@list@gmail.com

Naklada:

700 primjeraka

P.S. Tvrđnje i mišljenja u listu izražavaju isključivo stavove autora i ne predstavljaju nužno stavove i mišljenja uredništva

Drage čitateljice i čitatelji,

zadovoljstvo mi je predstaviti 24. broj lista studenata Ekonomskog fakulteta „SEF“ u kojem Vam donosimo niz zanimljivih članaka, prikaza i osvrta te mnoštva tekstova u kojima možete čitati o aktivnostima našeg fakulteta te raznolikih tema iz područja ekonomije i opće-društvene sfere. Moram priznati da od cijelog procesa formiranja časopisa, pisanje riječi urednika „palo“ mi je najteže. Prihvaćajući ulogu urednika bio sam jako ponosan a isto tako i osjećao veliku odgovornost i zabrinutost budući da nisam ranije imao doticaja sa funkcijom istog. Veliku zahvalnost tu dugujem svome uredništvu na koji sam izuzetno ponosan. Svi smo mi dosta nepoznato pristupili samom procesu formiranja časopisa i iskreno se nadam da smo u konačnici i uspješno uspjeli u tom. Konzultiranjem i ispunjavanjem svojih obveza na vrijeme i redovitim dolaskom na sastanke, uredništvo je omogućilo izlazak novog broja lista. Ono što me posebno raduje, jeste što od samoga početka do kraja realizacije ostali smo u punom sastavu. Smatram da je to odraz naših dobrih odnosa i pozitivne klime koja je vladala među nama. Jednako tako, svi su prihvatali i prijedlog da cijeli časopis bude kocipiran na „pozitivnom duhu“, uspješnim studentima i poduzetničkim pričama, na širenu

Riječ urednika

pozitivnog ozračja u ovako još uvijek poljuljanoj ekonomskoj i političkoj okolini.

Sve to bilo bi nemoguće da nisam imao potporu bivših urednika SEF-a. Stoga veliko hvala prošlogodišnjem uredniku Dariju Šaravanji kao i Stipanu Zovku koji su mi uputili najvažnije smjernice u izradi časopisa. Veliku zahvalnost upućujem i profesoru i prvom uredniku našeg časopisa Nikoli Papcu koji me je uveo u cijeli proces, profesoru Igoru Živku i profesorici Maji Letici na njihovom doprinosu kao i cijeloj upravi i osoblju Ekonomskog fakulteta, Studentskom zboru kroz pružanje administrativne, tehničke i savjetodavne pomoći kao i sponzorima koji su olakšali financiranje tiskanja časopisa.

Pokajao bih se a da ne dodam da mu raduje što sam i prvi čistokrvni Bosanac urednik. Stoga u narednim stranicama neće usfaliti priča i iz Bosne. Nezahvalno bi bilo isticati pojedine članke, jer se svaki autor maksimalno potruđio odrediti svoj zadatak. Svaki članak ima svoju

ulogu i težinu. Pregršt odličnih tema i intervjuja daje nadu da će svatko od Vas pronaći za sebe dosta zanimljivosti.

Ovom prilikom pozivam sve studente koji se još nisu uključili u rad SEF-a, a imaju želju, da budu slobodni kontaktirati nas i uključe se u stvaranje povijesti. Važno je ostaviti traga. Vodilja mi je da trebamo doprinijeti promociji svoga fakulteta i Sveučilišta, podizanju njegovog ugleda i imena jer na taj način doprinosimo i vrijednosti svoje diplome po završetku istog.

S poštovanjem i zahvalnošću,

Robert Tokić
Glavni urednik

Klub poslodavaca

O klubu

Klub poslodavaca je projekt Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru čija je temeljna svrha osigurati bolju i efikasniju vezu između poslodavaca i studenata koji su završili prvi ili drugi ciklus na Ekonomskom fakultetu. Klub poslodavaca okuplja različita poduzeća iz regije koje karakterizira veliki poslovni uspjeh i društveno odgovoran odnos prema zajednici. Poduzeće postaje član kluba potpisom sporazuma sa Ekonomskim fakultetom. Poslodavci, članovi kluba, imaju pravo raspolagati bazama podataka studenata

koji su završili prvi ili drugi ciklus na Ekonomskom fakultetu i koji su se dobrovoljno prijavili u klub. Članstvo u klubu za sva poduzeća je potpuno besplatno i neobvezujuće, što se definira i okvirnim sporazumom o suradnji. Kroz aktivnosti Kluba poslodavci imaju mogućnost i utjecati na razvoj kompetencija kod budućih studenata i potencijalnih zaposlenika. S druge strane studenti imaju priliku uspostaviti kontakt s potencijalnim poslodavcima, predstaviti im se i doći do moguće prilike za stručnu praksu, stajiranje ili čak zaposlenje.

Ekonomski fakulteta želi biti poveznicu između potencijalnih poslodavaca i studenata, osiguravajući i jednoj i drugoj strani priliku za ostvarenje vlastitih interesa.

Vizija i misija kluba poslodavaca

Vizija kluba je osigurati stalnu čvrstu i aktivnu vezu između potencijalnih poslodavaca i studenata Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru.

Misija kluba je povezati studente Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru koji su završili prvi ili drugi ciklus studija sa potencijalnim poslodavcima na području obavljanja stručnih praksi i zapošljavanja.

Način rada kluba

Svi studenti koji su završili prvi ili drugi ciklus na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Mostar imaju mogućnost dostaviti zamolbu i životopis na sljedeći mail.

Klub poslodavaca Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru evidentira sve prisjepe zamolbe i životopise u jednu jedinstvenu bazu podataka koju dostavlja bez naknade ili bilo kakve druge obveze svim članovima kluba, potencijalnim poslodavcima.

Poduzeća, članovi kluba poslodavaca dobivati će dva puta godišnje bez ikakve obveze baze podataka svih studenata koji su završili prvi ili drugi ciklus na Ekonomskom fakultetu i imati će mogućnost zaposlit neke od navedenih studenata.

Članovi kluba, budući poslodavci, potpisuju s Ekonomskim fakultetom sporazum o suradnji kojim je definirano da članstvo u klubu ne nosi nikakve obveze niti troškove za članove, a pruža mogućnost aktivne suradnje na području znanstveno – istraživačkog rada, stručnih praksi i zapošljavanja. ♦

Međunarodna ljetna škola

U suradnji sa University College Southeast Norway i Univerzitetom "Džemal Bijedić", Sveučilište u Mostaru organizirao je Međunarodnu ljetnu školu koja se održala u razdoblju od 21. svibnja do 2. lipnja 2018. godine na Ekonomskom i Pravnom fakultetu, Sveučilišta u Mostaru.

Ovo je inače bilo šesto izdanje ovog programa koje teži da polaznicima pruži uvid u teorijske i praktične aspekte međunarodnog ljudskog prava i socijalnog poduzetništva te da na osnovu iskustava razvijenih država u ovim oblasti da pregled naučenih lekcija i otkrića koje su primjenjive i u zemljama u tranziciji.

U sklopu programa bile su uključene i posjete nevladnim organizacijama koje se bave osjetljivim kategorijama stanovništva, gdje su se studenti mogli iz prve ruke upoznati sa raznih problemima društva. U ljetnoj školi sudjelovalo je šezdesetak studenata iz različitih dijelova svijeta gdje su pored neprocjenjivog iskustva mogli ostvariti i 7,5 ECTS boda, a nositelji kolegija su bili profesori Lars Soltvedt i Arnt Farbu.

Koncept Međunarodne ljetne škole je takav da se partneri: Sveučilište u Mostaru i Univerzitet Džemal Bijedić svake godine smjenjuju u ulozi domaćina.

Tako će ovogodišnji studenti upisani u program Međunarodne ljetne škole imati priliku pohađati nastavu u kampusu Univerziteta Džemal Bijedić - smještenom u Mostaru, a održat će se u razdoblju od 3. do 15. lipnja 2019. ♦

12. natjecanje

Ekonomski fakultet Sveučilišta u Mostaru održao je 25. travnja 2018. godine finale natjecanja za najbolji studentski poslovni plan za akademsku 2017/2018. godinu i najboljim podijelio prikladne nagrade i certifikate.

Natjecanje se organizira u sklopu projekta „Poduzetništvo studenata – od ideje do realizacije poduzetničkih projekata”, koji se provodio uz finansijsku potporu Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta.

U natjecanju je sudjelovalo preko 40 timova studenata Sveučilišta u Mostaru, a od šesnaest poslovnih planova koji su ušli u završni izbor, odabранo je pet za finalne prezentacije.

Ovakvo se natjecanje organizira već dvanaest godinu zaredom na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru, a cilj je, prije svega, poticanje i promoviranje poduzetništva i inovacija. Također, nastoji se studente potaknuti na aktivnan

angažman te kreiranje poduzetničkog pothvata kao nešto što je pozitivno i nešto čime se, na neki način, može nadati današnja kriza.

Konačnu odluku donio je stručni žiri u sastavu: Josip Tomičić (Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta), Ivan Jelčić (HERAG - razvojna agencija), Goran Dodig (INTERA Tehnološki Park), Tomislav Majić (LINK Mostar – Udruženje za poduzetništvo i posao), Maja Vican (REDAH), Dalibor Miloš (poduzetnik) te svakako nastavno osoblje Ekonomskog fakulteta, Sveučilišta u Mostaru (prof. dr.sc. Zdenko Klepić, doc.dr.sc. Nikola Papac i asistentica Lidiya Šunjić, mag. oec.). ♦

„Poduzetništvo studenata – od ideje do realizacije poduzetničkih projekata“

Tri najbolja poslovna plana su nagrađena novčanim nagradama koje osigurava Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta te prigodnim certifikatima:

- 1. mjesto** – studenti Marija Šiljeg i Robert Tokić s poslovnom idejom „Proizvodnja i prodaja zaklona kontejnera za otpad, zaklona za bicikle i automobile, žardinjera, drvenih klupa i drvenih kanti za smeće-Madera“ te nagradom od 1000KM
- 2. mjesto** – studenti Sara Sudar i Mirko Matijević sa poslovnom idejom „Vizion- profesionalno rješenje u svijetu nogometa“ te nagradom od 600KM
- 3. mjesto** – studenti Magdalena Kraljević i Oliver Rotim sa poslovnom idejom „Pripreme za državnu maturu i prijemne ispite - Presto“ te nagradom od 400KM.

Youth Speak FORUM

Youth Speak Forum u Mostaru

U subotu, 5. svibnja 2018. godine Lokalni ured AIESEC-a u Mostaru u suradnji s Ekonomskim fakultetom Sveučilišta u Mostaru, organizirao je treći po redu Youth Speak Forum. Okupljeni mladi su na Ekonomski fakultet došli po odgovor na pitanje „uspjeh u BiH: (ne)moguća misija?“

Odgovor na ovo pitanja ponudila su im četiri iznimna govornika, predstavivši im svoje privatne i poslovne uspjehе, iskustva, trnoviti put te tko su danas postali - nama dobro poznata imena: Marija Vukoja Lastvić, Marina Radoš, Ivica Petrović, Dino Joldić te predstavnici Mreže Savjeta/Vijeća učenika Bosne i Hercegovine. Osim neizostavne motivacije i inspiracije koje su im spomenuti poduzetnici i umjetnici ponudili, sudionici su sudjelovali u radionicama Intera Tehnološkoga parka, Coca-cole te Lingue plus. Prikupivši motivaciju, ideje i poduzetničke vještine, iste su mogli primijeniti kreirajući projekt temeljen na Ciljevima održivoga razvoja, Ujedinjenih naroda.

“Youth Speak Forum 2018 u Mostaru je imao za cilj potaknuti delegate da preispitaju svoje ciljeve i potencijale. ♦

Naši partneri su nam bili od velike pomoći i ovim putem im želim zahvaliti na svakom detalju, na pruženoj podršci i vjetru u leđa. Također sam zahvalna što su Marija Vukoja Lastvić, Marina Radoš, Dino Joldić i Ivica Petrović, osobe koje smo odabrali za ovogodišnje govornike, odlučili doći i tako nas upoznati sa sasvim drukčijim perspektivama. Organizacijom YSF-a 2018 smo i mi kao organizatori i studenti prkosili izazovu ograničenog vremena i budžeta i usputno stekli brojne vještine organizacije, prodaje, marketinške strategije te poslovanja s partnerima. Nadam se da će se tradicija YSF-a nastaviti i da će odaziv svake godine biti u porastu.” Ružica Jozipović, članica organizacijskog tima.

Zahvalu za organizaciju ovoga uspješnoga foruma Lokalni ured AIESEC-a u Mostaru duguje svome suorganizatoru Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru te ostalim partnerima koji su ga omogućili i podržali, a to su: Studentski zbor Sveučilišta u Mostaru, Lingua plus, Coca-cola, Intera Tehnološki park, Blink Weddings, AirRec, Copy Lab, Inova Décor, knjižara Inga-Birosystem, pekarnice Suncokret i Mlini. ♦

Predavanje Emila Tedeschog na Ekonomskom fakultetu

Emil Tedeschi, predsjednik Uprave Atlantic Grupe, posjetio je Sveučilište u Mostaru, gdje se na početku posjete susreo s rektorom prof. dr. Zoranom Tomićem. U sklopu posjete Sveučilištu održao je predavanje studentima u amfiteatru Ekonomskog fakulteta o temi „Atlantic Grupa – jedra prema uspjehu“. Govorio je o percepciji i praksi upravljanja uspješnim sustavom na primjeru razvoja Atlantic Grupe, jednog od najuspješnijih i najdinamičnijih poslovnih sustava u regiji jugoistočne Europe. Potom, o rastu i razvoju tvrtke koja je strateški, finansijski i kadrovski zasigurno primjer uspješnog poslovnog projekta za koji

Emil Tedeschi, predsjednik Uprave Atlantic Grupe, dana 15.5.2018. godine održao je predavanje u prepunom amfiteatru Ekonomskog fakulteta na temu: „Atlantic Grupa – jedra prema uspjehu“.

su dobili brojne svjetske nagrade i priznanja. Ovom prigodom Emil Tedeschi kazao je kako se rado odazvao pozivu sa Sveučilišta i da inače rado dolazi u Mostar i u BiH.

Emil Tedeschi je osnovao Atlantic Groupu i izgradio je od lokalnog distributera do međunarodne korporacije koja zaposljava skoro 6000 ljudi. U ispunjenom amfiteatru Ekonomskog fakulteta dobrodošlicu mu je poželjela dekanica Ekonomskog fakulteta prof. dr. Mila Gadžić. Tedeschi je u svom predavanju podijelio iskustva iz vlastite karijere, te osobno viđenje tvrtkinih akvizicija i integracija, važnosti brenda, uloge pogrešaka u osobnom i razvoju tvrtke, zatim o vlastitom poimanju kreativnosti, iz kojih izvora je crpi, o individualizmu i presudnoj važnosti timskog rada.

Tedeschi ističe, „Pokušavam poslati poruku i o postignućima, ali i o promašajima. Vrlo otvoreno govorim o zabludama u poslovnom okruženju, ali i o vlastitim zabludama, neadekvatnim rješenjima o kojima mogu svjedočiti nakon više od 30 godina poslovnog iskustva. Bez ikakve skromnosti volim istaknuti Atlantic grupu kao pozitivan primjer postignuća i visoko transparentne i uspješne tvrtke.“

Studenti su svoj ogroman interes potvrdili velikim brojem pitanja i komentara na različite segmente izlaganja, a gosp. Tedeschi je obećao da je ovo početak jedne fine suradnje koja će se u budućnosti nastaviti novim posjetama i predavanjima. ♦

Održan prvi Kviz znanja ekonomije

Studentski zbor Ekonomskog fakulteta organizirao je 7. svibnja 2018. godine prvi Kviz znanja za studente. Kviz se sastojao od pitanja iz različitih grana ekonomije, koja su priredili predmetni profesori i asistenti. Sudjelovanje na kvizu je timsko, u paru od dvoje studenata, koji se zajedno prijavljuju te pristupaju kvizu.

Kviz se sastojao od pismenog i usmenog dijela, a natjecanje je odvijano u timovima koje su činili po dva člana.

Koordinator kviza, Ivo Čarapina, kazao je kako je ovo prvi ovakav kviz znanja koji su htjeli uvesti kao novu aktivnost Studentskog zbora s ciljem slanja poruke da se znanje i timski rad nagrađuju.

Franjo Skoko i Dario Šaravanja osvojili su prvo mjesto na Kvizu znanja ekonomije. Drugo mjesto zauzeli su Robert Tokić i Sofija Hubijar, a treće je pripalo Mariju Zeliću i Danijeli Mišković. ♦

Tim Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru kojeg čine Andžela Marušić, Daria Heljić, Daria Ravlić i Franjo Skoko osvojili su drugo mjesto za svoje rješenje poslovnog slučaja postavljenog od strane Zagrebačke banke (UniCredit Leasing Croatia d.o.o) u sklopu završnog kruga Case Study Competition, organiziranog putem e-studenta u Zagrebu.

Odluka je priopćena na ceremoniji u kazalištu Gavela u Zagrebu. Tim je se našao na visokom drugom mjestu nakon prezentacije rješenja u finalnom krugu u konkurenciji deset top timova.

Case Study Competition je vodeće regionalno natjecanje u rješavanju stvarnih poslovnih slučajeva s kojim se neko poduzeće susrelo ili predviđa da će se susresti, a namijenjeno je proaktivnim studentima različitih interesa.

Na natjecanju sudjeluje velik broj studenata zahvaljujući poduzećima iz različitih

Tim Ekonomskog fakulteta drugi u Case Study Competition Zagrebačke banke Hrvatska

gospodarskih grana te tematskoj širini njihovih poslovnih slučajeva. Poduzeća predlažu i zadaju temu, a studenti rješavaju prave poslovne slučajeve. Na taj način studenti dobivaju priliku pokazati svoja znanja, ideje i mogućnosti pred najboljim hrvatskim poduzećima kao potencijalnim budućim poslodavcima i za

to bivaju bogato nagrađeni. Natjecanje omogućuje poduzećima dobivanje kreativnih ideja, povećanje baze zaposlenika te dobru promociju među studentima diljem regije. ♦

Studenti nagrađeni za provedenu kampanju u sklopu projekta E4U

U Sarajevu je 13. lipnja završen višemesecni projekt EU 4 YOU (E4U), organiziran i financiran od strane Ureda specijalnog predstavnika EU u BiH, gdje su predstavnici Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru Marija Vranjković, Ana Aničić, Franjo Skoko i Daria Ravlić, nagrađeni nagradom za najbolji PR. Osim ovih studenata realizaciju projekta su pomoći i Daniela Mišković, Antonija Dumančić, Robert Tokić i Mario Zelić.

Projekt je započeo još u prosincu prošle godine info danom na našem fakultetu kada je veleposlanik EU u BiH Lars-Gunnar Wigemark razgovarao sa studentima o perspektivi mladih u BiH.

Projekt je nastavljen u veljači, kada su predstavnici našeg fakulteta sudjelovali na četverodnevnom Media Boot Camp-u u Konjicu. Tu su studenti s 14 različitih fakulteta u BiH podijeljeni u sedam timova raspoređenih po bojama. Naši studenti skupa sa predstavnicima Ekonomskog fakulteta Univerziteta Džemala Bijedić u Mostaru čineći su crveni tim. Također, studenti su kroz različite prezentacije i radionice adekvatnih marketara upoznati s marketinškom

kampanjom koju su svi timovi provodili što je bio i cilj cjelokupnog projekta.

Marketinška kampanja završena je 3. lipnja, a crveni tim ju je provodio pod sloganom „Ja BiH upalio svjetlo, a ti?“ aludirajući na mogućnosti mladih u Bosni i Hercegovini. Kampanjom su željeli istaknuti važnost neformalnog obrazovanja, volontiranja i svih potencijala domaćeg tržišta rada, te prikazati mlade kao nositelje promjena. Možemo reći da su u tome uspjeli, budući da su

ih tijekom kampanje popratili brojni mediji, kao i regionalni sportaši i druge javne osobe, te su na taj način svoju poruku prenijeli širokoj masi.

Ovaj projekt i uspjeh studenata nek bude poziv svim studentima za buduće sudjelovanje u ovom i sličnim projektima i prilikama jer upravo je to poruka koju su svojom kampanjom htjeli prenijeti svima vama. ♦

BETAPITCH

konferencija na Ekonomskom fakultetu

Završila je druga po redu međunarodna startup konferencija i natjecanje BETA-PITCH Mostar 2018, a ako bismo odabrali jednu rečenicu koja je obilježila događaj, to bi definitivno bila "Startupi su budućnost ove zemlje."

Od ukupno 90 prijava na ovo startup natjecanje, njih 14 je odabrano za polufinale BETAPITCHa koje se održalo u srijedu, 7.11.2018. u SPARKu. Deset ih je prošlo u finale održano u amfiteatru Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, kada su imali priliku za petominutni pitch pred žirijem (Sanjin Osmanbašić - SPARK, Miloš Lazović - Swiss EP, Jah Ying Chung - The Good Growth Co., Ismail Šehić - CEE FREIRAUM, Nikolina Babić - Intellyo, Đenan Džumhur - DHL i Enida Cero - BH Telecom) i investitorima.

Startup #TWIN iz Istanbula odlazi na Investors Day & BETAPITCH Global u Berlin sljedeći tjedan, a također su primljeni u SPARK startup program. Bizbook.ba je proglašen najboljim bh startupom te se u Sarajevo vraćaju s kompjuterom vrijednim 1000 dolara kojeg je omogućila Američka ambasada u BiH.

Treću nagradu su dobila čak tri startupa - Bizbook.ba, Amplius electronics i The Badger, a riječ je o odlasku na IEEE kongres u Sarajevo i direktnom ulasku u CEE FREIRAUM akceleracijski proces.

Posjetitelji konferencije su bili dio besplatnih predavanja, sastanaka s potencijalnim investitorima i poslovnim partnerima, rasprava o najnovijim temama iz startup svijeta i ozbilnjih umrežavanja. Nakon službenog otvorenja konferencije od strane voditeljice SPARK startup programa Sare Lerote, posjetiteljima su se kratko obratili veleposlanica Ambasade Njemačke u BiH, Christianne Hohmann, predstavnica Ambasade SAD-a u BiH, Holly Zardus, te predstavnica tvrtke NSoft, Ana Sović.

"Budući lideri, gdje god da se nalazili, su uvijek zanimljivi Sjedinjenim Američkim Državama. Poduzetnici su ti koji vide problem i onda riskiraju da ga riješe radeći nešto novo. Želimo se udržiti s takvim ljudima. To je ono što će razviti gospodarstvo u BiH. SPARK je lider u ovom području.", rekla je Holly Zardus, ataše za kulturu i obrazovanje američkog veleposlanstva u Bosni i Hercegovini, u svom govoru na BETAPITCH Mostar 2018 konferenciji.

Usljedili su keynote govornici s korisnim startup temama:

Keynote #1: Što mladi poduzetnici trebaju da bi uspjeli u startup svijetu - Malcolm Duerod (International Burch University)

Keynote #2: Trenutak koji mijenja život - Armin Talić (Bit Alliance)

Keynote #3: Praktične primjene umjetne inteligencije - Emir Pašić (CEE FREIRAUM)

Keynote #4: Što osnivači trebaju za napredak - Jah Ying Chung (The Good Growth Co. - Hong Kong)

Keynote #5: - O događaju Startup Ole 2018 - Emilio Corchado (Startup Ole)

Keynote #6: Razmišljajte globalno - Rešad Začina (Ministry of Programming).

Također je održana i panel diskusija na temu "Lokalni i međunarodni startup ekosustavi" na kojoj su sudjelovali Emilio Corchado (Startup Ole, Španjolska), Amra Sofić (BH Telecom, BiH), Emir Pašić (CEE FREIRAUM, Njemačka), te Derek Goodwin (Global Entrepreneur Programme, UK).

Za posjetitelje konferencije je organizirana i nagradna igra pod pokroviteljstvo tvrtke SYNC - zadatak je bio objaviti kreativnu fotku uz hashtagove #BETA-PITCHmostar i #SYNC. To je najbolje uradio Rada Galić i dobila je JBL Go2 zvučnik.

Dvodnevno startup druženje završeno je stakeholder večerom i partyjem u Gastro Pubu Gonzales. SPARK čestita pobednicima te se zahvaljuje svim posjetiteljima, volonterima, sponzorima i partnerima!

Događaj je organiziran od strane SPARKa i betahaha, uz podršku sponzora (American Embassy, NSoft, Sportradar, BH Telecom, CEE FREIRAUM, SYNC, STARK, DHL, City Spa, Leda) te partnera (German Embassy, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Mostaru, International Burch University, UWC Mostar, CKM, FIT, Ekonomski fakultet Univerziteta u Mostaru, Ekonomski fakultet u Sarajevu, Swiss EP, Asocijacija poduzetnika Hercegovine, The Good Growth Co, BH Futures Foundation, GEP, Startup Ole Accelerator, INTERA, HUB387, HUB385, Mozaik, Networks, BeeZone, Invento Capital Partners, Empirica, IT Girls, ZeForge, Bit Alliance, Ministry of Programming, Intellyo, IAESTE, AIESEC, BEST, American Corner, Omladinski kulturni centar BL, FSRacing Team, Steleks i Gastro Pub Gonzales). ♦

Na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru održano je finale natjecanja za najbolji projekt izrade i prezentiranja promotivnih aktivnosti Ožujsko piva.

Događaj je održan u srijedu, 12. prosinca 2018. godine. Nositelji organizacije projekta su Molson Coors i Ožujsko pivo, koji su već sedmu godinu zaredom suradnici Ekonomskog fakulteta, te studentima Sveučilišta pružaju priliku za učenjem, napredovanjem i osvajanjem vrijednih nagrada.

Za ovogodišnje finalne prezentacije je, simbolično, odabранo sedam timova u kojem su sudjelovali studenti Sveučilišta u Mostaru.

Obavezne stavke projektnog rješenja bile su: istraživanje tržišta, odnosno provođenje ankete, detaljno definirane stavke projekta, uključujući aktivnosti, vremenski okvir i budžet, SWOT analiza Ožujskog piva i dva glavna konkurenta na tržištu, ciljevi projekta prema SMART pristupu, online aktivnosti, odnosno nastup Žuje na društvenim mrežama, osmišljavanje aplikacije i promocija na ostalim digitalnim kanalima, aktivnosti i promocija kroz sve prodajne i medijske kanale, osmišljavanje nagrada za potrošače Ožujsko piva.

Ovogodišnje tri teme za sudjelovanje u projektu su: 'Žuja regionalni pristup', 'Žuja digitalne aplikacije' i 'Žuja i mladi'.

Stručni žiri činili su: predstavnici Molson Coorsa i Ožujskog piva Bojan Matić,

Ožujsko

studentski natječaj 2018.

Stanko Šola i Vedran Anićić te nastavno osoblje Ekonomskog fakulteta, Sveučilišta u Mostaru doc.dr.sc. Nikola Papac, doc. dr. sc. Sandra Jelčić i asistentica Lidiya Šunjić, mag.oec, koji su nakon prezentiranja studenata donijeli odluku o pobjednicima. I ove akademске godine najboljim studentima dodijeljene su bogate nagrade.

Tri najbolja rješenja su nagrađena novčanim nagradama:

1. mjesto – studentica Nikolina Krivić s nagradom od 1000 KM,
2. mjesto – studentica Andrea Drežnjak s nagradom od 500 KM,
3. mjesto – student Robert Tokić s nagradom od 300 KM.

Svi studenti koji su sudjelovali u projektu obogatili su tehnike istraživanja tržišta, kreativnost i inovativnost te svoje prezentacijske vještine. ♦

U četvrtak, 20. prosinca 2018. godine na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu održano je finale student-skog takmičenja u rješavanju poslovne studije slučaja "Ožujsko Business Case Challenge".

Na finalnom takmičenju su sudjelovali studentski timovi sa prostora cijele Bosne i Hercegovine koji su radeći u grupama ili samostalno predložili najkreativnija i najinovativnija rješenja na zadane teme i time se uspješno kvalificirali za finale.

Predstavnica Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru bila je studentica 4. godine preddiplomskog studija, smjera menadžment, Nikolina Krivić. Ona je prethodno odnijela pobjedu u Mostaru u sklopu projekta „Ožujsko studentski natječaj 2018.“, koji se provodio uz suradnju Molson Coorsa, Ožujskog piva i Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, te se na taj način i plasirala za sudjelovanje u Sarajevu.

Studentica Nikolina Krivić još je jednom u Sarajevu dokazala da je njena ideja zaista inovativna i pobjednička, te je stoga i dobila nagradu za najkreativnije rješenje i na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. ♦

Nagrada za najkreativnije rješenje

Razmišljanje o prijavi na "Ožujsko studentski natječaj 2018." potaknulo je moje prisustvo na istoimenom natječaju prethodne godine. Tad, u ulozi podrške jednom od natjecatelja shvaćam kako je to zapravo odličan projekt i poticaj mladima da zajedno ukomponiraju dosadašnje znanje stečeno na fakultetu, svoju kreativnost i ideje u samoj praksi. Prijavljujem se i odlučujem se na razradu teme "Žuja i mladi". S obzirom na to da sam svoj projekt koliko je god to bilo moguće htjela realizirati i u stvarnosti, to je zahtijevalo učenje mnoštvo novih stvari koje su za mene bile čista nepoznanica. Nova znanja, iskustva i poznanstva koja su izrodila u Mostaru i Sarajevu, ključno su ono što želim naglasiti i na što sam najviše ponosna kao rezultat cjelokupnog natjecanja. Prvo mjesto i priznanje za najkreativnije rješenje ugodno me iznenadilo, ali i meni osobno potvrđilo kako se svaki trud na kraju isplati. Rekla nam je za SEF Nikolina Krivić

Caffe and nightclub **DRUGI NAČIN** **VEČER EKONOMISTA (i ostalih)**

Svečana promocija na Ekonomskom fakultetu

Dana 14.6.2018. godine u amfiteatru Ekonomskog fakulteta održana je svečana promocija diplomanata Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru. Promovirana su 53 diplomanta, stručna prvostupnika/bachelora ekonomije, prvostupnika/bachelora ekonomije i magistara

ekonomije. Na početku promocije diplomantima se obratio prof.dr.sc. Ivo Čolak, prorektor za znanost i razvoj Sveučilišta u Mostaru, koji je svima zaželio uspjeh na putu u nove životne izazove. „Za sve vas je uspješno završila jedna važna faza u životu, međutim ispred vas su mnogi novi izazovi i prilike. Diploma nije samo puki papir, diploma je puno više od toga, u nju su ugrađeni silni sati rada, odricanja i brige.“ Prorektor je istaknuo činjenicu da je ekonomija jedna od onih znanstvenih disciplina koja je u svome sadržaju dovoljno široka da će se svi u njoj uspjeti pronaći i izgraditi svoj profesionalni put.

Diplomantima se zatim obratila Dekanica Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, prof.dr.sc. Mila Gadžić te rekla kako su kroz godine zajedničkog rada profesori svoje studente učili kako graditi poduzetničku ekonomiju, kako premostiti prepreke od realizacije do izgradnje projekta te kako uz mnoga ograničenja doći do dobrog poslovnog rezultata te doprinijeti ukupnom društvenom napretku. Dekanica je na koncu čestitala svima diplomantima i njihovim obiteljima na silnom trudu, radu i odricanju koji su uložili u svoje obrazovanje te im zaželjela puno uspjeha u budućnosti. ♦

Svečana promocija u centru Vitez

Ekonomski fakultet Sveučilišta u Mostaru promovirao je 35 diplomanata na svečanoj promociji održanoj u petak 23.11.2018. godine u svojem centru Vitez.

Promociju je otvorila dekanica Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru prof. dr. sc. Mila Gadžić poručivši studentima kako je potrebno znanjem i vještinama odgovoriti na izazove u

okruženju u kojemu živimo. Tijekom govora se prisjetila 20 godina prisutnosti Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru na prostorima središnje Bosne i 18 generacije diplomanata. Na promociji je dodijeljena dekanova nagrada za izuzetan uspjeh u prethodnoj akademskoj 2017./2018. godini studentu Josipu Radmanu. ♦

Studenti dubitnici nagrada za akademsku 2017./18. godinu

Za iznimani uspjeh u akademskoj 2017./18. godini nagrađeno je 11 studenata Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru.

Rekotorovu nagradu za akademsku 2017./18. godinu osvojili su:

1. Nikola Škobić za II. godinu prediplomskog studija, prosjek ocjena 5,0
2. Pero Zovko za II. godinu prediplomskog studija, prosjek ocjena 4,7
3. Ivan Klepić za iznimani sportski uspjeh

Dekanovu nagradu za akademsku 2017./18. godinu osvojili su:

1. Sara Knežević za I. godinu prediplomskog studija, prosjek ocjena 4,38
2. Pero Zovko za II. godinu prediplomskog studija, prosjek ocjena 4,7
3. Božena Križan za jednogodišnji diplomski studij, prosjek ocjena 5,0
4. Branka Rosić za jednogodišnji diplomski studij, prosjek ocjena 5,0
5. Ivona Jurić za jednogodišnji diplomski studij, prosjek ocjena 5,0
6. Zorana Džeba za jednogodišnji diplomski studij, prosjek ocjena 5,0
7. Josip Radman za II. godinu dvogodišnjeg diplomskog studija, prosjek ocjena 4,6

Nagradu Federalnog ministarstva obrazovanja i znanosti za uspjeh u akademskoj 2017./18. godini osvojio je:

1. Robert Baraković, student s najboljim prosjekom ocjena na završnoj godini prediplomskog studija, prosjek ocjena 4,54

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
FEDERALNI ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE

Svečana promocija

Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru

Dana 11.12.2018. godine u Hrvatskom domu hercega Stjepana Kosače u na- zočnosti roditelja, rodbine, prijatelja, kolega i profesora održana je svečana promocija diplomanata Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru. Promo- virano je 226 diplomanata, od čega 102 prvostupnika/bachelora ekonomije, 44 stručna prvostupnika/bachelora ekonomije i 80 magistara ekonomije (8 magistara ekonomije sa završenim dvogodišnjim diplomskim studijem i 72 magistra ekonomije sa završenim jed- nogodišnjim diplomskim studijem).

Na početku promocije diplomantima se obratio prof.dr.sc. Zoran Tomić, rektor Sveučilišta u Mostaru koji je kazao: „Ova svečanost simbolizira jedan kraj, ali i

početak nečega novoga. Naša suradnja s vama treba živjeti i dalje. Želimo čuti vas, jer želimo znati što je potrebno ispraviti, recite nam što je bilo dobro kako bismo to učinili još boljim, recite nam što je bilo izvrsno kako bismo to izvrsno zadržali i usavršavali. Želimo da vrata Sveučilišta i Ekonomskog fakulteta uvijek za vas budu otvorena, jer vi ste Fakultet, vi ste Sveučilište".

Diplomantima se zatim obratila dekanica Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, prof.dr.sc. Mila Gadžić te kazala kako su iza njih godine truda, učenja i rada koje su okrunjene ovim svečanim događajem, a pred njima je iskorak u novu fazu života i osobnog razvoja. ♦

Studentski zbor Sveučilišta u Mostaru

Najviše predstavničko tijelo studenata Sveučilišta u Mostaru čini Studentski zbor koji iz godine u godinu povećava broj svojih aktivnosti.

Preko Studentskog zbora svi studenti imaju priliku biti dio aktivnosti koji Studentski zbor pruža studentima a isto tako i aplicirati za projekte koji mogu unaprijeđivati rad svake ustrojbene jedinice.

Studentski zbor temelji svoj proračun na uplatama svakoga studenta na godišnjoj razini od 10,00 KM, a taj ukupan iznos omogućuje realizaciju velikih studentskih ideja i odaziv na razne aktivnosti koje kroz cijelu godinu organizira Studentski zbor.

Antonia Dumančić

Jedan od najvećih projekata koji se realizirao u akademskoj 2018./2019. je svakako projekt za „Jednokratne finansijske potpore“ koje dijeli zbor po usvojenom Pravilniku, gdje privilegiju imaju studenti koji su slabijeg imovinskog stanja i svakako formiranje „Ureda za odnose s javnošću“ u kojima će svoj rad moći iskazati i studenti s invaliditetom i fiziološkim oštećenjem.

Kao i svake godine i za akademsku 2018./2019. provodili su se studentski izbori, te je tako izabran XIX. saziv Predsjedništva Studentskog zbora.

Za predsjednika Studentskog zbora na razini Sveučilišta u Mostaru izabran je student Filozofskog fakulteta Marijan Tustonja. Zamjenica predsjednika je studentica Agronomskog fakulteta Ana Sičaja, a za trećeg člana Senata odabранa je studentica Pravnog fakulteta Antonija Boras.

Predsjedništvo Studentskog zbora Ekonomskog fakulteta

Na razini Ekonomskog fakulteta za predsjednika je odabran Ivo Čarapina, student IV. godine smjera Marketing a

za zamjenicu predsjednika odabrana je Antonia Dumančić također studentica IV. godine smjera Marketing.

Predstavnici po godinama:

Prva godina: predstavnica Ljubica Kolbarić i zamjenica Anita Dropuljić.

Druga godina: predstavnik Marin Dodig i zamjenica Katja Ljepava.

Treća godina: predstavnica Jelena Zovak i zamjenica Katarina Vasilj.

Četvrta godina: predstavnik Marko Bukmir i zamjenica Lea Galić.

Peta godina: predstavnik Karlo Šego i zamjenica Manuela Ostojić.

Na prvoj konstituirajućoj sjednici SZ EF, predsjedništva je imenovalo Marka Bukmira kao glavnog tajnika Studentskog zbora Ekonomskog fakulteta.

Kao i svake godine SZ EF će se potruditi nastaviti realizaciju starijih aktivnosti koje su se održavale na fakultetu, ali isto tako i urediti nove projekte i aktivnosti pomoću kojih će se animirati aktivnost studenata, te unaprijeđenje školovanja na Ekonomskom fakultetu. ♦

Marija Perić

Marija Perić je studentica Ekonomskog fakulteta koja je sudjelovala na radionici unutar projekta Female Youth 4ICT

Female Youth 4ICT je projekt na kojem su mlade žene iz Bosne i Hercegovine i Crne Gore dobine priliku naučiti više o tome kako razviti poduzetnički duh i upoznati se sa osnovama informacijskih tehnologija. Radionice ovog projekta nastojale su motivirati studentice prema ostvarenju karijere unutar ICT sektora kako kroz neformalno obrazovanje tako i kroz praktične zadatke i predavanja onih koji iza sebe imaju mnoštvo iskustva upravo u ovom sektoru.

Cijeli projekt realiziran je na četiri lokacije: Mostar (BiH), Maribor (Slovenija), Budva (Crna Gora) i Sofija (Bugarska), dok se završetak cijele FY4ICT avanture rezervira za peti mjesec ove godine kada će studentice imati priliku sudjelovati na još jednoj radionici u Nikšiću (Crna Gora).

MOSTAR, Bosna i Hercegovina

U gradu na rijeci Neretvi započela je prva dvodnevna radionica u sklopu FY4ICT projekta pod nazivom „Building entrepreneurial mindset“. Kroz ovu radionicu je 40 sudionica imalo priliku poslušati priče uspješnih žena iz BiH i Hrvatske koje su im prenijele svoj entuzijazam kao i svoja iskustva u svijetu poduzetništva te ih na taj način motivirale ka samostalnoj izgradnji unutar ICT sektora. Osim toga, sudionice su se mogle upoznati sa osnovama poduzetništva kao i osnovama lean metodologije (metoda upravljanja proizvodnjom i poduzećem putem koje se ostvaruju uštede i poboljšanje proizvodnje) te su mogле naučiti mnoštvo toga o samounaprijeđenju i vlastitom poslovnom razvoju u budućnosti.

MARIBOR, Slovenija

Ovaj slovenski grad bio je lokacija sljedeće, desetodnevne radionice pod nazivom "How to become successful women entrepreneur in Europe" održane od 10. do 20. srpnja 2018. godine. Kroz nju je tridesetak studentica upoznalo izgradnju poslovnog modela prema Canvas metodi, a sudjelovale su i na prezentacijama

mladih poduzetnika i poduzetnica iz Slovenije. Naučile su dosta toga o poduzetništvu kroz primjere dobre prakse iz područja informacijsko-komunikacijskih tehnologija, a radom na vlastitim projektima mogle su stići i određene vještine timskog rada i rukovođenja. Pored toga, sudionice su imale priliku steći nova poznanstva, nova iskustva, upoznati Maribor, njihov način življenja kao i najvažnije znamenitosti ovog grada.

BUDVA, Crna Gora

U ovom gradu na Crnogorskom primorju dvodnevna radionica pod nazivom „Developing specialized ICT skills, knowledge & capacity“ održana u desetom mjesecu prošle godine imala je za zadatak sudionice podučiti ICT & Internet tehnologijama te primjeni ICT-a u poslovanju. Uz edukacijski dio, studentice su sudjelovale na Festivalu informatičkih dostignuća „Infofest“, manifestaciji koja okuplja najznačajnija imena i prezентациje na temu informacijsko-komunikacijskih tehnologija gdje su dobine saznanja o najnovijim trendovima u svijetu informatike. Agenda radionice je pored toga uključivala i turističku posjetu starom gradu u Budvi.

SOFIJA, Bugarska

„Enhancing competitiveness of the Bulgarian and the EU economy through development of modern and working skills in the ICT/entrepreneurship sector“ naziv je desetodnevne radionice održane u Bugarskoj u trećem mjesecu ove godine. Studentice su osim praktičnih znanja iz područja ICT-a stekle znanja iz osnova marketinga, a upoznale su se i sa virtualnom realnošću, obnovljivom energijom i programiranjem kretanja robova. Informirale su se i o osnovama fotografije, naučile su kako pripremiti desetominutni pitch za svoju ideju, ali i saznale brojne načine na koje mogu smanjiti stvaranje otpada kako u svom, tako i životu ljudi u svom okruženju. Studentice su imale priliku upoznati i najvažnije znamenitosti i kulturu Sofije kao i bugarskog grada Plovdiva koji je ovogodišnji europski grad prijestolnica kulture.

Sa djevojkama iz Mostara u radionica- ma projekta su sudjelovale i studentice Ekonomskog fakulteta u Mostaru – Marija Buljan i Marija Perić, kao i studentice iz Banja Luke, Nikšića i Budve. Do slje- deće radionice planirane u Nikšiću, studentice se već sada sa osmijehom mogu prisjetiti kako su bile dio projekta koji je u njima probudio poduzetnički duh i dao im osnovna znanja za kreiranje vlastitog poslovnog puta u ICT sektoru.

Projekt Female Youth 4ICT imple- mentira se kroz program Erasmus + i financiran je sredstvima Europske unije. Partneri na projektu su: INTERA Tehnološki Park, Institut savremenih tehnologija Crne Gore, Opština Budva, Inovaciono preduzetnički centar Tehno- polis, Vedoma - zavod za razvoj znanja in podjetništva, Inovacioni Centar Banja Luka, Bulgarian Centre of Women in Technology – BCWT. ♦

Ulazak BiH u EU 2025 – utopija ili postoji nada?

Katarina Marić

Europska unija je formalno uspostavljena 1. studenoga 1993. godine stupanjem na snagu ugovora iz Maastrichta. To je zapravo ekonomski i politički sastavni dio, nastala kao rezultat suradnje i integracije između šest država (Belgije, Francuske, Italije, Luksemburga, Nizozemske, Njemačke). Europska unija danas broji 28 država članica, te ima 508 milijuna stanovnika. Ujedinjeno Kraljevstvo je prva zemlja koja će vjerojatno napustiti Europsku uniju, a to je potvrđeno nakon referendumu koji je održan 29. ožujka 2017. godine. Vlada Ujedinjenog Kraljevstva je podnijela zahtjev za razdruživanje iz Europske Unije.

Od zahtjeva za punopravno članstvo u EU do pristupnih pregovora

Zahtjev za članstvo u Europsku Uniju može podnijeti bilo koja zemlja koja

poštuje Europske demokratske vrijednosti i ima za cilj njihovo promoviranje i provođenje. Nakon toga, Europska Unija procjenjuje spremnost zemlje koje podnesu zahtjev za članstvo na osnovu tri kriterija.

Kriteriji za članstvo

Kriteriji za članstvo u Europsku Uniju ili tzv. Kopenhagenski kriteriji zahtijevaju ispunjenje tri uvjeta koje buduće zemlje članice moraju ispunjavati za punopravno članstvo. To su:

- pravni** – usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa EU pravnom stečevinom
- politički** – stabilne institucije koje osiguravaju demokraciju, vladavinu prava, poštivanje ljudskih prava i prava manjina
- gospodarski** – djelotvorno tržiste gospodarstva koje će imati sposobnost da se nosi sa konkurenckim

tržištema te zakonima unutar EU. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa EU pravnom stečevinom je vrlo važno, no međutim važnije je osigurati učinkovitu provedbu i primjenu kroz administrativno ustrojstvo. S obzirom na to u Madridu je postavljen i četvrti kriterij – administrativni ili tzv. madridski kriterij.

- administrativni** – prilagodba administrativnih struktura s ciljem da se osiguraju uvjeti koji će omogućiti skladnu i postupnu integraciju

Zemlje Zapadnog Balkana koje apliciraju za članstvo u EU prethodno moraju ispuniti uvjete „Procesa stabilizacije i pridruživanja“ koji se odnose na uspostavljanju dobrosusjedskih odnosa i regionalne suradnje. Zahtjev za članstvo obično se podnosi u obliku pisma kojeg potpisuje najviši izvršni organ (premijer,

predsjednik), a koje izražava spremnost zemlje da poštuje i promovira europske vrijednosti. Zahtjev se podnosi rotirajućem predsjedništvu Vijeća EU. Nakon podnošenja zahtjeva, Vijeće EU kojeg čine predstavnici zemalja članica EU, odlučuju kada će taj zahtjev biti poslan Europskoj komisiji koja treba pripremiti mišljenje o osnovanosti tog zahtjeva za zemlju kandidata. Upitnik koji se šalje potencijalnoj zemlji članici sadrži jednostavna i složena pitanja, a broj pitanja varira od zemlje do zemlje. Upitnik je zapravo instrument kojim Komisija procjenjuje trenutno stanje zemlje i njezinu spremnost da krene naprijed i usuglasi svoje zakonodavstvo sa zakonodavstvom EU u 33 oblasti pravne stičevine. Okvirni rok za popunjavanje upitnika je 3 mjeseca, iako je naglasak na kvaliteti a ne na brzini pa se zbog toga taj rok može i produžiti. Kada je predan Upitnik slijedi Mišljenje Europske komisije koje se jednim dijelom zasniva na odgovorima iz upitnika, a taj cijeli proces od pozivanja EU komisije da izradi mišljenje do dostavljanja može potrajati i više od godinu dana. Nakon završenog procesa izrade Mišljenja, Komisija predstavlja Mišljenje Vijeću EU, koje zatim donosi političku odluku o dalnjim koracima u procesu pristupanja EU.

Integracija i punopravno članstvo u Europsku Uniju, strateški je cilj Bosne i Hercegovine. Na tom putu stoje joj različiti ekonomski i politički problemi koje je potrebno riješiti, s ciljem stvaranja ekonomskog prosperiteta i političke stabilnosti. Bosna i Hercegovina je 2003. godine dobila status potencijalnog kandidata, a zahtjev za članstvo službeno je podnesen 15.veljače 2016.

Ključni događaji u odnosima Bosne i Hercegovine i Europske Unije

2019.

5. ožujka – BiH predala EU odgovore na dodatna pitanja iz Upitnika EU

2018.

20. lipnja – EU predala BiH dodatna pitanja iz Upitnika EU

28. veljače – Bosna i Hercegovina predala odgovore na Upitnik Europske komisije.

2017.

Bosna i Hercegovina pripremala odgovore na Upitnik Europske komisije, u čemu je sudjelovalo gotovo 1.200 osoba. Pripremljeno je 20.037 stranica teksta

2016.

15. veljače – Bosna i Hercegovina je podnijela Zahtjev za članstvo u EU.

18. lipnja – Europska komisija i Bosna i Hercegovina potpisali Protokol o adaptaciji Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SPP).

20. rujna – Vijeće Europske unije pozvalo Europsku komisiju da pripremi mišljenje o Zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u EU. Nakon toga tražena je priprema Upitnika za BiH.

9. prosinca – Europska komisija uručila upitnik Bosni i Hercegovini.

2015.

1. lipanj – Stupio na snagu Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Europske unije i Bosne i Hercegovine.

5. i 6. studeni – Održana prva sjednica Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje.

2010.

Prosinac – Vijeće Europske unije donijelo odluku o ukidanju viznog sustava za građane Bosne i Hercegovine koji su od 15. prosinca dobili mogućnost da slobodno putuju u zemlje potpisnice Schengenskog sporazuma.

2009.

15. listopada – Počelo izdavanje biometrijskih putovnica, najvažnijeg uvjeta koji je Bosna i Hercegovina trebala ispuniti za liberalizaciju viznog sustava.

2008.

16. lipnja – Potpisani Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju.

2007.

Studeni - Završeni tehnički pregovori o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju.

4. prosinca - Potpisani Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju.

2005.

25. studenog - U Sarajevu su pokrenuti pregovori o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju.

Bosna i Hercegovina je specifična zemlja zbog svog složenog unutarnjeg političkog i administrativnog uređenja, stoga će put pristupanja BiH u EU biti dug i složen proces. O složenosti zemlje govori i činjenica da se dugo tragalo za mehanizmom koordinacije preko kojega će se komunicirati sa Europskom Unijom iz jednog središta i jednim glasom. Rješenje za takvim mehanizmom je nađeno, iako je proces trajao duže od potrebnog. Bosna i Hercegovina je predala odgovore na Dodatna pitanja iz Upitnika EU, pa se trenutno očekuje mišljenje Komisije na dane odgovore.

Prema nekim predviđanjima, očekuje se da će Bosna i Hercegovina 2025.godine postati punopravna članica Europske unije. Mi se samo možemo nadati da će tako zaista i biti! ♦

PRISTUPANJE BOSNE I HERCEGOVINE EUROPSKOJ UNIJI

Status: potencijalni kandidat

Otvorenih poglavljia: -

Zatvorenih poglavljia: -

	EU	BIH
Površina	4,324.782	51,197
Stanovništvo	501,259.840	3.531,159

Finansijski i bankarski sustav u BiH Stabilnost u nestabilnosti!?

Janja Konjevod

Bankarstvo, odnosno bankarski sustav, označava skupinu radnji koje se ogledaju u opskrbi novcem, posredovanju u kreditima, opsluživanju platnog prometa, te opsluživanje privatnih i javnih poduzeća sredstvima plaćanja. Bankarstvo je djelatnost koja se sastoji od tisuće poduzeća širom svijeta i utječe na ostale djelatnosti i ekonomiju u cjelini. Bankarstvo je danas zahvaćeno velikim promjenama. Za razliku od usluga i djelatnosti koje su banke nudile kroz povijest, danas se javljaju potpuno nove i dosta detaljnije usluge. Ipak, to je bila i ostat će uslužna djelatnost koja stvara nematerijalne proizvode. Ni jedna banka ne može započeti ni završiti svoje poslovanje bez dozvole Centralne banke.

Zadaća centralne banke BiH je praćenje stabilnosti finansijskog sustava i sudjelovanje u razvoju i primjeni politike stabilnosti i održivog ekonomskog rasta BiH kroz osiguranje stabilnosti domaće valute i ekonomske i finansijske stabilnosti u cjelini. Centralna banka održava monetarnu stabilnost sukladno currency

board aranžmanu, što predstavlja izdavanje domaće valute uz puno pokriće u slobodnim konvertibilnim deviznim sredstvima po stalnom (fiksnom) tečaju 1 KM : 0,51129 EUR.

Također je zadužena i za definiranje i kontrolu monetarne politike, održava odgovarajuće platne i obračunske sisteme. Koordinira i djelatnosti agencija za bankarstvo BH entiteta, a koje su nadležne za izдавanje dozvola za rad i superviziju banaka.

Finansijski sustav čini ukupnost ponude i potražnje novčanih sredstava, finansijskih instrumenata, raznih finansijskih institucija i tokova kretanja novčanih sredstava i finansijskih tehnika koji, praćeni i pravnom regulativom, omogućuju trgovanje novcem i kapitalom određujući cijene finansijskih proizvoda, prije svega kamatne stope i očekivanja u budućnosti. Prema važnosti tržišta u nacionalnom finansijskom sustavu mogu se podijeliti na finansijske sustave orientirane bankama i finansijski sustave orientirane burzama.

Bankarski sustav predstavlja podstav finansijskog sustava u kome treba naglasiti sustav centralne banke i sustav poslovnih banaka.

Prema listi koju objavljuje Centralna banka u BiH posluju sljedeće banke:

Popis banaka u Federaciji BiH

Addiko bank d.d. Sarajevo, ASA Banka d.d. Sarajevo, Bosna Bank International d.d. Sarajevo, Intesa Sanpaolo Banka d.d., Komercijalno-investicijska banka d.d. V.Kladuša, NLB Banka d.d. Sarajevo, Privredna banka Sarajevo d.d. Sarajevo, ProCredit Bank d.d. Sarajevo, Raiffeisen d.d., Razvojna banka Federacije BiH, Sberbank BH d.d. Sarajevo, Sparkasse Bank d.d. BiH, UniCredit Bank d.d. Mostar, Union Banka d.d. Sarajevo, Vakufska banka d.d. Sarajevo i ZiraatBank BH d.d.

Popis banaka u Republici Srpskoj

Addiko Bank a.d., Komercijalna banka a.d. Banja Luka, MF banka a.d. Banja Luka, NLB Banka a.d. Banja Luka, Nova banka a.d. Banja Luka, Pavlović

International Bank a.d., Sberbank a.d. Banja Luka i Unicredit Bank a.d. Banja Luka.

Iz popisa banaka primjećuje se da se Addiko, UniCredit, Sberbank i NLB banka pojavljuju kao rezidentne i u Federaciji BiH i u Republici Srpskoj. To pokazuje kako moraju dva puta platiti osnivački ulog. Razlog toga je podjela komercijalnog bankarskog sustava na entitete, osim distrikta Brčko gdje sve banke mogu poslovati bez obzira na rezidentnost. Iz istog razloga postoje i dvije entitetske agencije za bankarstvo.

Banke ipak mogu nesmetano otvarati filijale u oba entiteta. Međutim, za svaku filijalu moraju tražiti dozvolu entitetske agencije za bankarstvo, što nije slučaj kada imaju rezidentnost. Njihovi rezultati podliježu ukupnim rezultatima entiteta, finansijskoj i drugoj kontroli u poslovnoj politici. Imajući to u vidu, logičnije je otvoriti rezidentnu banku u drugom entitetu i uplatiti osnivački ulog koji iznosi 15 miliona KM pa lakše i jednostavnije poslovati.

Agencija za osiguranje depozita, uz Centralnu banku BiH je jedina bankarska institucija koja posluje na nivou države.

Broj komercijalnih banaka u Bosni i Hercegovini je 24 (2018.) sa oko 10 000 zaposlenih. U Federaciji BiH ih se nalazi 16, a u Republici Srpskoj 8 što je za dvije do tri banke manje nego prethodnih godina, zbog propasti Bobar i Banke Srpske u RS i pripajanja BOR banke Privrednoj banci Sarajevo u FBiH.

Kada je u riječ o vlasništvu nad

bankama u Federaciji BiH, 97,2 % su privatne banke, a 2,8 % državne. Zapravo, većinska državna je samo jedna – UNION banka. Po pitanju koncentracije kapitala (tzv. Herfindahlov indeks), u sustavu su dvije banke s udjelom od 46,5 % u ukupnom kapitalu i prometu, UniCredit Bank Mostar i Raiffeisen Bank Sarajevo. Slijedi pet banaka s udjelom od 32,8 %: Addiko Bank, NLB banka, Intesa Sanpaolo, Sparkasse i Bosna Bank International. Sve ostale imaju udio od svega 20,7 %.

Slično kao u Federaciji BiH, u Republici Srpskoj najjače su rezidentne banke koje imaju iste vlasnike i ime: UniCredit, Addiko, NLB i Sberbank, s više od 70 % kapitalne vrijednosti i prometa. Još je jaka i Komercijalna banka Banja Luka, u kojoj je većinski vlasnik Komercijalna banka Beograd. Ostale banke sudjeluju s oko 15 % u prometu i ostalim bankarskim poslovima.

Addiko banka sa sjedištem u Mostaru i Banja Luci, u vlasništvu istoimene holding kompanije iz Beča, otkupila je sve komercijalne Hypo Alpe Adria banke na području Balkana, nakon propasti centrale Hypo Bank iz Klagenfurta, glavnog grada austrijske pokrajine Karntner, koja je bila njihov osnivač. Promjenom vlasnika promijenjen je i naziv Hypo u Addiko Bank, s time da je finansijska politika prema komitentima ostala ista.

Oni koji misle da u Bosni i Hercegovini nema novca se dobro varaju. Sasvim dovoljno ga ima, samo je pitanje na koji način i na koga je raspoređen. Za to

sigurno nisu krive banke, one obavljaju svoj posao, obrću i čuvaju novac komitenta kako im prilike dozvoljavaju.

Prema podacima Centralne banke BiH iz 2017. godine ukupni depoziti stanovništva kod komercijalnih banaka na kraju godine i pored niskih kamata, došli su na veliki nivo i iznosili više od 11 milijardi KM. Unatoč izrazito niskim kamatama, štednja stanovništva činila je 57,6 % ukupnih depozita u komercijalnim bankama, a prema valutama 5 milijardi depozita je u KM i 5,47 milijardi u EUR. Više od 50 % depozita su oročeni, a to bankama daje veću priliku i sigurnost ulaganja.

Ako je stanovništvo imalo 11 milijardi KM ušteđenog novca, prema ekonomskim zakonitostima o obrtu novca predstavlja da imamo desetorostruko veći kreditni potencijal, u slučaju korišnih i isplativih investicija. Nažalost, njih skoro da i nema ili ih ima u jako malom broju, a novac stoji i ne obrće se, odnosno ne stvara novu vrijednost. To je razlog niskih kamata na štednju. Ljudi se

odlučuju na štednju novca kojeg čuvaju za bolje dane i ne usmjeravaju ga u potrošnju. Međutim, ukoliko želimo brže stope ekonomskog rasta, da se potrošnja pojača, jer je ona glavni pokretač rasta bruto domaćeg proizvoda (BDP), trebalo bi novac usmjeravati u potrošnju ili još bolje, u investicijsku potrošnju.

Značajan rast štednje stanovništva jedan je od problema koji bi se trebalo rješavati, jer je štednja u BiH veća od investicija. Komercijalne banke nemaju

dovoljno zahtjeva za kvalitetnim ulaganjima da bi se taj novac investirao putem kreditnih plasmana. Zbog toga dobar dio svojih prihoda ostvaruju putem bankarskih naknada, ulaganja u vrijednosne papire, obveznice i trezorske zapise od koji ima malo koristi za budućnost.

Može se reći da su banke svoju misiju pošteno izvršile, postavile dobar finansijski i bankarski sustav, prema prilikama koje u BiH imaju. Međutim, državna politika nije stvorila uvijete koji bi bili

pogodni za iskoristiti finansijski potencijal koji je stvoren u bankarskom sustavu.

Prema svojim analizama, u ožujku 2018. godine, agencija Standard Poor's potvrdila je kreditni rejting Bosne i Hercegovine B - sa stabilnim izgledima. Međunarodna rejting agencija Moody's Investors Service objavila je u veljači 2018. godine da kreditni rejting Bosni i Hercegovini ostaje B3 sa stabilnim izgledima.

Svjetska banka je potvrdila prognozu ekonomskog rasta Bosne i Hercegovine za 2019. godinu od 3,4%. U najnovijem izvještaju o globalnim ekonomskim perspektivama, Svjetska banka je objavila da će ekonomski rast BiH u 2018. iznositi 3,2 %, što je u skladu sa prethodnim prognozama objavljenim u lipnju prošle godine. Svjetska banka očekuje da će se BH ekonomija povećati na 3,9 % u 2020. godini, te u 2021. doći na 4,0 %. ♦

INTERNET BANKING

Suvremene bankarske usluge Internet bankarstvo

Jelena Pehar

Razvoj tehnologije donio je brojne promjene u sva područja ljudskog života. Pojavom internetskih tehnologija sve se više poslova može obavljati od kuće, a samim time je i bankarski sektor došao na ideju zasnivanja distribucije novih bankarskih proizvoda i usluga, iz čega se „rodilo“ internet bankarstvo. Na taj način banke su ušle u suvremeno bankarsko poslovanje.

Internet bankarstvo uvelike olakšava bankama poslovanje, ali i samim klijentima koji više nisu osuđeni na čekanje u dugim redovima, nego u bilo kojem trenutku imaju pristup svojim financijama. Ono uvelike olakšava komunikaciju banaka s klijentima.

Pomoću internet bankarstva klijent može upravljati svojim novčanim sredstvima u bilo kojem trenutku i iz bilo kojeg dijela svijeta. Ono zapravo predstavlja brz i pouzdan sustava pristupa banci, neovisno o njezinom radnom vremenu, te pregledu stanja finansija i finansijskih transakcija.

Dakle, koristeći internet bankarstvo na jednom mjestu imate potpunu kontrolu nad svim računima i transakcijama te u svakom trenutku možete znati stanje na računima - potrebno je samo računalo i internetska veza.

Da naši finansijski podaci ne budu zloupotrebljeni, odnosno kako bi internet bankarstvo bilo što sigurnije, banke najčešće daju tokene koji generiraju lozinke putem kojih korisnici pristupaju svojim računima, odnosno lozinke koje je potrebno upisati za potvrdu novčane transakcije. Bez obzira što je razina sigurnosti s tokenom na visokom nivou, korisnici uvijek moraju biti na oprezu.

- Nemojte nikome davati niti posuđivati token
- Nemojte nikada lozinku za aktivaciju tokena držati napisanu na samom tokenu
- Vodite računa i o sigurnosti samog računala

Također, sve je popularnije i mobilno bankarstvo tako da, zahvaljujući

posebnim aplikacijama koje su razvile banke, vršiti plaćanja direktno s mobitela, a plaćanje računa toliko je pojednostavljeno da je, putem aplikacije za mobilno bankarstvo određenih banaka, potrebno samo slikati račun i potvrditi transakciju i novac se automatski skida s računa i račun je plaćen.

Povijesni razvoj internet bankarstva

Razvoj internet bankarstva usko je povezan s razvojem World Wide Web-a. Prvi početci internet bankarstva javljaju se 80-ih godina kada je korisnicima NBS (Nottingham Building Society) mreže Škotska banka ponudila na korištenje internet bankarski servis u Velikoj Britaniji. Njegovo je ime bilo Homelink. Njegova je upotreba omogućena putem televizora i

telefona gdje su se na televizoru putem telefonske linije listali i tražili podatci iz baze podataka. Oni su obuhvaćali sve, od podrške kupcima, pa do finansijskih podataka pri čemu je jedini problem predstavljala loša grafika. Zapravo može se reći da se temelji današnjeg internet bankarstva zasnivaju upravo na Home-link-u. Ovdje se zapravo radilo o prvim koracima internet bankarstva, pa je i zato broj korisnika bio minimalan.

Početkom 90-ih dogodio se veći razvoj internet bankarstva, ali došlo je

i do samoga povećanja broja korisnika. 1995. godine osnovana je Security First Network Bank (SFNB), tj. prva banka koja je svoje poslovanje temeljila isključivo putem interneta. Njezino je sjedište bilo u Atlanti, SAD-u. Vremenom, otvara se sve više banaka koje posluju samo preko interneta odnosno nemaju fizičke poslovnice.

S gledišta tehnoloških dostignuća, 2007. godine razvio se sustav internet bankarstva putem pametnih telefona kada je tvrtka Apple uspješno lansirala

svoj Iphone s aplikacijom za korištenje internet bankarstva. Tada se dogodio nagli skok internet bankarstva u svijetu gdje ono postaje mnogo pristupačnije.

Mobilno bankarstvo

Usluga mobilnog bankarstva namijenjena je klijentima koji žele na brz i jednostavan način platiti svoje račune ili pristupiti svojim sredstvima na računima u banci, a najčešće preko svojih mobilnih telefona. Također mogu koristiti i tablete ili prijenosna računala. Jedina razlika između mobilnog i internet bankarstva jest u metodi pristupa uslugama, te korisničkom sučelju koje je prilagođeno ekranima i sigurnosnim politikama mobilnih uređaja. Pametni telefon, sa SIM karticom je na neki način već identificiran s vlasnikom.

Prednosti mobilnog bankarstva

- Potpuna neovisnost o lokaciji, tj. transakcije je moguće obavljati iz bilo kojeg dijela svijeta
- Visok stupanj sigurnosti
- Jednostavnost korištenja
- Ušteda vremena
- Pristup računima 24h na dan
- Ekonomičnija i brža komunikacija s bankama ♦

Ponos Središnje Bosne Bolnica u Novoj Biloj

Hrvatska bolnica „Dr. fra Mato Nikolić“ jedina je javna bolnica u Bosni i Hercegovini koja posluje pozitivno i širi svoje kapacitete

Robert Tokić

Jedan od temeljaca ostanka i opstanka hrvatskog naroda na području Lašvanske doline ali i cijele Središnje Bosne jeste Hrvatska bolnica „Dr. fra Mato Nikolić“ u Novoj Biloj.

Sljednica je Franjevačke bolnice koja je bila smještena u prostoru pastoralnog centra župne crkve Sv. Duha u Novoj Biloj. Ona je tijekom rata bila izvor nade i simbol spaša za sve Hrvate, ali i pripadnike drugih etničkih skupina bez obzira na vjersku pripadnost. Svi oni koji su tijekom hrvatsko-bošnjačkog sukoba bili ranjeni ili teško bolesni, bili su upućeni na liječenje u bolnicu.

Bolnica se suočavala sa brojnim problemima. Kako je rat odmicao, situacija u bolnici je bila sve teža.

Nedostajalo je specijaliziranog liječničkog kadra, sanitetskog materijala, lijekova, aparata pa čak i vode. Kronično je nedostajalo krvi, krvnih nadomjestaka, infuzijskih otopina, itd. Brojno pučanstvo u okolini bolnice pomagalo je njezinom radu donjevši hranu, darujući krv a nedjeljom su, budući da je bolnica smještena u prostorijama crkve, stajali između kreveta i zajedno sa pacijentima molili se Bogu. Bolnica je uglavnom preživljavala od donacija humanitarnih organizacija.

U proljeće 1994. godine, vidjevši stanje i uvjete rada i smještaja bolesnika u crkvi-bolnici, prvi hrvatski predsjednik dr. Franjo Tuđman dao je obećanje da će Hrvatska izgraditi novu suvremenu bolnicu. Tako je Hrvatska bolnica „Dr. fra Mato Nikolić“ postala najvrjedniji dar Republike Hrvatske svim Hrvatima Središnje Bosne. Ime je dobila po istaknutom bosanskom franjevcu, humanistu te prvom diplomiranom liječniku u povijesti bosanskohercegovačkog zdravstva – fra Mati Nikoliću.

Unatoč svim nedaćama, bolnica je opstala i ostvaruje fascinantne rezultate. Danas, ona skrbi o više od 250.000 stanovnika iz 12 općina. Prema riječima njezina ravnatelja Velimira Valjana, jedina je javna bolnica u BiH koja posluje s pozitivnom nulom. Plaća je uvijek redovita, na vrijeme se ispunjavaju obvezne prema djelatnicima, dobavljačima kao i komunalne i sve druge tražbine.

Bolnica se može pohvaliti najnaprednjim dijagnostičkim metodama liječenja te kvalificiranim liječnicima i drugom medicinskom osoblju gdje pružaju kvalitetnu i profesionalnu uslugu.

Prepoznatljivi su i po nekoliko vrhunskih endoskopskih zahvata, zbog čega ih pacijenti iz cijele BiH posjećuju, što im ponekad zna stvarati problem zbog smještajnih kapaciteta. Iz tih razloga, a

uz pomoć Vlade RH, izgrađena je šesta lamela bolnice u koju je smješten kabinet za magnetsku rezonanciju, patologiju, citologiju i dodatnih 25 kreveta. ♦

Industrijski trokut Italije

Karlo Šego

Italija je država koja se nalazi u južnoj Evropi. Sastoji se Apeninskog poluotoka i dva velika otoka na Sredozemnom moru, Sicilije i Sardinije. Bruto društveni proizvod prema podatcima iz 2017. godine iznosio je 1,927 bilijuna USD dok je po glavi stanovnika iznosio 31.952,98 USD. Italija ima raznovrsno industrijalizirano gospodarstvo, a proizvodnja je ukupno i po glavi stanovnika ista kao u Francuskoj i Velikoj Britaniji. Kapitalistička ekonomija podijeljena je na industrijski sjever, gdje prevladavaju privatne tvrtke, i manje razvijen poljoprivredni jug, s 20% nezaposlenih. U odnosu na zapadnoeropske susjede, Italija ima velik broj malih i srednjih poduzeća. Industrijski trokut Italije čine Milano, Torino i Genova.

Milano

Milano je glavni grad talijanske regije Lombardije te je najvažnije gospodarsko, poslovno i prometno središte Italije. Već u prošlosti Milano ima važnu prometnu i trgovacku ulogu. Cestama i autocestama povezan je gotovo cijeli talijanski prostor s Milanom, a preko njega sa srednjoeuropskim i zapadno europskim zemljama. Srednjovjekovni Milano bio je poznato središte proizvodnje oružja, a nakon toga središte svilarstva i trgovine. Elektronička industrija pretežno je koncentrirana u Lombardiji. Posebno se ističu elektrostrojarska industrija, industrija za izradu radio-prijemnika i televizora te pisačih i računarskih strojeva. Milano zajedno sa New Yorkom, Parizom i Londonom, cijenjen je kao jedna od

svjetskih prijestolnica mode. Većina glavnih talijanskih modnih marki, kao Valentino, Gucci, Versace, Prada, Armani, Karizia i Dolce&Gabbana, svoja središta imaju u Miluu. Brojne međunarodne marke također imaju svoje trgovine u gradu, uključujući i glavnu trgovinu tvrtke Abercrombie&Fitch koja je postala trgovackom atrakcijom. U Miluu se dva puta godišnje održava „tjedan mode“, događaj na kojem se pokazuju najnovije kolekcije. Milano je poznato bankarsko i financijsko središte te se u Miluu nalazi središte talijanske burze. Osobito je poznat po velesajmovima, sveučilištima, znanstvenim institutima, muzejima, knjižnicama te kazalištima.

Torino

Torino je talijanski grad koji se nalazi u regiji Pijemont. Torino leži na rijeci Po i okružen je Alpskim masivom. Po broju stanovnika je četvrti grad Italije. U starom dijelu grada ističe se Piazza Castello s palačom Madama građenom u XII. i XIII. st. i s nekadašnjim kraljevskim dvorcem iz XVII. st. gdje se sada nalazi

muzej oružja i knjižnica, barokna palača Carignano, crkva San Lorenzo, katedrala San Giovanni Battista, palača Akademije znanosti te crkva San Domenico. Također je karakteristična građevina Mole Antonelliana sa 167 m visokim tornjem, veliki park Valentino s dvorcem iz XVII. st. Dvorići grada i okolice su pod zaštitom UNESCO-a. U Torinu se nalazi sveučilište, koje je osnovano 1404., Politehničko sveučilište osnovano 1859., Akademiju znanosti te mnoge poznate visoke škole, knjižnice a tu se i nalaze i instituti od kojih su najpoznatiji elektrotehnike i urbanizma. Torino je drugi industrijsko-trgovački grad u Italiji. Posebno se ističu industrije kao što su industrija automobila kao što su Fiat i Lancia, tekstila, umjetne svile, papira, motora i

dijelova za zrakoplove i svemirske letjelice, aluminija, elektrotehničkih uređaja, cipela, čokolade, kave a posebno se ističe Lavazza, alkoholnih pića kao što su Cinzano, Martini i Rossi i dobrih vina. Osobito su važni međunarodni sajmovi automobila i tehnike. U Torinu se nalazi međunarodna zračna luka Caselle.

Genova

Genova je grad u sjevernoj Italiji, glavni grad pokrajine Genova i regije Ligurija. Grad je druga po veličini luka u Sredozemlju, poslije Marseillea. Također je grad bogate umjetnosti, glazbe, gastronomije, arhitekture i povijesti. Grad je godine 2004. bio Europski glavni grad kulture. Glavne znamenitosti se nalaze na središnjem trgu Genove, Piazza De Ferrari,

oko kojeg su smješteni Opera i Duždeva palača. Tu je i kuća u kojoj se smatra da se rodio Kristofor Kolumbo. Strada Nova, danas Via Garibaldi u starom gradu, je upisana na UNESCO-v popis svjetske baštine 2006. godine. Sveučilište u Genovi jedno je od najvećih sveučilišta u Italiji, a osnovano je 1481. godine. Genova je bila mjesto prvih radničkih i lučkih sindikata u 20. stoljeću. Glavni centar ekonomskih aktivnosti grada je luka, a zadnje vrijeme se razvija turizam i trgovina. Posebno se ističu industrije kao što su metalna, elektrotehnička, kemijska, prehrambena, metalurgija te rafinerije nafte i brodogradilišta. Genova je mjesto održavanja Nautičkog sajma „Salone nautico“, glavne europske naučice izložbe. ♦

Pelješki most šteta za BiH ili ne?

Robert Tokić

Pelješki most, ili kako predsjednica Grabar Kitarović jednom reče Pelješački most, od velike je važnosti za Republiku Hrvatsku. Ovim velikim razvojnim projektom uspostavila bi se čvrsta veza između svih dijelova hrvatskog teritorija. Dubravačko-neretvanska županija povezala bi se s ostatkom hrvatskog teritorija što bi bitno doprinijelo razvitku Dubrovnika, poluotoka Pelješa i cijele

najjužnije hrvatske županije. Njime se ne bi povezao samo državni teritorij Republike Hrvatske nego i teritorij Europske Unije. Hrvatska je sa gradnjom mosta počela još 2007. godine ali zbog svjetske krize 17. svibnja 2012. prekinula je odlukom Vlade. Šest godina kasnije, 23. travnja 2018. godine Europska komisija odobrila je Hrvatskoj za gradnju mosta 357 milijuna eura bespovratnih

sredstava ili 85 posto prihvatljivih troškova koji se procjenjuju na ukupno 420 milijuna eura. Ugovor o gradnji potpisana je s kineskom tvrtkom „China Road and Bridge Corporation“. CRBC je prva kineska kompanija koja je dobila posao da radi jedan toliko veliki infrastrukturni projekt na tlu Europske unije. Upravo to je izazvalo i veliku zainteresiranost svjetskih medija. Između ostalog, o gradnji su pisali talijanski Corriera della Sera, britanski BBC, New York i Financial Times te brojni mediji iz Kine.

Mnogi nisu zadovljeni što su se kineska kompanija probila na europsko tržište. Tako su Njemačka i Francuska pokrenule incijativu da se ograniči pristup kineskim tvrtkama na javnim natječajima Europske Unije a kao razlog navode i nemogućnost odnosno diskriminaciju europskih tvrtki da tako velike infrastrukturne projekte izvode u Kini.

Prije same gradnje mosta jasne su bile određene prepreke koje bi stajale na pute njegove gradnje. Između ostalog, uvjeti temeljenja su izrazito loši, lokacija mosta podložna je djelovanju jakih vjetrova i nalazi se u zoni velike seizmičke aktivnosti, a raspon od 2400

metara je drugi raspon u Europi za ovješene mostove. Uprkos svemu, Hrvatska je jedini problem vidjela u prekidu svoga teritorija koji bi se premostio izgradnjom mosta.

No tu se ne kriju sve prepreke za njegovu gradnju. Naime, Bosna i Hercegovina nije iskazala jedinstveno stajalište oko gradnje mosta.

Pred Hrvatsku su se tako postavili uvjeti, većinom političara iz reda Bošnjaka, da ponajprije treba riješati pitanje granice Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, pogotovo na rijeci Uni i poštivati međunarodnu konvenciju o pravu pristupa moru Bosne i Hercegovine.

I dok su tako neki najavljivali da će poduzeti „odgovarajuće korake“ pred međunarodnim sudovima i spriječiti gradnju mosta, tadašnji hrvatski i srpski član predsjedništva naše zemlje iskazali su kako neće tužiti Hrvatsku.

Je li to bila možda samo politička i medijska ofanziva političkih predstavnika ili nešto drugo moglo je se naslutiti. Bilo kako bilo, Europska komisija je jasno izašla sa stavom i istaknula da ne postoje nikakve formalne i pravne prepreke oko početka gradnje.

Danas, na gradilištu Pelješkog mosta radi se punom parom. Prema procjenama, dnevno su trebali zabititi jedan stup i pola drugog, no zbog izvrsnih vremenskih uvjeta i iskustva radnika zabiju ih tri. Izgledi su da će ovaj most dug 2,4 kilometra i visok 55 metara s četiri prometna traka biti završen i prije rokova. Ovo je veliki dar Europske Unije Hrvatskoj a i strateška i infrastrukturna prednost za Bosnu i Hercegovinu, ako ništa, prometno će se rasteretiti prostor oko Neuma koji je „krcat“ u vrijeme ljetne sezone. ♦

Sydney Opera House

arhitektonsko čudo

Našu preposljednju potragu za čudima i znamenitostima koje su izradili ljudi širom svijeta nastavljamo u dalekoj Australiji. Na ovom putovanju prvo ćemo se upoznati sa zgradom Sydney Opera House je jedna od najljepših građevina 20. stoljeća.

Sydney Opera

Zgrada se ubraja među najposebnija arhitektonska i građevinska ostvarenja prošlog stoljeća, te danas predstavlja jedan od najprepoznatljivijih simbola Sydneya i same Australije u svijetu. Također je i jedan od najpoznatijih svjetskih centara za izvedbene umjetnosti s brojnim dvoranama u kojima se godišnje održi oko 1500 događanja koja posjeti više od milijun posjetitelja. Zanimljivo je da je zgrada Sydneyske Opere 2007. godine postala dijelom UNESCO-ve svjetske baštine. Zgradu je osmislio danski arhitekt **Jorn Utzon** čiji je dizajnerski prijedlog pobijedio na međunarodnom natječaju davne 1957. godine u konkurenciji između 233 pristigle prijave. Projekt izgradnje započeo je od 1959., a

završio tek 1973. godine, što je bilo čak 10 godina duže od planiranog završetka gradnje.

Opera će svoje mjesto naći na prostoru na kojem se do 1958. godine nalazila utvrda koja je služila za sklonište tramvaja, u sydneyjskoj luci na poluotoku po nazivu 'Bennelong Point'.

Sama zgrada je okružena morem i razvedenim zaljevom, a u njenoj blizini nalazi i poznati Sydneyjski lučki most s kojim u kombinaciji Sydneyjska Opera čini simbol grada.

Izgradnja kompleksa Sydney Opere se dijeli se na tri faze tijekom kojih je u prvoj izgrađen podij, u drugoj krovne konstrukcije, a u posljednjoj fazi interijer.

Prva faza gradnje trajala je od 1959. do 1963. godine kada je izgrađen gornji dio podija kompleksa. Iz rizika od negativne reakcije javnosti na građevinu, te zbog straha za nedostatak potrebnih financija, lokalne vlasti su požurile početak gradnje, iako arhitekt Utzon u tom trenutku još nije imao dovršen dizajn kompleksa te su mnogi izvedbeni problemi još uvijek bili neriješeni. Izgrađeni stupovi podija u ovoj fazi kasnije su se pokazali da nisu bili dovoljni jaki da podrže krovnu konstrukciju, zbog čega su kasnije morali biti ponovno izgrađeni.

U drugoj fazi izgradnje od 1963. do 1967. godine, izgrađene su složene krovne konstrukcije, to jest, prepoznatljive

Ivo Čarapina

novinari su ga na kraju prisilili da se povuče iz projekta prije dovršetka izgradnje 1966. godine. Bio je optužen da je strašno podcijenio troškove izgradnje, koji su od izvornih 7 milijuna \$, do 1973. porasli na 102 milijuna \$ (što je više od 14 puta). To je porazno djelovalo na njegovu karijeru koja je stagnirala gotovo 20 godina.

Posljednja i najskuplja faza gradnje od 1967. do 1973. godine odnosila se na unutarnji dizajn, koju dovršavaju brojni drugi arhitekti. Konačno, britanska **kraljica Elizabeta II.** svečano otvara Syneysku Operu **20. listopada 1973.** godine – punih 10 godina od planiranog izvornog roka.

Syneyska Opera izgrađena je u ekspresionističkom stilu te sadrži dvije glavne dvorane (najveća ima 2679 sjedala) i pet manjih dvorana, pet studija za probe, jedan studio za snimanje te brojne kafiće, restorane i suvenirnice. Kompleks se prostire na površini od 18 tisuća m², dužine je 183, a širine 120 metara. Sama zgrada je postavljena na 580 stupova koji se nalaze 25 metara ispod površine more, a krov opere je prekriven sa 1 056 milijuna blistavo bijelih i krem-bijelih švedskih pločica, koje se povremeno održavaju i zamjenjuju. Zgrada se opskrbљuje strujom čija je potrošnja jednaka potrošnji grada od 25 000 stanovnika.

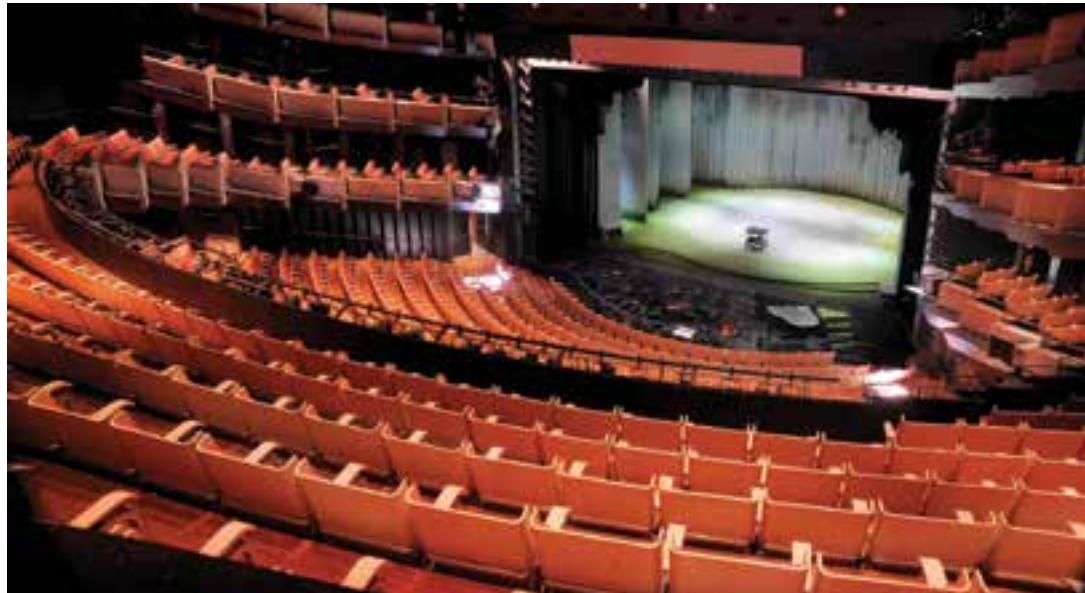
Među brojnim umjetničkim skupinama koje djeluju unutar Syneyske Opere njeni stalni i najvažniji korisnici su Opera Australije, Australski balet, Syneysko kazalište i Syneyski simfonijski orkestar. Uprava Opere obnovila je 1990. godine kontakt s arhitektom Utzonom, te mu je 2004. godine posvetila jednu manju dvoranu unutar kompleksa. Syneyska opera je s vremenom prepoznata kao Utzonovo remek-djelo i 20. najfotografiранja građevina stoljeća.

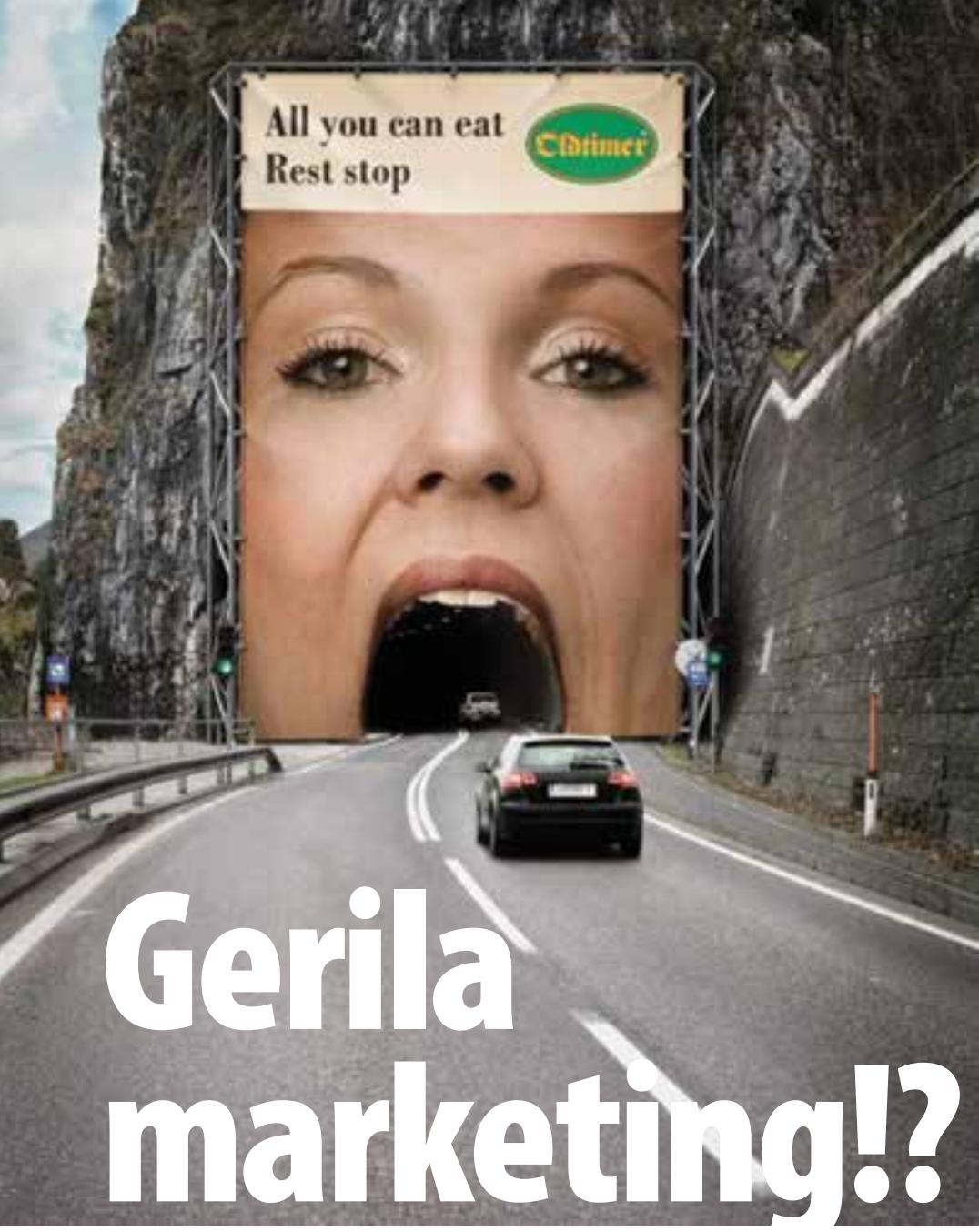
Činjenica da pored posjetitelja koji dolaze uživati u godišnjem programu Opere, sama građevina godišnje privuče više od 7 milijuna turista, govori dovoljno o tome da je Syneyska Opera odavno prerasla u jednu od najvažnijih turističkih atrakcija Australije. ♦

Školjke s rebrima. Projektiranje i izrada ovakve krovne konstrukcije predstavljali su tada iznimno zahtjevne graditeljske zahvate što je prisililo izvođače da se koriste inovativnim tehnikama u gradnji. Iz ovog razloga se kod dizajna školjaka koristilo računalo, što je bila jedna od najranijih primjena računala u graditeljske svrhe. Također, tijekom ove faze izgrađena je tvornica na samom gradilištu u kojoj je izrađen veliki dio elementa krovne konstrukcije korištenjem novih metoda lijevanja i armiranja betona. Nakon što je gradnja stavljena pod nadležnost Ministarstva javnih radova.

Arhitekt Utzon je bio nesvesno uvučen u političke intrige i dezinformirani

Gerila marketing!?

Antonia Dumančić

Začetnikom „Gerila“ marketinga smatra se Jay Conrad Levinson koji je promijenio dotadašnja shvaćanja Marketinga primjenjujući nekonvencionalne taktike u oglašavanju.

Glavni cilj gerilskog marketinga je stvoriti emociju određene ciljne skupine na određenu reklamu.

Gerila ima zadatku da preko svoga oglašavanja privuče pažnju od mnogih skupina a nakon toga da dođe do „širenja“ viđenog na druge skupine, te se tim može reći da se preko gerilskog marketinga ostvaruje najbolja direktna komunikacija sa ciljnom skupinom.

Većina smatra da je za dobar marketing potrebno puno novca da bi on dao najbolje rezultate ali gerilski marketing se ne slaže s tim. Glavna obilježja gerilskog marketinga za uspješnost su mašt i kreativnost. I ako zahtjeva više vremena i energije, gerilski marketing uvijek iznajduje ciljane skupine sa novim idejama i još boljim načinima kako zaista privući pažnju ljudi.

Jay Conrad Levinson: „Inteligentan marketing je marketing na prvom mjestu i prvenstveno usredotočen na bit same ideje. Cjelokupni marketing mora biti produžetak te ideje: oglašavanje, listovni papir, materijal za poštansku ponudu, telefonski marketing, oglašavanje na žutim stranicama, ambalaža, sve – baš sve“

Kome je namijenjen gerila marketing?

Gerilski marketing u najširem smislu namijenjen je malim i srednjim tvrtkama jer je to najbolji izbor oglašavanja ali uz minimalna ulaganja, dok velike tvrtke primjenjuju kombinaciju gerila marketinga i tradicionalnog pristupa.

Axe izlazni znakovi

Axe je koristio korisničke naljepnice privržene na klasične izlazne znakove pronađene u većini ustanova. Dodali su još jednu naljepnicu i kreirali priču o čovjeku koji bježi od žene koja ga juri, što se dobro odrazuje na sliku branda.

Prednosti i nedostatci gerila marketinga:

PREDNOSTI	NEDOSTATCI
Jefтинije provođenje marketing metoda za razliku od drugih metoda	Teško se mjeri efikasnost u izvedbu marketing metoda
Kreativnost je glavno oružje za uspjeh	Ideje s ciljem da se dođe do ciljne skupine često budu pogrešno protumačene
Asocijacije branda i publiciteta stvaraju još veću povezanost s publikom	Metode gerila marketinga često budu prekretnica za odustajanje od mnogih ideja ako nisu dobro izvedene

Levinsonove „tajne marketinga“ koje omogućuju konkurentsku prednost:

- Obveza** - morate biti obvezni svom marketinškom planu i programu
- Investicija** - trebali biste smatrati da je ta vrsta marketinga svojevrsna investicija
- Dosljednost** - morate utvrditi da je vaš plan dosljedan
- Povjerenje** - morate imati povjerenja u budućnost svoje tvrtke
- Strpljenje** - trebate biti strpljivi da biste ostvarili svoju poslovnu misiju
- Izbor** - morate shvatiti da marketing zahtjeva čitavi niz različitih aktivnosti
- Slijed** - morate shvatiti da dobitak dolazi slijedom prodaje
- Prilagodljivost** - trebate voditi tvrtku tako da je prilagođena kupcima
- Iznenađenje** - morate u svoj marketing ugraditi elemente iznenadnja
- Mjerenje** - morate provoditi mjere da biste procijenili djelotvornost svojih metoda

Tipovi

gerila marketinga:

- Grafiti** - šarene ulice prepune graftita imaju moći da privuku pozornost od strane brojnih ciljnih skupina. Iako mnogi zabranjuju ovakav tip marketinga, u pojedinim područjima se traži dozvola za provedbu ovakvog marketinga.
- Viralni marketing** - dobrovoljno prenošenje informacija o nekom proizvodu ili usluzi u svojoj okolini.
- Potajni marketing** - cilj trgovaca je da i oni postanu dobna skupina kojoj je namjenjen njihov proizvod ili usluga, i time lakše dolaze do svoje ciljne skupine.
- Flash mobs** - cilj je da se određena skupina iznenadno sastane na nekom javnom mjestu i da izvede određeni performans pomoći čega će izazvati reakciju brojnih ljudi.

Najpoželjniji poslodavci u BiH za 2019. godinu

Robert Tokić

I ove godine u Sarajevu je održana dođela priznanja najpoželjnijim poslodavcima u BiH kojom se nastoji promovirati pozitivne prakse upravljanja ljudskim potencijalima. Već trinaesti put po redu posjetitelji portala Posao.ba izabrali su najpoželjnijeg poslodavca.

Priznanja je uručila kompanija Kolektiv Posao.ba.

Za najpoželjnijeg poslodavca u 2019. godini izabrana je kompanija „dm“. Na drugom mjestu je kompanija Hifa Petrol, a na trećem BH Telecom. UniCredit Bank je četvrta, Coca-Cola HBC B-H d.o.o. peta, Bosnalijek šesti, a Violeta sedma. Top 10 zaokružile su Elektroprivreda BiH, Al Jazeera Balkans i NLB Banka.

Prema kategorijama, top kompanije su:

TOP 3 **DISTRIBUTIVNE** kompanije: Orbico, Nelt i Ataco

TOP 3 kompanije iz **FINANCIJSKOG SEKTORA**: UniCredit Bank, NLB Banka i Sberbanka

TOP 3 kompanije iz **FMCG SEKTORA**: Coca-Cola, ASGroup i Philip Morris

TOP 3 kompanije iz **ICT SEKTORA**: Telemach, Nsoft i Lanaco

TOP 3 kompanije iz **JAVNOG SEKTORA**: BH Telecom, Elektroprivreda i M:tel

TOP 3 kompanije iz **FASHION & RETAIL SEKTORA**: Alma Ras, Sport Vision i Deichmann

TOP 3 kompanije iz **SEKTORA NAFTE I PLINA**: Hida, Ina i Gazprom

TOP 3 kompanije iz **SEKTORA MALOPRODAJE**: dm, JYSK i Bingo

TOP 3 kompanije iz **SEKTORA PREHRANE**: Klas, Meggle i Podravka

TOP 3 kompanije iz **SEKTORA PROIZVODNJE**: Violeta, Prevent i Volkswagen

TOP 3 kompanije iz **SEKTORA MEDIJA**: Al Jazeera, N1 TV i Klix

TOP 3 kompanije iz **SEKTORA FARMACIJE**: Bosnalijek, Pliva i Pharmamed

TOP 3 kompanije iz **SEKTORA RAČUNOVODSTVA I REVIZIJE**: Deloitte, FIN Consult i Revicon

TOP 3 kompanije iz **SEKTORA UGOSTITELJSTVA, HOTELIJERSTVA I TURIZMA**: Mellain Hotel, Sol Azur i Etno selo Stanišići

TOP 3 kompanije iz **SEKTORA MARKETING I PR**: Altermedia, Colosseum i McCann Sarajevo

TOP 3 kompanije iz **SEKTORA BPO**: Teleperformance, Trizma i AS Marketing

ADIDAS VS PUMA

Marija Karlović

Početci dvaju velikana počinju u Njemačkoj u gradu Herzogenaurach, 1924. godine. Dvojica braće Rudolf i Adolf Dassler osnovali su tvrtku sportske obuće za nogometne igre. Njihove kopačke bile su bolje od proizvoda ostalih proizvođača upravo radi čepova koje su stavljavali na đonove tenisice, što je igračima pomagalo trčati u nepovoljnim uvjetima i skliskom terenu. Bile su jako lagane i savitljive, tako da nitko nije u njih vjerovao u početku. Na Olimpijskim igrama 1936. godine u Berlinu, Jesse Owens je nosio kopačke braće Dassler.

Owens je obilježio igre u Berlinu osvivši 4 zlatne medalje, a posao braće se ubrzano odvijao te su prodavali 200 000 pari sportske obuće. Bili su jako uspješni, no dva brata s posve dva različita temperamenta nisu mogla dugo raditi zajedno. Adolf je bio tih i povučen, samo je želio raditi i dizajnirati, dok je Rudolf bio temperamentan, društven i uvijek spreman na prepirku. Iako su se poklapala njihova dva dara, jedan za prodaju, drugi

za kreiranje obuće, imali su različite zamisli i ciljeve. Uz zajednički rad njihove prepirke prerasle su u rat, 1948. godine dva brata su se razišla.

Tako su nastala dva sportska giganta koja i dalje imaju sjedište u Herzogenaurachu. Jedna je tvrtka nazvana Adidas po Adolfu kojeg su zvali Adi, dok je druga Rudolfova tvrtka nazvana Puma, jer je to bio Rudolfov nadimak još od mlađih dana. Adolf je uvijek bio uspješniji, a u tome mu je pripomogla i Rudolfova svađa s njemačkim izbornikom, tako da su na Svjetskom prvenstvu 1954. godine njemački reprezentativci nosili kopačke Adidasa. Te godine je Njemačka uspjela pobijediti favorita Mađarsku, pa su nakon toga svi željeli nositi Adidas kopačke. Puma je bila kvalitetan trend, no ovaj splet okolnosti im je znatno usporio probijanje na svjetsko tržište. Adidas je danas najjača tvrtka sportske opreme u Evropi, druga u svijetu. Brendovi: Adidas, Taylor-mode, Reebok, Rock-port. Adidas je tvrtka koja je usmjerena na potrošače

te kontinuirano poboljšavaju kvalitetu i izgled proizvoda.

Kao što oni kažu: "Jednom kada ljudi počnu govoriti da smo najbolji, vodstvo i profitabilnost će uslijediti." Jedna od zanimljivosti je i da je doživotni ambasador Adidasa David Beckham. Peter Moore 1997. godine pravi redizajn loga Adidasa te otkriva da logo predstavlja planinu koja simbolizira prepreke s kojima se sportaši susreću svakoga dana. Puma već 70 godina razvija proizvode za najbrže sportaše na zemlji. Svijet Pume proteže se preko nogometa, trčanja, treninga, fitnessa, košarke, golfa do dizajnerskih suradnji s ikonama. Na Olimpijskim igrama 2012. godine Usain Bolt je nosio kopačke brenda Puma, što je znatno pospješilo potražnju za Puma sportskom obućom te je tvrtka ostvarila po prvi put prodaju od 3 milijarde eura. Obe firme su prerasle koncept isključivo sportske odjeće, postale su statusni simboli, pojam stila te su i obilježile brojne generacije.

Svađu braće je iskoristila tvrtka Nike koja je i dalje lider u proizvodnji sportske opreme. Iza nje je Adidas, a Puma se posljednjih godina pozicionira u svijetu mode zahvaljujući i suradnji s Rihannom. Nakon toliko godina, poslije smrti braće, dva giganta su održala prijateljsku utakmicu 2009. godine kojom je okončan rat između Adidasa i Pume koji je trajao 61 godinu. Ako Vas je tekst zainteresirao da saznate još više informacija o braći Dassler preporučila bih Vam film iz 2016. po istom nazivu Adidas vs Puma. Je li svađa braće koja nisu progovorila do kraja života bila vrijedna pojedinačnog svjetskog uspjeha? Svatko ima odgovor za sebe, a narodna poslovica nam kaže: "U svakom zlu, ima nečeg dobrog." ♦

Janja Konjevod i
Katarina Marić

Intervju

Profesorica Maja Letica

- Za početak ovoga razgovora, recite nam nešto ukratko o sebi. (odakle ste, gdje ste se školovali, diplomirali, magistrirali, od kad radite na EF...)

Rođena sam i odrasla u Mostaru, gdje sam se i školovala. Kratko, za vrijeme rata sam s obitelji boravila u Čitluku, gdje sam dočekala kraj osnovnog školovanja. Završila sam Gimnaziju fra Grge Martića u Mostaru, te se iznimno radujem okupljanju starih prijatelja i proslavi dvadestogodišnjice mature ove godine.

Završila sam Ekonomski fakultet Sveučilišta u Mostaru 2003. godine, kratko radila u praksi da bih početkom 2005. upisavši Poslijediplomski znanstveni magistarski studij Poslovne ekonomije na Ekonomskom fakultetu došla raditi kao asistent prof.dr.sc. Vinku Belaku na računovodstvenu skupinu predmeta.

Diplomu magistra znanosti sam stekla 2010. godine a doktorsku disertaciju sam obranila na zajedničkom Poslijediplomskom doktorskom studiju Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru i Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Splitu 2014. godine. Od 2015. imam zvanje docenta te sam samostalni nositelj više kolegija na preddiplomskom i diplomskom studiju na skupini predmeta upravljanje menadžersko računovodstvenim procesima.

U profesionalnom sam smislu, iako svjesna potrebe kontinuiranog usavršavanja, zadovoljna ostvarenim ciljevima. Profesionalni život, neovisno koliko uspješan bio, nema smisao ni značaj ako nemate viši cilj za koji to sve radite, pa moram naglasiti kako sam se i privatno ostvarila kao majka troje djece.

- Zašto ste se odlučili studirati baš ekonomiju?

Nekad sam razmišljala o književnosti i dramaturgiji. Kada sam u četvrtom srednje bila dio kreativne ekipe koja je radila scenarij za amatersku predstavu u suradnji s piscem Mirom Gavranom i redateljem Robertom Raponjom, sjećam se razgovora s njima gdje sam, dok su ostali mladi pisci postavljali pitanja o nadahnuću, idejama i slično, ja postavljala pitanja o tome kolika je razlika plaće za

isti posao kod žena i muškaraca, kada su mogli početi pristojno živjeti od svoga rada, koliko se plaća određeni rukopis i tako redom. Miro Gavran je tada izjavio *kako sam usprkos talentu previše Hercegovka* ☺. Shvatila sam kako umjetnost ipak nije za mene, previše sam pragmatična, valjda su me neke životne okolnosti natjerale da tako razmišljam, te je ekonomija isplivala kao prvi izbor. Od prvog predavanja pa do danas nikad nisam požalila niti se zapitala zašto sam odabrala ekonomiju a ne nešto drugo. Ljepota ekonomije je u savršenom smislu i logičnosti te prepoznavanju svega što učite u svijetu u kojem živate. I dan danas mi je jedna od najdražih knjiga Samelsonova *Ekonomija*, koja ima posebno mjesto na mojim policama.

■ **Poznato nam je da ste se dosta usavršili u svom zvanju, stekli ste dosta certifikata i došli ste do vrha jedne takve profesije kao što je Vaša. Možete li nam reći kako Vam je izgledao taj put usavršavanja i malo nas uputiti u mogućnosti koje studenti imaju pri završetku fakulteta?**

Od samih početaka rada na fakultetu, radila sam privatno kao finansijski konzultant za nekoliko nevladinih organizacija, od kojih danas primarno surađujem s Nansen Dijalog Centrom Mostar. S vremenom sam se zainteresirala za procjeniteljstvo te sam prošla obuku Saveza računovođa, revizora i

finansijskih djelatnika FBiH i stekla certifikat i licencu ovlaštenog procjenitelja ekonomske vrijednosti od Ministarstva pravde FBiH. Surađujući kao dio tima u desecima procjena širom regije, shvatila sam da želim ta znanja upotpuniti s certifikacijom za računovođu i revizora, jer su sva ta znanja vezana i isprepletena. U 2017. sam stekla zvanje certificiranog računovođe te sam krajem prošle godine položila zadnje ispise potrebne za stjecanje zvanja ovlaštenog revizora.

Prema dosadašnjoj praksi i važećim pravilnicima Saveza računovođa, revizora i finansijskih djelatnika FBiH osoba koja ima završen diplomski znanstveni ekonomski studij prema programima koji su se primjenjivali prije bolonjskog procesa i stečeno zvanje diplomirani ekonomista ili završen ekonomski akademski studij I ciklusa prema bolonjskom procesu i stečeno zvanje diplomirani ekonomista s ostvarenih 240 ECTS bodova i koja ima dokumente kojima dokazuje ispunjavanje uvjeta utvrđene odlukom Komisije (imenovane za utvrđivanje ispunjenosti tih uvjeta ispred Saveza), može biti oslobođena polaganja određenih ispita za stjecanje zvanja certificirani računovođa, pri čemu broj ispita kojih će biti oslobođeni ovisi od izabranog smjera te izbornih predmeta (finansijsko računovodstveni smjer na našem fakultetu je svoj nastavni program i silabus prilagođio upravo toj kompatibilnosti s programom Saveza). Za ovlaštenog revizora

potrebitno je, pored drugih uvjeta i rada određenog broja godina u struci, položiti dodatnih pet ispita. Sve ove informacije studenti mogu dobiti na web stranicama Saveza, kao i ispitne liste uz rješenja s dosadašnjih rokova.

■ **Radite dosta i u praksi, što vam više odgovara, rad u praksi ili profesorski rad?**

Smatram kako, barem za kolegije koje ja predajem, jedno bez drugog ne ide. Kako bih bez barem minimalnog iskustva u praksi studentima mogla vjerodostojno prenijeti način primjene određene tematike koju predajem?

Posao na fakultetu sam izabrala kao svoj karijerni put u trenutku kada sam mogla birati između nekoliko konkretnih ponuda radnih mjesta. Mene je privukla mogućnost da nastavim učiti i prenositi znanje dalje. Rad sa studentima i rad u nastavi istinski volim, uživam u tome, rijetko me može umoriti, dok rad u praksi volim sve dok ne svladam u potpunosti određene zadatke, tada preferiram probati nešto novo. Ovaj posao mi nudi upravo ono što meni treba za motivaciju – uvijek nove stepenice za svladavanje bilo da se radi o dodatnom ispitu, pisanju članka, knjige, novom kolegiju za spremiti ili projektu. I upravo zbog takvog vlastitog iskustva smatram kako je najvažnije raditi posao koji volite, sve ostalo dođe samo od sebe.

■ **Opišite nam ukratko sebe kao studenta. Što su Vam bili prioriteti**

U životu treba birati hodnike a ne vrata. Što to zapravo znači? Kada sutra krenete tražiti posao ili kada dobijete posao (neovisno da li se odmah radi o onome o čemu ste sanjali) pokušajte vizualizirati gdje se vidite, gdje se želite vidjeti za 10 i za 20 godina profesionalno ali i osobno (npr. žene koje žele i obitelj i karijeru, dakle ne samo posao u smislu radnog mjesa nego karijeru kao životni poziv, moraju razmisliti o vrsti poslova koja će im omogućiti uspešan spoj tih životnih područja), što je ono što će vas zadovoljiti, što je zapravo vaš ideal i onda skicirajte sebi korake koji su potrebni da to postignete. Ako je prvi korak taj posao koji ste dobili, ili za koji imate ponudu, razmislite dokle i kako vas može dovesti i gdje zapravo želite stići. Tako se nećete naći u situaciji da za deset godina imate osjećaj tapkanja u mjestu, besperspektivnost i bezdejnost kako dalje. Možda će se vaše želje i ideje putem promjeniti ali vizija tog puta i ostvarivanje pojedinih točki u postizanju finalnog cilja dati će vam osjećaj postignuća, usmjerenje i nadahnuće. Bitno je imati viziju osobnog napredovanja i rasta. Kod nekog su ambicije veće, kod nekoga manje ali je važno osjećati da postoji mogućnost napredovanja, da je moguće ići naprijed. U ovom slučaju, bitno je poznavati sebe, što su vam loše a što dobre strane i što volite u ekonomiji a što ne. Ovakvim pristupom minimalizirate mogućnost da za 20 godina profesionalno budete daleko od onog čemu stremite.

(npr. ocjene) i kako ste provodili studentske dane?

Meni su ocjene dolazile kao rezultat želje da ne propustim dio gradiva, da sve uvežem i povežem, syladam materiju. Zato mi je učenje iz skripti, iz skraćenih verzija gradiva nedostatno, smatram to kao da kažete kako ste izgradili kuću ali ste zaboravili temelje, interijer i krov, imate samo zidove. Kao osobu me smeta ta nepotpunost znanja, nezaokruženost informacija u bilo čemu, koliko god sam svjesna da se nekad mora i tako. Bila me sramota ižaći na ispit a ne spremiti ga, nekako mi se to činio kao izraz krajnjeg nepoštovanja prema profesoru. Moja generacija je bila velika brojem, nismo imali spiskove ni kolokvije, ali nas je na svakom predavanju uvijek bilo sasvim dovoljno da popunimo klupe, bili smo nadobudni i trudili se biti zapaženi. Jedni druge smo pomagali i poslije studija pri traženju posla, kasnije kod projekata gdje smo mogli spojiti zajednička iskustva i slično. I danas nas je veliki broj povezan bilo druženjima bilo poslovno. Smatram tu mrežu poznanstva koja se razvije tijekom zajedničkog studiranja vrlo bitnom za razvoj pojedinca i njegove karijere.

Od treće godine do kraja školovanja imala sam čast biti stipendist Fondacije Konrad Adenauer te s njima upoznati mnoge studente iz čitave regije slične u razmišljanjima i ambicijama meni, što mi je uvelike razbistriло pogledе na to što očekujem od budućnosti, pomoglo mi izabrati put i na tome im se ne mogu

dovoljno zahvaliti. Bila sam i dio prve postave Mladeži Matice hrvatske Mostar te sudjelovala u organizaciji Dana Matice u Mostaru, što je bilo fantastično iskustvo. Sudjelovala sam u počecima djelovanja Studentskog zbora Sveučilišta u Mostaru.

Mimo predavanja bila sam dio klasičnog studentskog života – kave, izlasci, koncerti, studijski posjeti, studentska natjecanja, koristila sam sve prilike koje su se pružale mada ih je tada bilo puno manje nego sada.

▪ Jeste li zadovoljni našim studentima i smatrati li da nedostaje studentskih aktivnosti?

Od moje docenture imam zadovoljstvo raditi kolegije na četvrtoj godini prediplomskog studija i na diplomskom studiju. Na tim godinama studenti su već manje-više oblikovani, zreli mladi ljudi, zainteresirani za materiju koju slušaju i koju pokušavaju povezati sa onime što ih čeka sutra u stvarnom poslovnom okruženju. Tako da sam jako zadovoljna suradnjom sa studentima i ostvarenim interakcijama. Uvijek ima mesta za poboljšanje i s moje i s njihove strane, ako nešto nije u redu npr. ako su mi studenti podbacili u kolokviju ili razini znanja ne može biti krivica samo na njima, mora biti dijelom i do mene pa onda na tome treba raditi s obje strane.

U svakoj generaciji bude iznimnih pojedinaca koji se istaknu te mi uvijek bude draga kada saznam ili čujem da su se i profesionalno poslije završetka

školovanja ostvarili. S mnogim studentima, koji su diplomirali kod mene ili samo slušali moj kolegij, ostanem i naknadno u kontaktu, nerijetko mi se obrate za pomoć ili savjet baš kada krenu s polaganjem ispita za certifikate i to me uvijek veseli – vidjeti da i dalje rade na svom usavršavanju.

Ono čega smatram da ima premalo je tog nekog studentskog bunta u smislu društvenog uređenja, društvene nepravde, aktivizma općenito. Ali to je dijelom rezultat opće apatije društva u cjelini, ne može samo jedan segment društva snositi odgovornost odsustva borbe za opće dobro.

▪ Često možemo čuti da na tržištu rada ima previše ekonomista. Smatrati li da je naše društvo preopterećeno ekonomskim zvanjem i da će studenti imati problem pri zaposljavanju?

Smatram kako za one koje su ekonomiju studirali jer je istinski vole te tako pristupali kolegijima, učili sa svrhom a ne samo zato da polože, oni koji su spremni marljivo raditi, takvi studenti mogu naći posao bez većih problema. Iz iskustva s terena znam kako dobrih sposobnih radnika uvijek nedostaje. Studenti nisu dovoljno svjesni da se posao ne traži nakon obrane diplomskog ili promocije, posao tražite od prvog dana na fakultetu – pristupom kolegijima ostavljate dojam na profesore koji će vas možda sutra preporučiti za neki posao, razvijanjem poznanstava i propublivanjem mreža sa što širim krugom kolega

preporučujete se onima od njih koji će imati mogućnost preporučiti vas ili čak zaposliti, odlaskom na studentska natjecanja, prakse, razmjene, sudjelovanjem u studentskim aktivnostima širite sebi vidike i mogućnosti.

▪ **Svjedoci smo trenda iseljavanja u našoj državi. Kakvo je Vaše mišljenje o tome i što bi savjetovali studentima koji su u dilemi - ostati ili ići?**

Trend iseljavanja je rezultat dijelom potrebe, kod onih koji se nisu profesionalno ostvarili te koji ne mogu osigurati obitelji sigurnu egzistenciju, a dijelom i neke mode, svi idu idemo i mi. Sve ima svoje dobre i negativne strane. Dobra je da će natjerati poslodavce u realnom sektoru da budu konkurentniji kada su u pitanju uvjeti zapošljavanja domaćih radnika, loše je što kao posljedicu imamo manje mlađih, manje djece ovdje.

Smatram kako za prvu generaciju koja ide živjeti na tuđe nema velike sreće osim zadovoljenja materijalnog što je onome tko nema sasvim dovoljno, ali one prave punine života rijetko ima. Ono što teško prihvaćam je ići vani i raditi neke poslove koji nemaju veze sa strukom te nemaju perspektivu. Mladi danas bježe od poduzetništva, kreiranja i ostvarivanja vlastitih ideja, a to je opcija koja nudi najviše kreativne slobode, najviše mogućnosti te gradi društvo. Biti mali poduzetnik u vlastitom zavičaju mi uvek izgleda bolje nego konobariti ili bauštelati u srcu Njemačke. Osobno, smatram kako je jako bitno za čovjekovo poimanje sebe graditi svoj život tamo gdje imaš korijene, gdje razumiješ kulturu kakva god ona bila, običaje, način razmišljanja, temperament, gdje si riba u vodi. Život je prekratak da ga provodimo živeći napola, a meni je odlazak upravo to – živjeti po tuđim pravilima, po tuđoj mjeri, živjeti napola. Moram istaknuti, uvek sam za to da je poželjno par godina otići negdje vani živjeti (pri čemu ne mislim da je to odlazak u Zagreb ☺) i recimo usavršiti se, stići neko novo znanje, iskustvo i onda ga donijeti nazad te iskoristiti kako za vlastitu tako i za dobrotit šire zajednice.

▪ **Znamo da volite dosta čitati, koja Vam je najdraža knjiga i što bi preporučili mladim osobama za čitati?**

Obožavam čitati. Jedini strah mi je da će imati u starosti toliko slabe oči da neću moći čitati, ali me tjesi pojava audio knjiga. Volim različite žanrove, bitno da je knjiga dobra. Najdražih knjiga imam više u vrlo različitim kategorijama. Na vrhu je uvek jedna i jedina Jane Austen s Ponosom i predrasudama – predstavnik čistog romana, sarkastični presjek društva tog doba, ljubavna priča koja i dan danas nosi žive pouke, bez rečenice viška. Pa zatim Gospodar prstenova od J.R.R. Tolkiena, koliko se god puta pročita uvek se nešto novo u njoj može naći. Nepodnošljiva lakoća postojanja od Milana Kundere je klasik za sebe. Od novijih naslova u zadnjih nekoliko godina su dojam na mene ostavili krimići Louise Penny i Caroline Graham, svidjela mi se Iskorijenjena od Naomi Novik te Kalendar Maja od Zorana Ferića. Od knjiga koje na svjež način obrađuju ekonomski pitanja ističe mi se Uspon novca: Financijska povijest svijeta od Niall Ferguson-a. Mogla bih nabratati do sutra.

Bitno je čitati, jer malo je knjiga bezvrijedno, čak i iz loših se nešto nauči. Čitanjem razvijamo kritičko razmišljanje, upoznajemo ljude, okolnosti, situacije s kojima se nismo i možda nikad nećemo drukčije susresti a to nam daje mogućnost za osobni razvoj i rast. Danas je izbor knjiga i dostupnost istih nevjerojatna. Imate svih mogućih žanrova, fanfiction knjiga koje postanu hitovi, knjiga

napisanih da oduzimaju dah, samo trebate izabrati što vam se sviđa i naći sat u danu za tu najkorisniju aktivnost te ponekad pročitati i nešto van svoje domene ugode radi širenja vidika. Svaka je knjiga svijet za sebe i što je ljepše nego uroniti u novi svijet tek otvaranjem novih korica ili klikom na novu knjigu u vašem Kindlu (Kindle mi je najdraži gadget, zahvaljujući njemu došla sam do knjiga koje nikad ne bih našla u papiru a osobito ne prevedenih)?

Volim pogledati i dobre filmove kao i serijale, s tim da strastveno pratim Marvel Cinematic Universe i sve filmove o super junacima - kao dijete sam voljela čitati sve uključujući i stripove (i danas volim dobar strip pročitati) pa valjda otud ta ljubav. Moju djecu neizmerno veseli što s mamom mogu gledati maraton Iron mana, Thora, Čuvara galaksije ili Avengers-a mene što imam društvo u kinu ☺.

▪ **I za kraj, koja je Vaša poruka studentima, a na poseban način budućim ekonomistima?**

Prije svega, neka uživaju u studentskim danima i neka ih iskoriste što bolje mogu dok traju a kada dođe razdoblje „nakon“ i traženje posla trebaju mudro osluhnuti sebe i usmjeriti sve snage na ono što ih privlači, gdje misle da mogu dati maksimum jer je najbitnije raditi ono što se voli, ići na posao s osmijehom na licu. I neka se ne obeshrabre ako se sve ne posloži odmah, netko prođe lakši netko trnovitiji put, sve u životu treba gledati na način da kada nam se jedna vrata zatvore čeka nas otvoren prolaz na prekrasnu terasu kroz francuski balkon ;-). ♦

Intervju Dražen Njavro bivši student ekonomskog fakulteta

Janja Konjevod

- Lijep pozdrav Dražene i hvala ti što si se odazvao našem pozivu. Evo za početak ovog intervijua možeš li nam se kratko predstaviti?

Lijep pozdrav i vama. Moje ime je Dražen Njavro i dolazim iz Neuma. Rođen sam 1991. godine. Osnovnu i srednju školu sam završio u Neumu, te sam 2010. godine upisao Ekonomski fakultet na Sveučilištu u Mostaru. Trenutno sam zaposlen u „Grand hotelu Neum“.

- Kako si odlučio upisati ekonomski fakultet?

Pri kraju srednje škole, kad je došlo vrijeme odluke za fakultet, imao sam dvije opcije, a to su bile novinarstvo i ekonomija. Pošto sam završio srednju ekonomsku školu s dosta ekonomskih pojava i predmeta sam bio upoznat i to mi se sviđalo. Prvi od prijemnih je bio prijemni ispit za ekonomiju, te sam na njemu ostvario dobar rezultat i upao na fakultet bez plaćanja, odnosno uz potporu Ministarstva. To je samo bila potvrda da sam na dobrom putu te sam se tako i konačno odlučio za ekonomiju.

- Nakon druge godine studiranja odabralo si smjer računovodstvo i financije, možeš li nam ispričati kako je do toga došlo?

E tu se nisam puno mislio. Računovodstvo mi je išlo od ruke još i u srednjoj školi. To se potvrdilo i na kolegiju Računovodstvo gdje sam, koliko se sjećam,

jedini od studenata na tom ispitnom roku imao 100/100 bodova. Logičan slijed je bio i smjer računovodstvo i financije.

- Nakon četvrte godine studija došlo je i do tvog zapošljavanja, a potom si nakon dovoljno rada u struci pristupi i polaganju za certificiranog računovođu. Što te navelo na to?

Tako je. Nakon završetka četvrte godine faxa, prijavio sam se na natječaj u Grand hotel Neum za rad u računovodstvenoj i finansijskoj službi. Nakon selekcije kandidata, primljen sam i počeо sam raditi praktički i prije diplome, sa potvrđnicom o završetku prvog ciklusa studiranja. Kroz rad u računovodstvu pobliže sam bio upoznat sa pojmom certificiranog računovođe i s tim koja sve prava osoba ostvaruje s tim certifikatom. Ubrzo nakon toga, u razgovoru s kolegom koji se pripremao za polaganje, saznao sam potrebne uvijete za pristup polaganju. Pričekao sam određeno vrijeme kako bih stekao dvije godine iskustva, odnosno rada u struci, što je bio jedan od uvjeta i pristupio sam polaganju. Temeljni motiv mi je bio steći dodatno znanje i usavršiti se u svome zvanju.

- Kako je izgledao tvoj postupak polaganja i koju si literaturu koristio pri učenju?

Prvi put kad sam se prijavio za polaganje ispita bila su četiri ispita koja je

trebalo položiti i krenuo sam učiti. Uplatio sam 200 KM za prvi ispit kojeg sam pripremao i izašao sam na polaganje. Nisam ga položio i uplatio sam za drugi put izlaska i krenuo ponavljati gradivo. Pošto sam ostao u kontaktu s profesorima, čuo sam kako će do kraja godine doći do redukcije procesa polaganja za studente koji su upisali po bolonjskom programu. Odlučio sam sačekati da se ta odluka usvoji i prema tome sam trebao položiti samo jedan ispit, a to je Finansijsko izvještavanje II. Ova odluka se odnosila na nas studente sa smjera računovodstva i financija.

Literatura koju sam koristio pri učenju je bila sljedeća: "ACCA - Finansijsko/Finansijsko izvještavanje: Međunarodni standardi"; Izdavač: Udruženje računovođa i revizora FBiH i Udruga računovođa i finansijskih djelatnika Herceg-Bosne, 2002.god. i pripremni materijali edukativno-konsultantske kuće FINconsult Sarajevo, kao i rješenja prethodnih ispitnih pitanja i zadataka dostupni na stranici Saveza računovođa, revizora i finansijskih djelatnika FBiH - <http://www.srr-fbih.org/>.

- Kako je raditi u računovodstvu i financijama, kolike su odgovornosti takvog posla?

Ovisi od profila poduzeća u kojem radiš. Odgovornosti su poprilično velike sukladno opisu radnog mesta. Ja sam

osobno, u poduzeću u kojem radim, zadužen za obračun plaća, PDV i materijalno knjigovodstvo. Naravno da odgovornost postoji, kao i na svakom drugom radnom mjestu, no ne opterećujem se puno s tim. Kad voliš ono što radiš onda i ne osjećaš pritisak te odgovornosti, kao što je u mom slučaju.

■ **Koliko ti je fakultet pružio znanja za tvoje radno mjesto, odnosno da malo preoblikujem, koliko je teorija povezana s praksom?**

Pa mogu reći da je dosta dobro povezana. Odnosno, predmeti sa smjera su dosta povezani s radom u praksi što se mog primjera tiče. One prve dvije godine studiranja za praksu ne predstavljaju puno, ali su zapravo osnove na kojima se ovo dalje temelji pa se ni bez njih ne bi moglo. Jedina razlika do koje može doći između teorije i praktičnog rada jest u promjeni zakonodavstva. Kao ekonomist, pogotovo računovođa, uvek trebam biti u toku zakonskih propisa i njihovih promjena koje se često događaju. Ali ipak, princip knjiženja je uvek isti i taj princip je ono što sam usvojio kroz kolegije na fakultetu.

■ **Kako je bilo studirati ekonomiju, sad kad je to nešto što je iza tebe, kako gledaš na te dane?**

Budući da su nam profesori iz Srednje Ekonomski škole u Neumu kvalitetno prenijeli znanja iz područja ekonomije,

imao sam i više nego dobre temelje za studij, tako da mi je velik dio gradiva otprije bio poznat, što mi je pomoglo u uspješnom savladavanju ispita. Naravno uz sve to učenje, ide i studentski život po čemu je Mostar dobro poznat, a koji uvelike doprinese tome da uz stres koji donose ispiti sve prođe laganje i opuštenije, barem u mojoj slučaju.

■ **Gdje se vidiš u budućnosti?**

I dalje se vidim u svojoj struci i otvorenim promjenama koje me vode prema usavršavanju i napredovanju u okviru struke. Planiram jednog dana uz svoj posao otvoriti i agenciju za pružanje računovodstvenih usluga kao dopunske djelatnosti u vidu obrta.

■ **I za kraj, što imaš poručiti studentima koji razmišljaju o polaganju za certificiranog računovođu?**

Ako već studirate računovodstvo i finansije, onda obavezno položite i za certifikat. Papira nikad viška haha. S tim ćete definitivno lakše i aplicirati na posao, a naravno obogatiti ćete vaše stručne mogućnosti i otvoriti sebi neka nova vrata. Ako vam i ne bude potreban odmah, nikad ne znate kad će vam zatrebat i kad ćete imati koristi od njega. Sretno svima i sa fakultetskim obvezama i sa onim što vam nakon toga slijedi, a to je pronalaženje sebe u pozivu kojeg ste odabrali.

Ekonomija pruža velike mogućnosti i ne dajte se obeshrabriti. ♦

Umjetnost odlaganja obveza Procrastination

Situacija ide ovako nekako – imate jedan projekt, jako je važan, i izvršenje istog ima rok do kojeg biste ga trebali završiti. No iako je projekt od izuzetne važnosti možda za vaš intelektualni razvoj ili poslovni uspjeh, uhvatite sebe kako iz dana u dan pronalazite ipak nešto važnije od rada na tom projektu. Kava s prijateljima, čitanje članaka na omiljenom portalu, kao i besciljno lutanje Google Earthom nekako se uvijek nametnu kao obaveza važnija od onog vašeg projekta. No, kako se vaš rok bliži, projekt je odjedanput onaj na koji stavljate svoj fokus, radeći na njemu 48 ili 24 sata prije isteka samog roka. I iako ste rad na svom projektu ostavili za posljednji trenutak, i iako ste ta dva ili jedan dan mahnito tipkali i radili, kada se slična situacija ponovi, nećete prezeti od toga da isti princip rada iskoristite i za neki novi projekt.

Upravo ste svjedočili scenariju pred koji sebe bezuvjetno i apsolutno svaki put stavlju svi umjetnici u odlaganju obveza.

Tim Urban, poznati pisac i bloger koji стојиiza bloga 'Wait But Why',

prepoznao je ovaj uzorak ponašanja kod svih ljudi koji odlazu obveze. Na svom TED govoru je rekao kako svatko od nas unutar svog mozga ima jednu stranu koja je svjesna teškog rada i želi donositi racionalne odluke o organizaciji i samom izvršenju tog rada, ali ju u tome često sprječava jedan 'majmunčić' koji uživa u svim zabavnim i laganim stvarima koje možete raditi u tom trenutku. 'Majmunčić' i ne brinu previše rokovi niti obveze kao ni neki dugoročni planovi u budućnosti, on zadovoljenje pronalazi samo u trenutnim zabavnim stvarima kao što su besciljno listanje

društvenih mreža, 'binge watching' najaktualnije serije ili pak izlazak s prijateljima. Jedina stvar koje se 'majmunčić' boji je panično čudovište, kako ga Tim naziva, koje se pojavi svaki put kada se osoba nađe u situaciji koja uključuje približavanje roka ili strah od neke posljedice. Tada će se 'majmunčić' sakriti i dopustiti onoj racionalnoj strani koja se želi uhvatiti u koštač za zadatkom i radom da preuzme kormilo.

Ovaj priznati bloger rekao je i kako je svatko od nas *procrastinator* u nečemu iako neki od nas znaju pronaći zdravu granicu u tome kada se zabavljati, a

Marija Perić

“Često dolaze kušnje da obveze odgodim, uvijek se nešto drugo servira i mnogo izbora je pred nama. No, uvijek sebi zacrtam što moram odraditi i što mi je više važnije, kako bih se mogla riješiti «težih» obaveza i s lakoćom provesti ostatak dana. Tako, svako jutro odredim što moram odraditi, a ostalo samo dođe na svoje.”

Valentina, 20

“Protiv zabušavanja se najčešće borim motivacijom i određivanjem nekih manjih ciljeva, jer nakon svakog koraka naprijed osjećam se uspješnije i spremnije za idući “izazov”. Naravno, postoje i oni dani kada mi je jedina motivacija ta da ako uradim sada, neću morati kasnije.”

Marina, 22

“Iskreno ja se protiv odlaganja obaveza borim tako da uvijek sebi govorim - ako sam ja taj dan lijep i ne želim ništa raditi, netko drugi nije i on marljivo obavlja svoje obveze. Tipa moji uzori, ljudi koje pratim - uvijek sebi kažem - oni su ovdje gdje jesu jer su obavljali obaveze kada su morali bez obzira koliko teško bilo, tako ako ja tu želim biti jednog dana znam što mi je činiti. Također uvijek sebi kažem ako netko drugi može, onda sigurno mogu i ja.”

Ilija, 23

“Na papir napišem sve obveze i napravim plan kako i kada ih izvršiti. Kada završim obvezu prekrizim je s papira. TO-DO lista je moja metoda borbe protiv odlaganja obaveza i kad vidim čitavu listu prekrizenu to mi daje motivaciju za dalje.”

Marija, 21

Na kraju se postavlja pitanje, kako da se jedna osoba pobrine da za njenim kormilom češće nastupa ona racionalna strana, a da ju pritom ‘majmunčić’ ne demotivira?

Odgovor smo nastojali saznati iz prve ruke, točnije iz iskustva nekolicine studenata sa Sveučilišta u Mostaru koji su s nama podijelili kako se oni motiviraju na rad i kako se bore protiv odlaganja obaveza koje nije tako strana pojava ni u akademskom iskustvu jednog prosječnog studenta.

Navika odlaganja jedne važne obveze i koncentriranje na neke manje važne i više zanimljive i jednostavnije stvari predstavlja sveprisutnu naviku odgovlačenja koja u nekim trenutcima može izgledati privlačno. No ova navika osim što smanjuje ogroman potencijal osobe, može čak utjecati na njeno obrazovanje i karijeru kao i kreirati neke negativne osjećaje poput anksioznosti i stresa. Upravo zato je jako važno da na vrijeme prepoznamo *procrastinatore* u sebi i učinimo sve da spriječimo odlaganje obaveza. Najbolji način za to je upoznavanje s razlozima radi kojih se ne posvećujemo nekom važnom projektu, a zatim korištenje strategija koje nam najviše odgovaraju kako bismo kreirali neku rutinu. Rutinu koja će na vrlo jednostavan način balansirati između onog luckastog ‘majmunčića’ koji uživa u cijelodnevnom pregledavanju komplikacije *Vinesa* i racionalnog vas koji voli biti produktivan i aktivan. ♦

kada zasući rukave i baciti se na posao. Također je nadodao kako se u svom životu susrećemo sa dvjema vrstama odlaganja obaveza – onom koja uključuje neki rok do kada trebamo odraditi određenu obvezu, kao i onu vrstu koja podrazumijeva neku obvezu bez roka za svoje ispunjenje, a mi ju svejedno uporno ostavljamo sa strane. Upravo je ova druga vrsta odlaganja obaveza ona koja kod umjetnika, poduzetnika ili ljudi sa inovativnim idejama stvara najviše frustracija i u osobi nakuplja negativne osjećaje kada se ne posvete onome prema čemu gaje najviše ljubavi.

Top 10 najpratičenijih Instagram profila

Robert Tokić

Instagram je jedna od najpopularnijih aplikacija i web stranica na svijetu. Gotovo da nema velike zvijezde koja nije otvorila svoj profil i okačila fotografiju. Ovo su 10 zvijezda koje imaju najviše pratitelja na ovoj društvenoj mreži u svibnju 2019. godine:

- 10. Lionel Messi (@leomessi)** – Ostavivši iza sebe Neymara i Justin Biebera, Messi se našao na visokom desetom mjestu sa 116 milijuna pratitelja. Ovaj argentinski nogometničar koji trenutačno igra za španjolsku Barcelonu često objavljuje slike sa svojih treninga kao i slike svoje obitelji.
- 9. Taylor Swift (@taylorswift)** – Ova američka country-pop kantautorica i glumica broji također 116 milijuna pratitelja s kojima dijeli veoma interesantne fotografije sa turneja ali i iz privatnog života. Prodavši više od 40 milijuna albuma sa 130 milijuna pojedinačnih preuzimanja sa interneta Taylor je jedna od najprodavanijih izvođača svih vremena.
- 8. Beyoncé (@beyonce)** – Uvijek svoja, ova svjetska pjevačica, glumica i plesačica broji 127 milijuna pratitelja sa kojima dijeli svoje fotke u trudnoći, fotke sa turneja, putovanja po svijetu sa mužem Jay Z-em i djecom. Zanimljiva je činjenica da Beyoncé nikoga ne prati.
- 7. Kylie Jenner (@kyliejenner)** – Mlada tv voditeljica, zabavljачica i model koja putem svoga profila promovira modne linije i parfeme. Redovito završava i na naslovnicama zbog postavljanja privlačnih fotografija. Sa svojih 133 milijuna pratitelja smatra se da je vlasnica najvrijednijih profila.

- 6. Kim Kardashian (@kimkardashian)** – Poznata američka reality zvijezda, poslovna osoba i model koja svojim oblinama, kostimima, haljinama, dekolteom i privatnim obiteljskim fotografijama zavodi 136 milijuna pratitelja. Kim je jedna od najutjecajnija osoba na Instagramu.
- 5. Dwayne Johnson (@therock)** – Američki filmski glumac i profesionalni hrvač na svome Instagramu objavljuje sjajne videozapise. Obožava da kuha i jede i to sve slika i komentira na svome profilu. The Rock broji ukupno 140 milijuna pratitelja.
- 4. Selena Gomez (@selenagomez)** – Ova prelijepa američka pjevačica, glumica, dizajnerica, producentica i tekstopisac meksičkog i talijanskog porijekla broji više od 149 milijuna pratitelja. Iako se jedno vrijeme povukla sa društvenih mreža, Selena je ponovno aktivna i ističe se svojim modnim kreacijama kao i humanošću.
- 3. Ariana Grande (@arianagrande)** – Pjevačica širokog raspona glasa, tekstopisac i glumica broji 153 milijuna pratitelja te je najpratičnija žena na ovoj društvenoj mreži. Ariana je 2008 godine u magazinu Billboard proglašena ženom godine.
- 2. Cristiano Ronaldo (@cristiano)** – Cristiano već dugo vremena drži drugo mjesto na Instagramu. Godinama je proglašavan najboljim nogometničarjem svijeta, no i tu je sada drugi jer ga je sa trona skunuo veliki Luka Modrić. Na svome profilu kojeg prate 164 milijuna pratitelja Ronaldo dijeli fotografije sa treninga, utakmica i druženja sa svojim sinom.
- 1. Instagram (@instagram)** – Pomalo neočekivano, ali na prvom mjestu se nalazi zvanični profil ove društvene mreže koji broji 297 milijuna pratitelja.

Robert Tokić

U vrijeme kada je posao teško pronaći, sve veći broj mladih ljudi počinje da gleda na svoje talente ili hobije kao potencijalne izvore zarade. Kako raditi ono što volimo i pritom zaradivati? Upravo iz radoznalosti smo istražili jednu uspješnu priču iz Jajca koja se zove *Decor Studio*.

Josipa Miketa, vlasnica studia za dekoraciju i organizaciju svih poslovnih i privatnih proslava pod imenom *Decor Studio*, dokazala je kako je zapravo moguće raditi što voliš i pritom dobro zaradivati. Svoj biznis je započela sasvim slučajno kroz izradu unikatnih pozivnica za vjenčanje. U vremenu dok je to bio hobi Josipa je imala stalani posao. Uvidjevši potrebu za proširenjem ponude, testiranjem iste odlučila se na pokretanje vlastitog biznisa i donijela svome gradu nešto novo.

Što radi *Decor Studio*?

Decor Studio pristupa koordinaciji, privatnih proslava ili drugih događanja profesionalno i ozbiljno. Pružaju kompletну

uslugu – od planiranja idejnog koncepta proslave, odabira i organizacije, izrade i postave dekoracija u prostoru, do vođenja proslave na licu mjesta.

Sami dizajnjiraju i postavljaju dekoracije i cvijeće. Pomažu i savjetu pri izradi vremenskog protokola, koordiniraju sve izvođače tijekom planiranja i na sam dan proslave, preuzimaju na sebe sve logističke detalje.

Decor Studio pod istim imenom uspješno posluje tri godine i jednu godinu pod imenom Unikatne pozivnice. Hobi koji je započeo kao profil Unikatne pozivnice na fb, proširenjem ponude pretvorio se u stranicu *Decor Studio*. Bilo je potrebno dosta truda kako bi početna ideja prerasla u nešto više. Već su se proširili na europsko tržište gdje uspješno ostvaruju kontakte i dogovaraju poslove.

Naš uspjeh možemo prepisati konstantnom ulaganju i radu. Zaboraviti na radno vrijeme jedna je od glavnih stavki na početku pokretanja biznisa. S obzirom kako smo mi poznati kao sredina koja će prvo izvući negative slike i odmah vam predstaviti

*neuspjeh, a tek ste jednom nogom zagazili, ne obazirite se. Nitko vam nema pravo reći da nećete uspjeti ili da vaša ideja nije dovoljno dobra, sve dok ste izdvojili vrijeme, istražili potrebe tržišta, napravili biznis plan, zadali sebi ciljeve i ono najvažnije čvrsto vjerovali u sebe. U mom slučaju smatram da je moja prednost što sam kroz jedan projekt koji se zove „Ekonomsko osnaživanje mladih“ po vodstvu kompanije Kolektiv imala priliku upoznati odlične mentore koji su ukazali na moguće prednosti i probleme kao buduće startup kompanije. Zaista moram kao i uvek naglasiti kako je najvažnija od svega bila podrška užeg kruga obitelji i prijatelja. Ako imate vojsku (odgovarajući opis za moju obitelj) koja vjeruje bar jedan dio onoga koliko vi vjerujete, već ste na pola puta. Moj savjet za sve one koji iz hobija pokušaju pokrenuti biznis, učite, istražite svoje mogućnosti, nekad ne prihvatać ne kao odgovor, okružite se uspješnim ljudima od kojih možete naučiti i ne odustajte na prvom problemu ili prvoj greški – rekla nam je za SEF vlasnica *Decor Studio* Josipa Miketa. ♦*

Turizam u Bosni i Hercegovini Spoj prirode i kulture

Mario Zelić

Bosna i Hercegovina je zemlja koja leži u srcu Jugoistočne Europe. Zemlja u kojoj najveći dio teritorija čine planine i visoki krš, pokriveni šumama i pašnjacima te zemlja s raznolikom kulturnom i tradicijskom podlogom. Bosna i Hercegovina je poznata po različitim mjestima i arhitekturom koja je nastala pod utjecajem specifičnih kultura, kao što su rimska, srednjovjekovna, osmanlijska ili austro-ugarska.

Mnogo je destinacija u Bosni i Hercegovini koje vrijedi posjetiti koje predstavljaju spoj kulturnog i prirodнog naslijeda, a neke od njih su Stari most u Mostaru, Sarajevska Baščaršija, Vodopad Kravice, Tekija (Blagaj), Počitelj,

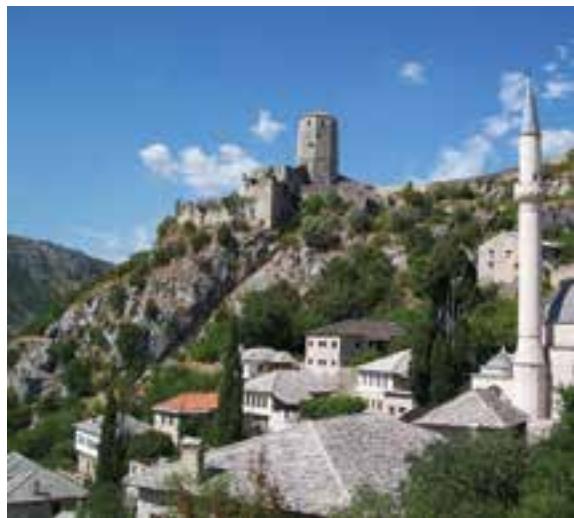
Međugorje, Jajce, Stolac, Trebinje, park prirode Blidinje te ostala mnogobrojna privlačna mjesta u ovoj zemlji.

Stari most u Mostaru preko rijeke Neretve je UNESCO-va svjetska baština koji je, kada je izgrađen, bio najveća lučna konstrukcija na svijetu. Dao ga je sagraditi 1566. godine Sulejman Veličanstveni, a graditelj je bio Mimar Hajrudin. Stari most predstavlja predivnu kamenu strukturu koja ne samo da spaja istočnu i zapadnu stranu Neretve već simbolizira grad i cijelu zemlju.

Međugorje koje se nalazi nedaleko od Mostara je jedno od najvažnijih

marijanskih svetišta u svijetu. Ovo hercegovačko mjesto jedno je od najpo-sjećenijih turističkih centara BiH, koje godišnje obiđe oko milijun katolika iz cijelog svijeta u kojem hodočasnici nalaže mir u vjeri.

Sarajevska Baščaršija je jedno od najljepših i rijetkih mjeseta u Sarajevu na kojem se može osjetiti duh prošlog vremena, gdje se još mogu čuti i vidjeti zanatlije koje pred prolaznicima, svojim rukama kuju posuđe, obrađuju bakar, metal, melju i peku kavu, prave obuću i različite suvenire, gdje se mogu nahraniti golubovi, a u skoro svim ulicama osjetiti mirisi specijaliteta daleko

poznate bosanske kuhinje. Iako izmijenjena i pomalo modernija Baščarsija, danas je ona kulturno-povjesno jezgro Sarajeva i nezaobilazno mjesto za sve stanovnike i posjetitelje glavnog grada BiH.

Tekija (Blagaj) je pravi biser Hercegovine. Najveću pažnju privlači vrelo Bune na kojem se nalazi, kako mnogi kažu,

najmisteriozna građevina - Tekija. Tekija je otvorena za posjetitelje tijekom cijele godine, a u prelijepom vrtu s pogledom na izvor rijeke Bune možete popiti osvježavajuće piće, tursku kavu ili čaj te uživati u njenoj raznolikoj flori i velikom broju endemskih vrsta.

Počitelj – za ovaj grad se kaže da je teško odlučiti što je ljepše grad na

stijeni ili rijeka u dolini. Mješavina mediteranskog izgleda i orientalno tursko preoblikovanje je ovom gradu dalo posebnu dimenziju. Najzanimljivija građevina u Počitelju je Sahat-kula, visoka tvrđava koja se na vrhu brda ističe iznad grada.

Vodopad Kravice udaljen je 40 km od Mostara i nastao je na području gdje se rijeka Trebižat dijeli, stvarajući očaravajući vodopad visine od 30 metara. U jednom ljetnom danu zna ga posjetiti više od 2000 turista. Posjetu ovog veličanstvenog mjesta ne trebate propustiti jer vam stresna svakodnevica nakon posjete ostaje samo daleko sjećanje.

Jajce je jedno od najznačajnijih mjesto bosanske i jugoslavenske historije. Epitet kraljevski Jajce nosi jer je bilo prijestolnicom bosanskih kraljeva. U njemu je stolovao i život 1463. god okončao i

posljednji bosanski kralj Stjepan Tomašević. Ovo specifično mjesto vrijedi posjetiti i ne propustiti čari znamenitosti kao što su Jajačka tvrđava, toranj Sv.Luke, i Džamiju Esme Sultanije.

Trebinje se nalazi rame uz rame s Mostarom i Stocem po ljepoti, a smješten je na samoj granici Hercegovine s Crnom Gorom. Stari dio grada leži na obalama rijeke Trebišnjice, jedne od najvećih ponornica u Europi koja teče kroz samo srce grada. U najvažnije gradske spomenike ubrajaju se Manastir Tvrdoš, Džamija Osmana paše te Novi Pravoslavni

manastir poznat i kao Hercegovačka Gračanica.

Stolac je uvijek bio grad s bogatom kulturom te grad koji je dao toliko intelektualaca, umjetnika, pjesnika i vođa. Bregava čini Stolac i njegovo okruženje jednim od najplodnijih područja u zemlji. U ovim se prepoznatljivim krajevima proizvode vrhunska vina Žilavka i Blatina stoga svakako vrijedi posjetiti bogate podrume vina.

Park prirode Blidinje – u središnjem dijelu visokih planina Bosne i

Hercegovine smjestio se park prirode Blidinje s bogatim i jedinstvenim potencijalom sa svojim prirodnim resursima, tradicijom i kulturom. Na ovom području je do danas evidentirano oko 1500 biljnih vrsta te je zbog ovoga iznimnog bogatstva i raznovrsnosti područje jedinstveno u Europi. Od brojnih endemske šumske vrste najznačajniji je bjelokoribor munika, u svijetu poznat i kao „bosanski bor“. Svakodnevno mnogobrojni turisti posjećuju Park prirode Blidinje koji klimatskim pogodnostima i prirodnim ljepotama jednako privlači posjetitelje u svim godišnjim dobima. ♦

„Bosanski Lourdes“

Svetište sv. IVE u Podmilaču

Robert Tokić

U mjestu Podmilače, nadomak kraljevskog grada Jajca, nalazi se najveće nemarijansko svetište u Bosni i Hercegovini – Svetište svetog Ivana Krstitelja. Svake se godine uoči i na blagdan sv. Ivana 24. lipnja deseci tisuća vjernika iz raznih krajeva Bosne i Hercegovine, Hrvatske i drugih europskih zemalja okupi u Podmilače kako bi svetom Ivi, kako od milja ga zovu stanovnici tog područja, pomolili za tjelesno i duhovno zdravlje.

Pohode mu mladi i stari, bogati i siromašni, zdravi i bolesni te ljudi različitih vjera i nacija kako bi molili za zdravlje, jer se s koljena na koljeno prenose priče o iscjeliteljskoj moći Podmilačkog svetišta, nepokretnima koji su prohodali i duševnim bolesnicima koji su poslijе molitve našli svoj mir. Mnogi hodočasnici prelaze pješice i više od 100 km, većinom preko Vlašića a negdje na polovici puta u najmanjoj i najmlađoj općini BiH. Dobretići brojna domaćinstva pruže im odmor i okrepnu kako bi uspješno nastavili prema svome odredištu.

Iako se vjerojatno radi o duljoj hodočasničkoj tradiciji, još u 18. stoljeću ima pisanih spomena o hodočašćenju. Koncem 19. stoljeća na sam blagdan svetog Ive spominju se brojke od 7.000 do 8.000 hodočasnika koji dolaze iz Posavine, Hercegovine, Like i Srijema. Danas, ondje se skupi i po pedeset tisuća vjernika.

Samo u razdoblju od 1959. do 1973. zabilježena su 42 slučaja ozdravljenja. Ipak, mnoga izlječenja nisu zabilježena iako se o njima u narodu govori. Također, u narodu se govori i o legendi čudesnog prelaska crkve preko noći s lijeve strane obale (iz sela Pšenika) na desnu obalu rijeke Vrbas zbog toga što su Turci u nju stjerivali koze. Ova narodna predaja je najprije kružila u narodu, a od 1864. godine zapisana je i u Šematizmu Bosne Srebreni te ponovljena u gotovo svim sljedećim šematizmima. I imenik klera i župa u Bosni i Hercegovini za godinu 1885. donosi ovu predaju:

„Tu se nalazi crkva sv. Ivana Krstitelja, u Bosni najstarija, o kojoj kako u katolikah tako i u nekatolikah postoji postojala

predaja, koja svjedoči, ada se je iz sela Pšenika sa lieve strane Vrbasa na desnu sama od sebe čudesnim načinom preselila. Zato na Ivanje hrli na hiljade ljudi onamo sa svih strana Bosne ne samo katolika nego i muhamedanaca i hrišćana.“

Navodno, u Vrbusu se i sada u vrijeme niskog vodostaja vidi direk koji je ostao tom prilikom.

Kako se u narodu kaže izvor Sv. Ive, vrelo Mrvalj, koje se nalazi uz samo svetište smatra se ljekovitim i čudotvornim. Gotovo da nema hodočasnika koji se ne spusti kraj obale, umije te naspe vodu kao blagoslovljenu a potom je nosi u bocama svojim obiteljima i bolesnicima.

Crkva u Podmilaču

Stara crkvica svetoga Iva Krstitelja je vjerojatno sagrađena 1461. godine jer od tuda su prvi tragovi spomena Podmilača. Po svojim stilskim obilježjima ova je crkvica imala sve elemente sakralnih građevina: lađu, svetište, sakristiju i toranj. Crkva je preživjela i veliko osmanlijsko osvajanje 1463. i pad Jajca 1528. godine. Za vrijeme Bečkog rata u Bosni i

Hercegovini kada su ostali ne razrušeni samo franjevački samostani u Kraljevoj Sutjesci, Fojnici i Kreševu preživjela je i mala crkvica. Nažalost, nije izdržala srpsku okupaciju kada je minirana i do temelja porušena. Oslobođenjem Jajca 13. rujna 1995. godine (HV i HVO) i do-laska prvih povratnika i fratara počelo se razmišljati o njezinoj obnovi. Obnova je završena 2000. godine.

Dobivanjem suglasnosti Vrhbosanskog ordinarijata počinje se sa izgradnjom nove velike crkve u Podmilaču. Kamen teme-ljac položen je 2005. godine a crkva se gradi tako da je locirana u stijeni na sje-vernoj strani doline kako bi prostor doline ostao slobodan za proslavu blagdana. Ova crkva u Hrvata još je u završnim fazama a ono što je zanimljiv podatak je da Podmilačje ima najveći toranj na prostoru Bosne, visok čak 62 metra.

Ipak, proslava svetog IVE Krstitelja

svake se godine a i dalje će, slaviti 24. lipnja, na dan njegovog rođenja na otvo-renom. Činjenica je da je vjerski turizam u Bosni i Hercegovini uistinu velik a ujedno i ne iskorišten potencijal. Kako bi

gospodarstvo imalo koristi od njega, u turističke potencijale valja ulagati, zaštiti ih te ih promovirati. ♦

Mala zemlja, veliki snovi

Andrea Drežnjak

2018. godina ostala je upamćena po izuzetnom sportskom uspjehu u hrvatskoj povijesti nogometa. Hrvatska nogometna reprezentacija osvojila je srebrnu medalju na Svjetskom prvenstvu koje se održalo u Rusiji te pružila obilje ponosa, sreće, zajedništva te ljubavi navijačima i gledateljima u Hrvatskoj i diljem svijeta.

Svjetsko prvenstvo u nogometu 2018. godine je 21. izdanje svjetskog nogometnog prvenstva koje se održalo od 14. lipnja do 15. srpnja 2018. godine u Rusiji. Ovo svjetsko nogometno prvenstvo ostat će upamćeno i po tome što je prvi put korištena VAR video tehnologija. VAR video tehnologija, engl. Video Assistant Referee ili skraćeno VAR, sustav je koji se koristi u nogometu kako bi se glavnom sucu pomoglo pregledati nejasne situacije tijekom utakmice.

Završnicu prvenstva odigrale su 32 reprezentacije, od kojih je 31 sudjelovala u kvalifikacijama, a Rusija se izravno kvalificirala kao domaćin prvenstva. Ukupno su odigrane 64 utakmice na 12 stadiona u 11 gradova. Finale prvenstva odigrano je 15. srpnja 2018. godine na

stadionu Lužnjiki u Moskvi. Od svih kvalificiranih ekipa, njih dvadeset ostvarilo je uzastopni nastup nakon prvenstva 2014. godine, dok su svoj debitantski nastup na prvenstvu imale reprezentacije Island i Panama. Pobjednik prvenstva ostvaruje pravo na nastup na Konfederacijskom kupu 2021. godine koji će se održati u Kataru.

Među kvalificiranim reprezentacijama svoje mjesto izborila je i hrvatska nogometna reprezentacija, koja je postigla uspješan i zavidan rezultat. Hrvatska je osvojila drugo mjesto dvoboju protiv Francuske. Za Hrvatsku je to bio debitantski nastup u finalu Svjetskog prvenstva.

Voda momčadi, Zlatko Dalić, osvojio je srca navijača svojom skromnošću i karakterom. Kroz razgovore s medijima isticao je da vjeruje u svoju ekipu i da ima veliki respekt i oprez prema protivničkim ekipama. Njegov karakter, liderstvo i izborničke vještine vodile su momčad kroz pripreme i samo prvenstvo.

Veliku podršku i praćenje svakog nastupa hrvatske reprezentacije pružili su ljudi diljem Hrvatske, Bosne i Hercegovine i šire. Nogometari, izbornik i

stručno osoblje reprezentacije osjetili su popularnost, ponos, emocije i radost ljudi koji su pratili uspješno uspinjanje hrvatske reprezentacije. U Hrvatskoj i šire trajala je nogometna groznica tih ljetnih mjeseci. Nogometari, izbornik Dalić te cjelokupna ekipa reprezentacije, svojim radom, izvanrednom igrom te zalaganjem i srčanošću kroz svaku utakmicu ujedinili su narod. Podrška navijača bila je fantastična, kako u Rusiji tako i u Hrvatskoj te diljem svijeta. Pratila se svaka utakmica s posebnom pozornošću i veseljem. Hrvatska reprezentacija pokazala je svojim igrama uigranu ekipu te svojim pobjedama pokazala da može daleko stići, što i jesu postigli. Stigli su do finala s Francuskom. Hrvatska je u finalu dala sve od sebe, ali Francuska je

pobijedila rezultatom 4-2. Prvak je, po drugi put u povijesti, postala Francuska.

Nekoliko trenutaka trajala je tuga, ali onda su momci shvatili što su postigli i počeli su sa slavljem. Medalja jest

srebrna, ali za ovu ekipu i sve vatrenе navijače ona predstavlja zlato.

Pjevalo se i plesalo u svačionici, te su dečki uživali u posebnom trenutku, no to je bio samo uvod slavlja za ono što ih

je dočekalo u Hrvatskoj. Doček je počeo u Zagrebu i označio neviđeno slavlje koje je obišlo svijet. O dočeku se pisalo i prenosilo u Hrvatskoj i diljem svijeta još mnogo dana. Vatreni su dočekani kao da su osvojili zlato.

Narod ispunjen ponosom zbog jednog od najvećih uspjeha hrvatskog sporta u povijesti od ranog se jutra okupljao po Zagrebu čekajući slavljenike. U gradu Zagrebu slavilo je oko pola milijuna Hrvata. Dolaskom Vatrenih atmosfera se podignula na još veći nivo radosti i ponosa.

Doček u Zagrebu bio je samo jedan od dočeka, a u ostalim danima igrače je čekala prava turneja po gradovima regije. Svi su zajedno pozdravili sve navijače na punom trgu, a onda se svatko od njih uputio u svoje gradove gdje su im bili pripremljeni posebni dočeci.

Ovo prvenstvo, ekipa te ljetno uzbudjenje i praćenje svake utakmice ostat će upamćeno godinama, kao i zasluzeni doček te slavlje diljem Hrvatske i šire. Možemo samo poželjeti nastavak ostvarivanja uspjeha reprezentacije kroz ostala nadolazeća prvenstva i utakmice. ♦

Sveučilišni karate klub Neretva

Ivan Klepić – Europski prvak

Ivan Klepić student je 4. godine preddiplomskog studija, smjera menadžment na Ekonomskom fakultetu. Od svoje 4. godine trenira karate u Sveučilišnom karate klubu i najbolji je sportaš grada Mostara. Osim toga, proglašen je najboljim sportašem Bosne i Hercegovine u izboru Olimpijskog odbora i Sportskog saveza. 2018. godine postao je europski prvak u teškoj kategoriji. Dobitnik je Rektorove nagrade za svoj iznimno sportski uspjeh.

▪ Zašto ste odabrali baš karate? Što vas je privuklo?

Karate sam odabrao jer sam odmalena okružen tim sportom, dolazim iz sportske obitelji, i najvećim sam se dijelom ugledao na njih.

▪ Je li bilo teško uskladiti svoje studentske obveze sa svakodnevnim treninzima?

Bilo je, ali sav taj proces uvelike su olakšali profesori, koji su maksimalno izlazili u susret, na čemu sam im jako zahvalan. Prošle je godine izašao Statut za sportaše koji je nama uvelike olakšao zbog toga što nam česti treninzi i putovanja ne daju puno vremena za sva predavanja, pa su nam izostanci sada i opravdani.

▪ Često putujete, pa koju bi zemlju izdvojili kao najdražu koju ste posjetili?

Obišao sam mnogo zemalja, ali bih definitivno mogao izdvijiti Japan kao zemlju koja je ostavila najveći dojam na mene.

▪ Koje su po vama prednosti karatea koje biste izdvjajili? Zašto odabratи baš taj sport?

Smatram da karate ima veliki utjecaj na jačanje samopouzdanja, jača čovjekov karakter i oblikuje ga kao osobu. Kod djece razvija motoričke sposobnosti i

Ilirjana Spaqi i Jelena Pehar

Sveučilišni karate klub Neretva najuspješniji je karate klub u Bosni i Hercegovini. Osnovan je 1994. godine i otada pa do danas može se pohvaliti brojnim što ekipnim, što pojedinačnim uspjesima. Najveći postignuti rezultat jest drugo mjesto koje je osvojeno 2012. godine u Moskvi na Europskom ekipnom prvenstvu (kao liga prvaka u nogometu). Osim ekipnih uspjeha, Neretva se može pohvaliti i brojnim pojedinačnim uspjesima svojih polaznika. Trener Miroslav Klepić izbornik je ženske reprezentacije za BiH. Predsjednik kluba je Zdenko Klepić, ujedno i profesor na našemu fakultetu.

Veliki je broj studenata koji treniraju upravo u tom klubu, a posebice je velik broj studenata Ekonomskog fakulteta. Od uspješnijih studenata, što bivših a što sadašnjih potrebno je istaknuti Ivu Klepić, Matu Odaka, Toniju Biokšića, Olivera Mandarića, Ivana Klepića, Mateu- Noah Medić, te Katarinu Sušac.

koordinaciju pokreta Definitivno bih ga preporučio svima. Uostalom, jedna od prednosti je upravo ta što se mnogo putuje i upoznaje s različitim kulturama.

▪ Student ste četvrte godine, smjera menadžment. Vidite li se u budućnosti u ekonomiji ili pak samo u sportu? Kakvi su vam planovi?

Definitivno se vidim u menadžmentu. Taj me je smjer uvijek privlačio i volio bih se time u budućnosti baviti. Sa sportom se također namjeravam nastaviti baviti. ♦

Intervju Marin Šego

Manuela Ostojić

Razgovarali smo s našim proslavljenim rukometarjem Marinom Šego. Šego je rodom iz Međugorja, a rukomet mu je velika ljubav cijeli život. Nakon osnovne škole u Čitluku, upisao je srednju ekonomsku školu. Već je s 15-ak godina pokazivao golmansku klasu. Iz Čitluka je išao na treninge u Ljubuški, branio je gol Izviđača i uz rad i odricanje je došao do toga da bude absolutni hrvatski junak. 33-godišnji Manja, kako ga svi zovu, trenutno je zvijezda hrvatske rukometne reprezentacije, razgovor s njim donosimo u nastavku.

■ **Vjerujem da je veliki broj studenata čuo za vas i za rezultate koje ste postigli, pa vas molim da se**

prisjetite i ukratko opišete početak vaše karijere.

Počeo sam vrlo rano trenirati rukomet s 8 godina, HRK Međugorje je već imalo prvi tim, nije bilo mladih uzrasta, tako da su se treninzi odvijali blizu moje kuće. Ja sam tamo visio svaki dan i pitao tadašnju upravu milion puta kad će više početi rukomet za mlađe. Koliko sam bio dosadan mislim da je ljudima bila više muka kad me vide.

■ **Pobjede i porazi su sastavni dio svakog sporta. Koji ste poraz najteže doživjeli?**

Bilo ih je puno kroz karijeru, kao i u svakom sportu, mnogo uspona i padova, ali jedino bitno je da se nakon svakog

pada ustanemo što jači. Od poraza bih izdvojio ovaj sa zadnjeg prvenstva kad smo ispali iz utrke za medalju. Taj je najsvježiji pa najviše боли.

■ **Koji trenutak karijere vam je ostao u najljepšem sjećanju?**

Pa bilo ih je puno, ali evo izdvojio bi ova dva u posljednjih par godina s Kielcom Poljskim sam u jednoj godini osvojio sve što se može osvojiti s jednim klubom, Ligu poljsku, Poljski kup i najsladje Ligu prvaka. I recimo prošlu sezonu poslije 12 godina dominacije Veszprema osvojio sam Mađarsko prvenstvo sa Segedinom nad moćnijim i puno skupljim Veszpremom. I naravno još jedan ponos u mojoj karijeri je stati na vratnicu i braniti dres Hrvatske.

■ **Kakvi su vam planovi i ambicije za budućnost?**

Planovi i ambicije su uvijek iste, ulagati u sebe učiti svaki dan nešto novo. Red, rad i disciplina su najvažnije smjernice koje će svakog mladog sportaša dovesti do željnih planova, a tako i vas buduće ekonomiste.

■ **Kada se osvrnete na cijelokupnu karijeru postoji li nešto sto bi ste promijenili?!**

Karijera dugo traje tako da uvijek ima po nešto sto bih možda malo drugačje volio da je išlo. Ali kad sve zbrojim i oduzmem sve je onako kako je trebalo da bude.

■ **Možete li nam reći kakav put očekuje mladog sportaša koji planira ostvariti profesionalnu karijeru?**

Sigurno ga očekuje mnogo odricanja i mnogo žrtve, reda, rada i discipline. Nažalost i mnogo nepravde ljudske, ali svaki mladi sportaš, kao i vi mladi studenti morate imati svoj cilj i biti fokusirani na njega, a ne na prepreke koje su na svakom koraku. Upornim radom svaka se prepreka može preći, zato vjerujte u sebe i svoje snove.

■ **Kakav je osjećaj nastupiti za nacionalni sastav Hrvatske? Da li ste na**

to ponosni?

To je jedan poseban osjećaj koji čovjek ne može ni blizu osjetiti kroz klub. To su trenutci o kojima sam razmišljao i sanjao još dok sam bio klinac i koji su se uz moje zalaganje i trud ostvarili.

■ **Za kraj, kakvu bi ste poruku uputili mladima?**

Mladima bih uputio da slušaju roditelje, da se bore u životu i da ne posustaju kada im se na putu nađe prepreka. Učite, trudite se i molite se Bogu i vjerujte u sebe i po mogućnosti se bavite nekim sportom. ♦

Milenijalci – genijalci

Katarina Marić

On ili ona, ima dvadeset i „kusur“ godina, odgađa životne prekretnice što je moguće kasnije, odgađa brak, djecu, ostaje živjeti kod roditelja što duže, voli da pravi „selfije“, upoznaje se s ljudima preko interneta, zalaže se za liberalno društvo. To su zapravo „milenijalci“ o kojima svi tvrde nešto novo i drugačije. Jedni tvrde da imaju moć potpuno uništiti korporacije, dok drugi smatraju da su razmaženi i sebični. Treći slave njihovo savršeno poznавanje tehnologije. Četvrti ih vide kao slobodne i liberalne, dok ih peti ističu kao prvu generaciju djece nakon Drugog svjetskog rata koja će živjeti lošije od svojih roditelja.

Provedena su različita sociološka, psihološka, finansijska i druga istraživanja kako bi se ušlo u srž ove generacije, no ne postoje nikakve konkretnе informacije i utvrđene činjenice koje bi se mogle preslikati cijeloj takvoj generaciji djece.

Milenijalci su zadnja generacija djece koja su odrasla u doba prije interneta i tehnologije. No u isto to vrijeme iskoristili su sve njihove mogućnosti i punu moć za svoj osobni razvoj. „Petar Pan generacija“ je još jedan naziv za milenijalce, upravo zbog toga što nastoje odložiti životne prekretnice što je moguće kasnije. Brak, djeca, odlazak od roditelja, ulazak u kredit za stan, samo su od nekih stvari koje milenijalci nastoje odgoditi.

Generacija „ja“ je još jedan naziv za milenijalce, a razlog ovakvog naziva je izražen osjećaj individualnosti.

Problematika kod određivanje dobne granice je pokazatelj koliko je ova generacija sama po sebi kompleksna. Jedni tvrde da je to generacija djece rođena između 1980. i 1995., drugi tu granicu pomiču za dvije godine (1982. i 1997.), dok treći za pet godina (1985. i 2000.), dok još neki vrše podjelu unutar same generacija na „zrele“ milenijalce (iznad 25 godina) i generaciju „y“ (ispod 25 godina). Ono što je važno istaknuti da ova generacija djece pokazuje specifične osobine od prethodne „generacije iks“ (ljudi rođeni u šezdesetim i sedamdesetim godinama), kao i onu prije nje „baby bum“ generaciju djece rođene poslije Drugog svjetskog rata.

Ponašanje milenijalaca razmotreno je kroz društvene sfere koje su podijeljene u nekoliko kategorija: politika, tehnologija, posao, rat i iseljavanje.

Politika

Vjerovanje da je većina milenijalaca razočarana u politiku pokazuje i mala izlaznost na izbore, te njihova uključenost u politiku. Jako je malo onih koji se odlučuju baviti politikom i postati politički lideri, a razlog tome je vjerovanje da su postojeći „moćnici“ toliko zavladali sustavom da se jednostavno teško može nešto i učiniti. Oni koji ulaze u politiku,

većinom u vladajuće stranke, to rade kako bi dobili posao, tako da su rijetki oni koji imaju za cilj nešto postići. Međutim, milenijalci su postali radno sposobni kada je svijet zapao u gospodarsku krizu zbog čega su se morali boriti za posao. Tako da su ta događanja vukla za sobom odlazak iz zemlje, odlaska braka i djece i sl.

Milenijalci smatraju da se politika previše „ne odnosi na njih“ te upravo zbog toga ne pokazuju veliki interes za nju. Politika se, s jedne strane zalaže za demokraciju, liberalno društvo koje se svakodnevno prezentira u medijima i političkim govorima, a s druge strane ona je egoistična politika i politika same za neke grupe ljudi. Milenijalci prepoznaju takvu dvostruku liniju politike i njezino licemjerje što je dovelo do njihove apatije spram politike. Tako da milenijalci svoje nezadovoljstvo iskazuju kroz glazbu, navijaštvo te društvene mreže na kojima se često ispod medijskih članaka mogu negativni komentari mlađe populacije koji se zalažu za promjene u društvu. Međutim, kada je potrebno izaći na ulicu i tražiti promjene, tu sve nestaje. Njihov angažman je ostao samo u ogorčenom komentaru ispod objavljenog članka. Krivnja za to nalazi se u razočarenju u politički sustav i sve većoj izraženosti kulture individualizma u javnom govoru.

Rat i iseljavanje

Rat u Bosni i Hercegovini i svjetska kriza 2008. godine su dva velika događaja koja su utjecala na budući život milenijalaca. Oni nisu izravno sudjelovali u ratnim sukobima kao vojnici, ali su osjetili devastirajuće posljedice rata i njegov utjecaj na cijelu populaciju. Kriza koja se dogodila izravno je ugrozila socioekonomsko osamostaljenje milenijalaca i preuzimanje društvenih uloga.

Oba ova događaja utjecala su na sve veći trend iseljavanja iz domovine, a milenijalci su po tom pitanju rođeni u „pravom“ trenutku. Zbog sve veće dostupnosti informacija, pronalaženje posla u drugoj državi više nije neki veliki problem. Milenijalcima je cijeli svijet jedno malo igralište, samo postoji razlika u razlogu odlaska. Jedni odlaze zbog turističkog putovanja, drugi zbog poslovнog usavršavanja a dok neki bježe od loše socioekonomске i političke situacije.

Posao

U trenutku kad su postali radno sposobni zahvatila ih je kriza, tako da su se našli u nezahvalnoj situaciji. Nije bilo posla, pa su radili za minimalce i odradivali sve što im se god nudilo. Radili su privremene poslove, čime većina njih nije bila zadovoljna jer su htjeli stalni i siguran posao.

Karakteristika milenijalaca je da brzo uče, multijezični su i poznaju tehnologiju, te stalno preispituju ustaljene norme

s ciljem pronalaženja boljeg i bržeg puta da se nešto obavi. Često ih se određuje kao razmažene, no pitanje je jesu li razmaženi ili su ispred svog vremena. No odgovor za to pitanje ostavlja se za debatu.

Tehnologija

Milenijalci su imali priliku odrastati bez interneta, čitati knjige, igrati se vani, ali sve veći utjecaj interneta i tehnologije učinio je njihov svijet veći. Brzo su išli u korak s vremenom, navukli se na tehnologiju i sve što ona pruža pa tako i na njihov društveni aspekt. U strahu da će propustiti neki sadržaj ne skidaju

s računala i društvenih mreža. Ova generacija ljudi sve nejasnoće rješava na Google tražilici i internetu.

Kako doći do savršene linije? Koja je najbolja maska za lice? Naravno, pogledati će što kažu komentari na internetu i tako naći odgovor za sve što ih zanima. No nije samo to. Za njih su turističke agencije stvar prošlosti. Ako traže hotel pogledat će ocjene posjetilaca za sve hotele u gradu kojeg posjećuju, i na taj način izabrati gdje će odsjeti. Jer na pitanje: Zašto ne odes u turističku agenciju? - odgovor bi u većini slučajeva glasio: to mi je gubljenje vremena, a i sve što me zanima imam na pametnom

telefonu. Sve informacije žele odmah tog trenutka. Turistički vodići za njih ne postoje. Za njih postoje aplikacije kao što su „trip advisor”, grupe na društvenim mrežama i sl., koje će im otkriti gdje je najbolji restoran ili kafić u određenom dijelu grada prema mišljenju većine ljudi. Po njima za sva pitanja imaju aplikaciju, website ili uređaj koji za to koriste.

Milenijalci – genijalci

Budući da su rođeni u nekom „presjeku” zbijanja u svijetu i državi, nalaze se u teškoj situaciji kada govorimo o poslu, a i općenito društvenom utjecaju na misli i život. S jedne strane odgajani su od ljudi koji su se nalazili u potpuno drugačijem političkom i društvenom sustavu, tako da su poprimili tradicionalne vrijednosti, važna im je interakcija i teže ravnopravnosti u svim sferama društva. S druge strane, zahvaćeni su brzim načinom života, sve većim utjecajem novih tehnologija i popularnih kultura što ih je dovelo do toga da se moraju prilagoditi novim trendovima i ići u korak sa svojim vremenom. Takve dvije krajnosti ih stavljaju u nezavidnu poziciju. Sve u svemu ova če generacija pokrenuti nove metode i načine razmišljanja u našem društvu.

Dragi genijalci, kada vas pitaju koja ste vi generacija? Recite :

Mi smo ona generacija koju su mazali jogurtom kad pocrveni na moru!

Mi smo ona generacija koja će čitati knjigu s naslovom: Kako si preživio pad instagrama i facebooka 13.03.2019.!

Mi obuhvaćamo i starija i novija vremena - **MI SMO MILENIJALCI-GENIJALCI!! ♦**

„Obećana“ dolina

Katarina Marić

Potpuno napuštene parcela iz kojih umjesto pšenice i kukuruza iz tla niču najmodernije svjetske kompanije predstavljaju već svima nama poznatu „Silicijsku dolinu“. Mjesto u kojoj su smještene najpoznatije svjetske tehnološke kompanije i mjesto najveće koncentracije poduzetnika koji su zaslužni za tehnološku i informatičku revoluciju. Silicijska dolina smjestila se u južnom dijelu Zaljevskog područja San Francisa u američkoj saveznoj državi Kaliforniji.

Naziv je dobila po kemijskom elementu siliciju, koji je osnova za izradu čipova. Neke od najpoznatijih svjetskih tvrtki smještene su upravo ovdje, a dolina pruža brojne komparativne prednosti od kojih su veliki broj visokoobrazovanih inženjera, inovatora i znanstvenika.

Mnoge su zemlje pokušale ponoviti uspjeh koji je doživjela ova regija u sjevernoj Kaliforniji. Indija, Rusija a među njima i Hrvatska u kojoj se čak najavljuvala i farma servera u Lici. No nijedna od njih to dosada nije postigla. Pa postavlja se pitanje: Po čemu se izdvaja ova dolina i što je čini tako posebnom? Prije svega, tisuće tvrtki ima svoje sjedište u ovoj „obećanoj“ dolini. U Silicijskoj dolini nastao je i Google. Njeni osnivači su u sklopu istraživačkog projekta na sveučilištu Stanford razvili Backrub koji predstavlja sustav za pretraživanje internetskog sadržaja. Cilj je bio omogućiti korisnicima lakše pretraživanje internetskog sadržaja. Facebook, Google, Yahoo – koje se nalaze na listi najbogatijih i nama najpoznatijih kompanija, smještene su upravo ovdje. Čak tri od pet najmoćnijih kompanija današnjice, Apple, Google

i Facebook, nastale su na plodnom tlu Silicijske doline, a svaka od njih rodila se kao skromni start-up. Među poznatijim tvrtkama koje su nastale u ovoj hiperplodnoj dolini kriju se još:

- Adobe Systems
- Apple inc.
- eBay
- Asus
- Tesla motors
- Sony
- Netflix

• Opera Software
Ovakvi tehnološki giganti je čine posebnom.

Tri se imena trebaju istaknuti kada se govorи o uspjehu doline a to су: Leland Stanford, Frederic Terman i William Shockley. Ova tri čovjeka su najzaslužnija za postavljanje temelja na kojima je sagrađena dolina, a njihove zasluge protežu se kroz niz desetljeća. Pravo ime doline je Santa Clara, nekada prepoznatljive po uzgoju krušaka, marelica i šljiva,

danas sjedište preko tisuće najpoznatijih tehnoloških tvrtki.

Tko je bio **Leland Stanford**? Kao biznismen, najpoznatiji je kao vlasnik željezničke kompanije Southern Pacific, no međutim njegov značaj u povijesti je u tome što je osnovao sveučilište u Kaliforniji. Odlučio je cijelo svoje bogatstvo usmjeriti na osnivanje i vođenje sveučilišta, te na taj način djeci Kalifornije dati mogućnost školovanja. Sveučilište Stanford primilo je prve studente 1891. godine na velikom imanju uz grad Palo Alto. Nakon njegove smrti, upravljanje i razvoj sveučilišta preuzeila je njegova supruga Jana, te se bavila time do 1905. godine.

Nekoliko godina kasnije nastala je tvrtka Federal Telegraph Co., osnovana od strane ljudi vezanih uz Stanford. Lee de Forest, stručnjak unutar osnovane firme, prvi put će uspješno upotrijebiti elektronsku vakuumsku cijevi za pojačavanje zvuka.

Frederic Terman predstavlja još jedno značajno ime zaslužno za nastanak Silicijske doline. Prvi koji je dao pravi poticaj razvoju elektroničke industrije, a razlog tomu je da je kao predavač na fakultetu godinama gledao kako studenti nakon završetka studija odlaze raditi u kompanije koje se nalaze na istočnoj obali Kalifornije, pa ih je konstantno poticao da osnivaju svoje kompanije u

blizini sveučilišta. Prvi koji su to i učinili su William Hewlett i David Packard, koji su radili na razvoju audio oscilatora na adresi 369 Addison St. u Palo Altu. Garaža u kojoj su radili smještena na ovoj adresi smatra se mjestom u kojоj je rođena Silicijska dolina.

William Shockley doselio se 1956. godine u gradić koji se nalazi u susjedstvu Palo Alta kako bi razvio svoju ideju koju nisu prihvatali u istraživačkom laboratoriju u kojem je dotad radio. Ideja su bili elektronski tranzistori bazirani na siliciju. Shockley je osnovao tvrtku, no problematična narav koju je imao natjerala je osam njegovih suradnika

da je napuste i osnuju vlastitu tvrtku nazvanu Fairchild Semiconductor. Tvrtka se bavila razvojem i proizvodnjom poluvodiča, te je iznjedrila niz najkreativnijih tehnoloških kompanija poput današnjeg Intel-a. Pravi bum razvoju informatičke tehnologije smatra se trenutak kad je tvrtka Apple odlučila izvršiti inicijalnu javnu ponudu svojih dionica, u kojoj je prikupljeno gotovo 1,3 milijarde dolara kapitala za razvoj poslovanja tvrtke.

Tajna uspjeha kompanija nastalih u silicijskoj dolini

1. Stanford, jedno od najboljih istraživačkih sveučilišta, izvor je talenta,

znanja, inovacije, ambicije i poduzetničkog duha.

2. Hiperplodna dolina je meta poduzetnika koji su spremni uložiti svoj kapital u inovativne pothvate visokog rizika.
3. Budući da u malom prostoru postoji velika koncentracija kompanija visoke tehnologije, omogućava se razmjena znanja i realizacija ideja u najkratčem roku s obzirom na dostupnost sposobnog ljudskog resursa.
4. Stil života u Zapadnoj Kaliforniji je specifičan. U njoj vlada poduzetničkih duh, kreativnost i spremnost na preuzimanje rizika. Ovo područje se

bitno razlikuje od ostatka Amerike po ovim navedenim pojedinostima.

To je jednostavno kultura koja prihvaca neuspjehe, ali samo kao lekcije koje vode buducem uspjehu.

Silicijska dolina je nepresušan izvor talenta, znanja i neprestanog rada, a jednostavno se može nazvati dolinom tehnoloških „čuda“. Čitava dolina je laboratorij za poduzetnike i entuzijaste iz cijelog svijeta da, baš tamo, isprobaju svoje kreativne ideje i iskoriste svoj puni inovacijski potencijal. ♦

Automobili koji će postati naša svakodnevnica

Ljubica Kolobarić

Naša stvarnost automobila se temelji na elektronici koja je danas neizostavni dio svakog automobila ali budućnost nam donosi razvijenu tehnologiju bez koje automobil neće moći funkcionirati. Ta tehnologija nam iz godine u godinu donosi nešto novo. Pravi primjer takve tehnologije nam daje tvrtka Tesla koja je u svoju proizvodnju uvrstila Tesla Model S opremljene Autopilot tehnologijom.

Vožnja na autopilot

Ovakva vožnja na autopilot je budućnost prometa te svakodnevna testiranja ovakvih vozila povećavaju sigurnost samih sustava, ali i prometa općenito. Automobil vozi potpuno samostalno uz pomoć brojnih senzora, kamera i pomoćnih sustava. Problem kod ovakvih sustava je taj što ona ne mogu u svakoj situaciji oponašati čovjeka i uraditi isto što bi i on napravio u tom trenutku. Čovjek je kriv za 90% prometnih nesreća te bi se ovaj postotak smanjio ako bi se prešlo na ovakav oblik vožnje.

Autonomni automobili opremljeni su senzorima, fotoaparatima, računalima, GPS-om, satelitskim prijemnicima i radarima kratkog dometa te obavljaju sve ili dio zadataka u vožnji. Samoupravljuća vozila (treća i četvrta razina) se sada testiraju i očekuju se na tržištu između 2020. i 2030., a potpuno automatizirana vozila (peta razina) očekuju se nakon 2030. Prema planu, sva nova vozila bi do 2022. trebala biti umrežena.

Ovakva funkcija u automobilu trebala bi biti dostupna nadogradnjom softvera, a sustav je jednostavan i funkcioniра isto kao i nadogradnja pametnog telefona, jer je automobil konstantno povezan na Internet.

Važnost električne tehnologije

Veliki broj mainstream proizvođača prisiljeno je razvijati baterije koje će služiti kao pogon automobilima, a sve to rade kako bi smanjili štetne emisije plinova i prilagodili se zakonima koje donose Evropska unija i Kina.

Da električna tehnologija sve više

dobiva na važnosti pokazuje nam poznati Mate Rimac, osnivač tvrtke Rimac Automobili. Tvrtku je osnovao 2009. godine s ciljem da razvija i proizvodi najnaprednije sportske električne automobile pa je tako 2011. godine njegov model Concept_One predstavljen na najvećem sajmu automobila te godine - IAA u Frankfurtu. Nasljednik ovog modela je model C_Two. Taj model je potpuno električni sportski automobil koji ostvaruje najveću brzinu od 412 km/h, oslobođajući 1914 konjskih snaga, a od 0 do 100 km/h ubrzava za 1,97 sekundi. Baterija kapaciteta 120 kWh jednim punjenjem omogućava domet od 650 kilometara. Količina tehnologije očituje se i u procesnoj snazi računala ugrađenih u automobil koja je jednaka je računalnoj moći 22 MacBook Pro računala. Rimac tim za autonomnu vožnju trenutno na hrvatskim prometnicama prikuplja podatke i testira algoritme koji će rezultirati autonomnim sustavima ovog super sportskog automobila na stazi. Planirana je proizvodnja 150 jedinica C_Two, isporuke kreću 2020., a većina komponenti će se, kao i dosada, proizvoditi u Hrvatskoj.

Mate Rimac je rođen u Livnu 1988. godine. Hrvatski je poduzetnik, inovator te osnivač i direktor tvrtki Rimac Automobili i Greyp Bikes te će sa svojim inovacijama učiniti da budućnost automobila bude što bliža.

Pametan prijevoz

Poznato partnerstvo IT industrije i automobilskih kompanija je između Intel-a i Forda. Intel nastoji razviti tehnologiju

koja će omogućiti „pametan prijevoz“ i Car to Car te Car to Cloud tehnologije komunikacija. Veliki novac je u igri, a njihov fond za razvoj iznosi 100 milijuna USD.

Budućnost bez vozačke dozvole

U budućnosti se očekuje da neće biti potrebito posjedovati vlastiti automobil. Automobili će biti „samovozeći“ te će se moći pozvati putem mobilne aplikacije koji će ih odvesti do njihovog odredišta. Osoba koja će se voziti tim automobilom moći će bez problema čitati knjigu, gledati film, odgovarati na poruke, odnosno moći će obavljati niz radnji koje isključuju vožnju automobila. Poslije odredišta na kojem je ostavio osobu koja je tu trebala stići, automobil ide dalje i svoju uslugu pruža novim korisnicima.

Ta budućnost i nije tako daleko ako uzmememo u obzir koliko se tehnologija danas brzo razvija. Do te bliske budućnosti vozači će se morati zadovoljiti računalnom tehnologijom koja je prisutna u današnjim automobilima. Proizvođači su u suradnji s velikim IT tvrtkama koji

razvijaju nove tehnologije, a to znači da je rastući trend zapošljavanje sve više softverskih inženjera koji imaju veliku ulogu u autoindustriji bez kojih se automobili više ne mogu proizvoditi.

Sigurnosni problemi

Donedavno su se Intelova i Nvidijina rješenja nalazila na računalima, prijenosnicima i pametnim telefonima a danas se nalaze u automobilima. To je dokaz kojom se brzinom IT industrija zavlaci u svaki dio ljudskog života i koliko ga mijenja. Ta činjenica ima svoje dobre i loše strane. Dobre strane su efikasnost, smanjenje nesreća, smanjenje prometnih gužvi i još mnogo toga. Loša strana ove tehnologije je ta što vozači neće znati samostalno voziti, mnogi vozači će ostati bez posla, itd. No o tome je još rano raspravljati.

Najvažnija stavka u ljudskom životu je njegova sigurnost. Kada dođe do masovne pojave autonomnih automobila biti će sve veća zabrinutost oko hakerskih upada u elektronski sustav automobila i preuzimanja kontrole. Rješenja koja to onemogućuju naravno postoje i aktivno se radi i na njihovom poboljšanju, no ni jedan sustav nije neprobojan.

Sadašnjost automobilske industrije i vozača se mijenja velikom brzinom. Za to je najviše zaslužna IT industrija koja je u automobilsku industriju unijela novi val inovacija. Autonomna vožnja bi trebala biti prihvaćena od većine vozača a onima koji žele uživati u samostalnoj vožnji ostaje stariji automobil. ♦

eroGAG

Mala zbirka hercegovačkog žargona

Jelena Pehar

Sigurno ste već čuli za najpopularniju Zbirku hercegovačkog žargona- eroGAG. Sama ideja tog rječnika jest na šaljiv način oživjeti i približiti starije izraze ili fraze koje su se nekada koristile ili se još koriste na području Hercegovine, a mlađe generacije ih se ne mogu sjećati, niti ih nemaju priliku baš često čuti. Sama ideja nastala je prije nekoliko godina, a danas je „eroGAG rječnik“ jedan od prepoznatljivijih sadržaja koji je uvelike popularan među mlađom ali i starijom generacijom.

Rječnik u čitateljima budi nostalgiju, potiče ih na smijeh, ali ih i upoznaje s drugim izričajima.

Ideja se na prvu realizirala virtualno, kada su autori na društvenim mrežama na šaljiv način prikazivali različite izraze, a do danas su objavili već dvije zbirke. Nije dugo trebalo od njihovog pojavljivanja, da postanu popularni među svom generacijom. Njihova je ideja zapravo bila povezati sve generacije i humorom prikazivati neke starije ali i svakodnevne fraze, koje su specifične za naše područje, a nekada toga ni sami nismo svjesni.

Rječnik nema neku ciljnu publiku, stoga je možda to i neki razlog njihove popularnosti. Ljudi se poistovjećuju jedni s drugima, kako kažu, a također imaju osjećaj pripadnosti skupini te su stoga privlačni baš svakome tko se s njima susretne.

Prvi rječnik naziva „eroGAG rječnik – Mala zbirka hercegovačkog žargona“ predstavljen je publici u Mostaru 2016. godine, a zatim i drugoj publici diljem Hercegovine, te također nakon toga i u Hrvatskoj. U svim gradovima predstavljanje je imalo velik odaziv i zainteresiranost te nije dugo trebalo da postane najprodavaniji primjerak te godine.

Članovi ekipe eroGAG također ističu kako se publika na ovaj način može i educirati o određenim pojавama i pojmovima. Preferiraju humorističnu tj. satiričnu notu pristupa društvenim mrežama i prikazivanja različitih pojava koje nas okružuju.

2018. godine predstavljen je drugi dio Male zbirke hercegovačkog žargona, odnosno eroGAG rječnik „dvica“. Prvo predstavljanje održano je u prepunoj dvorani H.D. Herceg Stjepan Kosača, a

promocija je kao i prvi put imala humanitarni karakter.

Drugi, ujedno i posljednji dio obuhvaća 200 novih fraza te neke najpopularnije fraze iz prvog dijela. Javnosti su predstavili krunu svojeg višegodišnjeg rada koji je bio satkan pozitivom, zajedništvom i humorom te su drugim dijelom željeli zaokružiti pisani trag naše svakodnevice.

Iako je sve nastalo na krševitom hercegovačkom tlu, rječnik ne isključuje i ostale regionalne dijelove sličnog izričaja.

Kao i na ostalim predstavljanjima kese su bile dobrodošle, a atmosfera je bila i više nego odlična. Gosti su ovaj put iznijeli svoja razmišljanja o rječniku čije su korice u ovom izdanju posvećene gradovima Njemačke i Irske te će svakako pokušati odgonetnuti dilemu najboljeg života između Njemačke, Irske i Hercegovine.

Osim toga, moglo se čuti kako ljudi iz svih krajeva svijeta „barataju“ hercegovačkim izrazima.

Zbog ovog svega i ne čudi velika popularnost eroGAG-a koji je unio mnogo nostalгије, ali nadasve smijeha i pozitivne atmosfere. ♦

Prnje

Odjela koju je sub vremena ogleđao do ruba rasjeda. Umatoč tome što su davno učinile svoje, uhravaju zavidan status u ormariću. I to vrlo često iz sentimentalnih, a ne iz materijalnih razloga.

Procjene strojnjaka navode da je 80% prija neglje između bijele i bež boje. Gotovo da nemaju vlasnika ili pojedinačna imanog na ove tekućine veterane.

A znaš kako ti je s dicom

Ultimativni izgovor za kašnjenje.

Paljive bombone

Dio osnovnog djepegnog starter pakta svih hercegovačkih baba. Odmor za grlo i unuke.

Iz svog džepa platio

Mjera ultimativne monetarne požrtvovnosti.

Spasila se

Dovoljivo leovirističko pozitiviranje moškog kojim se željiti hercegovačka etiketa ne razmisljavati dle potom za njegova ljepila polovicu. Često se koristi u kontekstu udjele cara iz manjeg mjesa u grad. Mnogo godina kame je budući su ženskih kaste.

Uvrglave

Deterministička procjena krajnjeg maksimuma nečega.

Drvena Marija

Prve znakove ukradenih motoričkih sposobnosti koje se manifestiraju statičnošću te ograničenim radijskom kretanjem i djelovanja određene osobe.

Oče i Bog

Ultimativna čežnja koja smršaj nađe tek u ispunjenju željenog.

Malo, malo pa opet

Signalizator frekventnosti učinjenog. Nepozelan gost pri konverzaciji o porocima.

Ma izašlo je to

Izjava nad kojoen monopol deži baba. Za cilj ima arnestirati dvoje mladića od rođačke prepreke ljudske te istovremeno služiti mladiću kao svojevrsta crvena krpja za napad.

More kogot doč

Mačin apel da se poduzme sve preliminare radnje za slučaj nepredviđenog dolaska gostiju.

Obluvanja usisavanje srednje temeljnosti, povlačenje oca iz potkočuje u majici te pravljene dvije vrata kuća.

Sve smo ti dali, tvoje je samo da učiš

Roditeljski nemamstvo-nametljivi imperativ u vidu emociionalne ucijene kroz čudnu prizmu motivacije za učenje.

Držat sviću

Personifikacija suvišnosti. Ljubavni par + 1.

Oboje zaposleni. Ne znam šta više čekaju?

HNK

Hrvatsko narodno kazalište Mostar

Marija Karlović

Hrvatsko narodno kazalište u Mostaru utemeljeno je 22. rujna 1994. godine te je prvo profesionalno kazalište hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini. Dana 30. svibnja 1996. godine položen je i kamen temeljac, a 2002. godine završila je gradnja kazališne Male scene. Zgrada Hrvatskog narodnog kazališta u Mostaru građena je na mjestu gdje je prije rata bila smještena robna kuća Hercegovačka integrirana trgovina poznatija pod nazivom HIT.

HNK danas broji 25 djelatnika te djeluje u novo izgrađenim prostorijama Male kazališne scene. Financira se iz proračuna HNŽ-a, od čega dobiva oko 50 % finansijskih sredstava, a ostatak finansijskih sredstava prikuplja iz sponsorstva, donacija i slično. Sve to vrijedno prati i vodi ravnatelj Hrvatskog narodnog kazališta Ivan Vukoa koji je na

svoje radno mjesto došao u rujnu 2013. godine. Planovi i izgradnja kazališta nisu završeni te se tako planira izgradnja kazališta u novoj zgradbi u kojoj će svoje mjesto naći i Simfonijski orkestar Mostar, kazalište lutaka, hrvatski književnici i slikari te ako finansijske mogućnosti budu dozvoljavale uz dramski ansambl bit će formiran i operni i baletni.

Neke od predstava koje se sada izvode u Maloj kazališnoj sceni jesu: Sviraj to ponovno sam, Zečja rupa, Nora u zemlji čudesna, Logorijada, Hercegovina V. dio, Gnijezdo, Preobražaj, Noć tribada, Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja, Quijotanje, O ljubavi, Ajmo na fuka, Chick lit, Jesenja sonata.. Od svih ovih predstava istakla bih predstavu "Ajmo na fuka" koja je prvi zajednički projekt kojeg su radili Narodno pozorište Mostar i HNK Mostar. Riječ je o projektu koja se

bavi hrvatsko-bošnjačkim sukobom te se prvi put iskreno nakon dvadeset godina hladnog rata progovara o besmislu rata i razlogu zbog kojeg je vođen. Ova predstava ispreplićući prošlost i sadašnjost vodi ka zacijeljenju, razumijevanju i suočavanju s onim što se dogodilo.

Rad Hrvatskog narodnog kazališta naravno nije mogao proći bez nagrađivanja, tako da je predstava "Preobražaj" proglašena najboljom predstavom u cijelini 23. Međunarodnog festivala malih scena i monodrame u Istočnom Sarajevu. Također, i predstava "Gnijezdo" proglašena je najboljom predstavom 3. Međunarodnog teatarskog festivala "Dani Jurislava Korenića" u organizaciji kamenog teatra 55 iz Sarajeva. Jedan od najnovijih projekata Hrvatskog narodnog kazališta jest Dramski studio mladih. Projekt je zamišljen kao besplatan

kazalište je dobilo potporu od Hrvatske vlade u iznosu od 2 mil. KM koje će iskoristiti za provedbu kulturnih projekata i programskih aktivnosti poput gostovanja, festivala i premijera, iskoristit će je i za proširenje ansambla i tehničko-producijskog osoblja, za nabavu scenske, tonske i informatičke opreme, za izradu integriranog informacijskog sustava e-kazalište te mnoge druge troškove.

Ovim putem bih pozvala i sve Vas da podržite rad HNK, te ih posjetite i uživate u mnogobrojnim zanimljivim predstavama koje nude, baš kao što uživam i ja. I evo za kraj još bi dodala jednu izreku Branislava Nušića: "Na pozornici se prvo digne zavjesa pa se tada odigrava drama. U životu to drugačije biva: najprije se odigra drama pa se onda podigne zavjesa." ♦

edukacijski program koji se sastoji od radionica, seminara, panel diskusija, javnih predavanja, tribina, stručnih posjeta i ostalih metoda u oblasti dramskog odgoja, a namijenjen srednjoškolcima i studentima, kao i svim mladima do 26 godina.

Svi mladi ljudi koji se prijave će imati priliku razvijati vještine dijaloga, zastupati vlastito kao i uvažavati tuđe mišljenje, bit će omogućeno mladom čovjeku da postane dio otvorenog društva te će mu se pokazati kako u tom društvu doći do izražaja. Također HNK i Sveučilište u Mostaru imaju dugogodišnju suradnju u sklopu koje je i tradicionalni projekt kroz koji se studentima putem Studentskog zbora podijeli 12000 besplatnih ulaznica ili vaučera. Cijene ulaznica iznose: redovna 10 KM, a za studente, učenike i umirovljenike 5 KM. Hrvatsko narodno

Gluma na Sveučilištu – san ili java?

Ivo Čarapina

U nedostatku prilika za izražavanjem, kako vlastitih, tako i talenata kolega sa područja cijelog Sveučilišta, priča je kojom su započeli dvoje studenata na Sveučilištu u Mostaru: Ivo Čarapina(EF) i Nina Lončar(FPMOZ) pokretanje i osnivanje Sveučilišnog teatra u studenom 2017 godine.

Nedostatak mogućnosti za bavljenje glumom naveo ih je na raspisivanje audicije u istom mjesecu, putem koje su sastavili tim od 20 studenata. Taj tim je glumio u prvom „proizvodu“ Sveučilišnog teatra, predstavi Bo®ba, originalnog scenarija s radnjom u mostarskoj svakodnevničici mladih studenata. BoRba je premijerno

prikazana u sklopu Dana Studentskog zbora na daskama prepune Kosače, dok je par tjedana kasnije u Narodnom pozorištu, te je na jesen 2018. ponovljena kroz turneju u Zagrebu i Splitu.

Nakon turneje po Republici Hrvatskoj, raspisana je nova audicija.

Novi komad Sveučilišnog teatra „Ime mu je R...“ svoju premijeru će imati u HDHS Kosači, 9. svibnja 2019. godine. Za razliku od BoRbe koja je (crna)komedija, nova predstava je misteriozna drama.

Obje predstave uz glumu, sadrže i vokalno instrumentalnu izvedbu studenata, te plesne točke.

Entuzijazam, timski rad, te želja za ostvarivanjem neočekivanog, elementi su kojim je ova grupa studenata dokazala da svaka ideja ostvariva. ♦

Svestrani studenti Ekonomskog fakulteta

Martina Marinčić

Martina je studentica 3. godine preddiplomskog studija poslovne ekonomije. Uz studiranje bavi se šivanjem i dizajniranjem haljina a i ostalih odjevnih predmeta. Svoje modne kreacije Martina objavljuje na Facebook stranici i Instagramu pod profilom „MMatelier“.

Kao i većinu djevojaka oduvijek me je privlačila moda i haljine. 2016. godine nakon što mi je djed poklonio šivaču mašinu došla sam na ideju o tečaju šivanja. Na početku sam mislila da će mi to biti samo hobi, sašiti sebi par haljina za izliske i svatove, onda sam prijateljici sašila haljinu objavila na instagram i tako je sve počelo. Svaki dan je sve više posla. U tome mi pomažu i sestre, Ivana i Ana. Ana je također studentica Ekonomskog fakulteta. Mislim da će mi znanje koje steknem na fakultetu pomoći o nekim poslovnim odlukama u budućnosti. Želim se više posvetiti šivanju i sve dugunuti na veću razinu, ali to sve nakon završetka studija.

Luka Tomljanović

Luka Tomljanović je student 4. godine preddiplomskog studija, smjera menadžment. Uz studiranje paralelno se godinama bavi sviranjem harmonike.

„Harmoniku sviram sedam, a profesionalno se bavim već četvrtu godinu za redom. Prvu harmoniku poklanio mi tata, koji je inače školovani harmonikaš. Osim harmonike sviram klavijaturu i gitaru, koji je moj prvi instrument kojeg sam počeo svirati svirati sa 7 godina“ – kaže Luka.

Luku smo upitali koliko je teško uskladiti svirke, predavanja, ali i učenje za ispite, na što je on odgovorio da je vremena uvijek malo i nekada je teško izorganizirati se s obzirom da svira svaki vikend. Sam kaže da je za njega presudna ljubav prema muzici i posao koji voli te u tomu uživa i veseli se. Upravo to mu daje snagu i volju za fakultet i učenje, navodi Tomljanović.

Mateja Matošević

Mateja Matošević je sportašica. Ova uspješna cura, osim što trenira kickbox, studentica je 4. godine prediplomskog studija poslovne ekonomije, smjer marketing.

Kickboxom se bavim tri godine i aktivan sam član Kickboxing kluba Eagles Studentskog Centra Mostar. Oduvijek sam se željela baviti ovim sportom i pri dolasku u Mostar napokon sam dobila i tu priliku i naravno iskoristila sam istu. Ove godine sam osvojila zlato i srebro na WAKO Grand Prix natjecanju u Sarajevu. Zadovoljna sam dosadašnjim napretkom ali naravno svakim danom želim biti bolja. Za svoj dosadašnji, a nadam se i budući uspjeh dugujem zahvalu treneru Mariu, svojoj obitelji kao i profesorici Sandri Soče Kraljević koja mi je pružila veliku potporu na državnom natjecanju u Mostaru na kojem sam osvojila drugo mjesto.

Gabriela Perić

Gabriela Perić je studentica 3. godine prediplomskog studija na Ekonomskom fakultetu. Ima 22 godine i bavi se šminkanjem. Šminkanjem se profesionalno bavi od 2016. godine, kada je i završila školu šminkanja. Gabriela ističe da je ljubav prema šminkanju uvijek postojala. Dok je još bila mlađa znala je da je to nešto što je privlači, ispunjava i u čemu se pronalazi.

Da treba odabrati jednu osobu kao svog uzora izabrala bi Desi Perkins te bi to bila osoba koju bi najviše željela našminkati. Baveći se ovim poslom stječem razna iskustva, a najljepše i iskustvo do sada je bilo kada sam završila jednu od svojih klijentica i vidjela njezinu reakciju na moj rad. Koliko je bila sretna i zadovoljna, njezin zagrljaj i oči pune suza. Upravo zbog toga volim svoj posao. To mi daje motivaciju da se još više trudim, vježbam i ulažem u svoje znanje.

Ah, to ukusno šarenilo Indijska kuhinja

Janja Konjevod

Indija je zemlja koja se nalazi u južnoj Aziji i druga je najmnogoljudnija zemlja na svijetu.

To je zemlja čarobnih i mnogobrojnih začina od kojih se mnogi nalaze i na našim policama.

Zbog svoje geografske veličine i položaja Indija je zemlja bogata različitim klimatskim područjima što je utjecalo i na raznolikost i bogatstvo kuhinje toga područja.

Slobodno se može reći da je Indija zemlja s velikom kulinarском povijesti i baštinom koju je teško obuhvatiti pod nazivom „Indijska kuhinja“.

Bogatstvo začina čini jela bogata mirisima, aromom i okusima. Nemoguće je napraviti popis indijskih začina ali neka od najzastupljenijih su: papar, kim, cimet, zeleni i crveni čili, kurkuma, šafran, klinčić, korijander, kardum, gorušica, methi i hing. Također, njihova jela su bogata osim začina i aromatičnim povrćem kao što je luk, češnjak i

đumbir. Najpoznatiji sastojak Indijske kuhinje je curry koji se sastoji od 30-tak vrsta začina. Curry je dakle mješavina mnogobrojnih začina koji rezultira slatko ljutim aromama. Razlikuje se žuti, zeleni i crveni curry. Žuti je najpoznatiji, a boja mu ovisi od svježe, kvalitetne kurkume. Zeleni curry se dobije s dodatkom zelene papričice, dok boja crvenog curry-ja ovisi od dodatka crvene čili papričice. Koristi se u pripremi mnogobrojnih jela, a savršen je spoj uz svinjetinu ili piletinu. Savršen je dodatak juhama, tjestenini, riži i ribi.

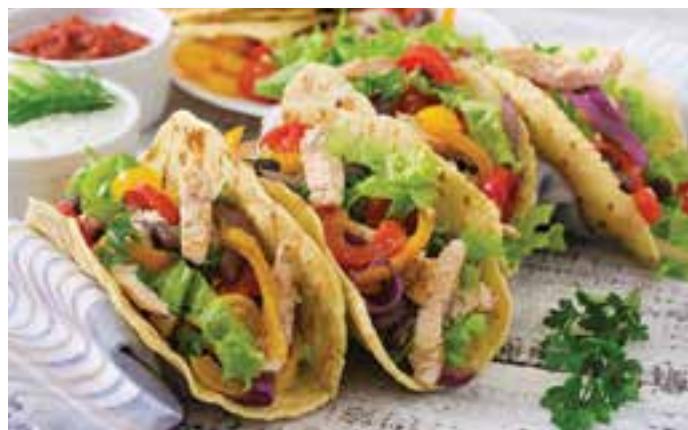
Osim podneblja, na hranu koju Indijci pripremaju i jedu utječu i drugi čimbenici kao što je staleška podjela stanovništva, odnosno kaste. Imaju zahtjevan sustav pravila koji određuje kada, kako i što mogu jesti, s kim mogu jesti i tko može pripravljati hranu. Pripadnici viših kasta neće jesti jela koja priprevate pripadnici nižih kasta. Iako je podjela prema kastama zakonom nevažeća, u hinduizmu se zadržala, pa se stoga i primjenjuje u kućnim okriljima.

Kao i kod nas, svaka regija ima svoje začine i posebne načine pripreme hrane. Ipak, zajedničko svim regijama je velika zastupljenost žitarica u jelima. Najzastupljenije su riža, proso, pšenica i kukuruz koji se jedu sa lećom ili grahom, povrćem i začinjavaju se različitim umacima od curry-ja.

Govedina nije zastupljena u Indijskoj kuhinji iz razloga što je krava za njih sveta životinja i jesti govedinu bi bilo svetogrđe. U nekim regijama se ne jede ni svinjetina jer svinja jede sve, pa bi to za njih bilo nečisto.

Od krave koriste samo mlijeko, te se mlijecni proizvodi koriste u velikoj mjeri. Naročito se koristi jogurt koji je potreban za pripremu lassi-ja, tradicionalnog pića.

U Bengalu se riba najviše jede, pogotovo u predjelima Assama. U Bombayu neke kaste jedu dosta ribe, a druge kaste ribu strogo izbjegavaju. Određene kaste

su vegeterijanci, ne jedu nikakvo meso.

Jedno od najzastupljenijih jela je jedo do nekoliko umaka curry-ja, kuhanе riže i povrća, kuhanе leće ili prženih mahunarki. Kuhinja im nije bogata mesom, ne jedu ga svaki dan, odnosno jedu ga kad im je dostupno. Valja napomenuti kako dobar dio Indijaca živi u siromaštvu.

Dosta jela se nakon pripreme slaže u ukusne zalogajčice i jedu se rukama.

Na istoku Indije, gdje žive Benglaci, jela se služe na tahal-u, gdje centralno mjesto zauzima velika posuda s rižom koju sa strane okružuju manje zdjele drugih jela. Poznati su po svojim desertima, koji su jedni od najneobičnijih na svijetu. U pripremi deserta koriste različite mahunarke, povrće, žitarice, ali najzastupljeniji su mlječni proizvodi.

Na zapadu Indije su pokrajine Rajasthan, Gujarat, Maharashtra i Goa, te se njihova kuhinja najviše raširila po svijetu.

U ovom dijelu Indije je zastupljena vegeterijanska kuhinja, gdje se i najobičniji sastojci pretvaraju u delicije. Poznati su i po miješanju kokosa i kikirika s povrćem, a u jela dodaju i šećer te samljevene mnogobrojne začine. U

ovoj regiji će se naći i slanutkovo brašno, mljeveni suhi mango, a neka jela zbog suhih predjela se spravljaju na način da mogu trajati danima, čak i tjednima.

Na sjeveru Indije jela su bogatog i snažnog okusa. Najviše koriste chapati i rothi, a to su vrste peciva koja se pripremaju bez kvasca sa dosta začina. Najpoznatija jela su im palak panir (kombinacija špinata i sira koja je lagano začinjena), rajma (curry od graha) i Kheer (puđing od riže).

Jug Indije je domaćin ljute i sočne hrane. Jela su bogata curry-jem, gorušicom, paprom i čilijem. Dosta je zastupljen kokos i kokosovo mlijeko koje pomaže gasiti ljutinu hranu. Najpoznatija jela su im Idli (mljevena riža i urad dhai skuhani na pari), Dosa (palačinke od mljevene riže) i Sambaar (gusta juha od dhala ili leće začinjena čilijem).

Tradicionalni indijski slatkiši se prave na bazi mlijeka, voća i orašastih plodova. Najčešće su dekorirani pistacijem i indijskim orašićem, a poseban okus daje kardamon koji je nezamjenjiv začin u indijskim slatkišima. Među tradicionalne kolače se ubraja halva od koje je najpopularnija halva od mrkve koja je ružičaste boje iz razloga što su tamo zastupljene ružičaste mrkve, halva od mung-leće i halva od griza. Kolač se

prodaju na kilograme i njihov izbor u trgovinama i slastičarnama je velik, pa se prema tome rijetko i prave u domovima (iznimku su festivali).

Na raskrižjima i trotoarima se nalaze standovi sa različitim proizvodima, uglavnom vegeterijanskim (vegetarijanske šnice, peciva punjena povrćem preženuta u ulju, slanutak sa ljuditim sosom...). Poznati su i standovi sa voćem, gdje se može popiti svježe iscijeđen sok od ananas-a, nara, naranče, cikle, mrkve, jabuke i drugog voća. Zastupljena je i kokosova voda koju možete kupiti na štandovima (trgovac sjekirom otvoriti zeleni kokosov orah i posluži ga sa slamkom), kao i svježe cijeđeni sok od šećerne trske. Ponuda začina je bogata i raznovrsna (čak postoje i posebne tržnice sa začinima), a za najjednostavnije indijsko jelo potrebna je kombinacija od najmanje pet začina.

Meso se ne može kupiti u supermarketima, niti u lokalnim trgovinama, već na posebnim štandovima sa mesom. Koliko je vegeterijanska hrana zastupljena u Indiji govori i činjenica da McDonalds ima u ponudi vegeterijanski burger sa šnicom od krumpira.

Indijske zalogajnice se mogu pronaći u mnogim zemljama svijeta, a hrana se uvijek pravi pred očima kupca i on sam određuje količinu začina. ♦

Marija Karlović

Već početkom 2019. godine modni svijet je pogodila smrt Karla Lagerfelda, legendarnog dizajnera Chanele. Karl Lagerfeld je bio najcjenjenija, najtalentiranija modna figura modernog doba. On nije samo stvarao kolekcije za Chanel i Fendi nego je i sam stajao iza objektiva kamere koja je snimala reklamne kampanje. Njegova posljednja kampanja bila je posvećena sezoni proljeće-ljeto za kolekciju modne kuće Chanel. Od novosti iz modnog svijeta moramo spomenut i Rihanninu suradnju s francuskim koncernom Moet Hennessy-Louis Vuitton. Osnivanje brenda luksuzne mode s Rihannom značit će da će tvrtka LVMH po prvi put pokrenuti neki modni brend od davne 1987. godine kada je osnovan brend Christian Lacroix. Proizvodit će pored muške i ženske odjeće i kožnu galanteriju, modne dodatke, tehnološke proizvode, uredski materijal, kućni dekor i vrtnu galanteriju.

Ljepota i moda

Pored stranih modnih kreatora moramo spomenuti i hrvatske i bosansko-hercegovačke dizajnere koji su se istaknuli na dodjeli Oskara. Istakla se hrvatska poznata modna dizajnerica Matija Vuica čije su haljine nosile voditeljice Oskara Megan Henderson i Megan Telles. Osim Matijinog uspjeha u haljini bosansko-hercegovačke dizajnerske kuće zablistala je i glumica Rebecca King Crews, supruga Terry Crewsa. Zapanjujuća Rebecca Crews nosila je Kaftan studio dizajn.

Modni trendovi 2019.

Neutralne boje

Od meda do rumenila, do karamele i cimeta, postoji tona nijansi koje možete odabratiti kako biste dovršili svoj neutralni moderni izgled. Burberry, Chloe, Jill Sander i Max Mara bili su istaknuti brendovi koji su prihvatali ovaj modni trend.

Mreža

Mreža je veliki trend za 2019. Altuzarra, Dior, Louis Vuitton, Ferragamo pokazali su haljine i dodatke koji otkrivaju dovoljno kože. Mreža se može nositi po danu ili u večernjim kombinacijama.

Yellow

Žuta je boja bila izuzetno popularna 2018. godine i nastavlja sjati 2019. godine. Ova svijetla, zabavna i svestrana boja dominirala je modnom pistom. Taj je trend bio ogroman kod Brandona Maxwell-a, Carolina Herrere, Givenchyja i Oscara de la Rente.

Biciklističke hlače

Krivate Kardashiane ili Instagramove influencere, ali biciklističke kratke hlače su tu da ostanu kroz 2019. godinu. Chanel, Ferragamo, Mugler, Roberto Cavalli priglili su ovu odjeću i pretvorili je u svakodnevno nošenje.

Točkice

Zabavno, klasično, lako se nosi, ta mjesta izgledaju sjajno na haljinama, na džemperima, suknjama i dodacima. Celine, Dolce & Gabbana, Prada, Jacquemus su se držali crne i bijele boje.

XXL moda

Velike i dramatične siluete preuzele su pistu kod Alexandra

Wanga, Christophera Kanea i Victorie Beckham. Bilo da se radi o prevelikom kaputu, širokim hlačama ili širokoj jakni vaš izgled bi trebao biti uglađen uz obični niski rep i minimalnu šminku.

Tenisice s osobnošću

Savršeno s trapericama, kratkim biciklističkim hlačama ili čak sa svilenom midi suknjom, tenisice su sada prihvatljive i u dvorani za sastanke, kao i na vašem sastanku u restoranu.

Mini

Godine 2019. moda je koja ovisi o individualnosti i onome zbog čega se osjećate dobro, bilo da se radi o mini-suknjama ili sitnim haljinama.

Iz svijeta mode, prelazimo u svijet make up-a gdje vam donosimo novosti o tome da Victoria Beckham uvodi liniju šminke sa svojim potpisom koja će u prodaju sa jesenskom kolekcijom biti predstavljena u Londonu. Victoria će nam sigurno ponuditi genijalne proizvode za savršeni nude make up look. Neočekivana je i suradnja Maybelline i Pume, a riječ je o limitiranoj kolekciji prilagođenoj aktivnom sportskom načinu života. Kolekcija se sastoji od ruževa za usne u nijansama boje kože, ljubičaste, roze i narančaste, a tu su i sjajna metalik sjenila za oči kao i highlighter.

Make up trendovi za 2019. godinu

Naglašene trepavice

Jako duge trepavice, s dosta volumena, naglašeno crne bit će neizostavan detalj ove sezone.

Sjene za oči

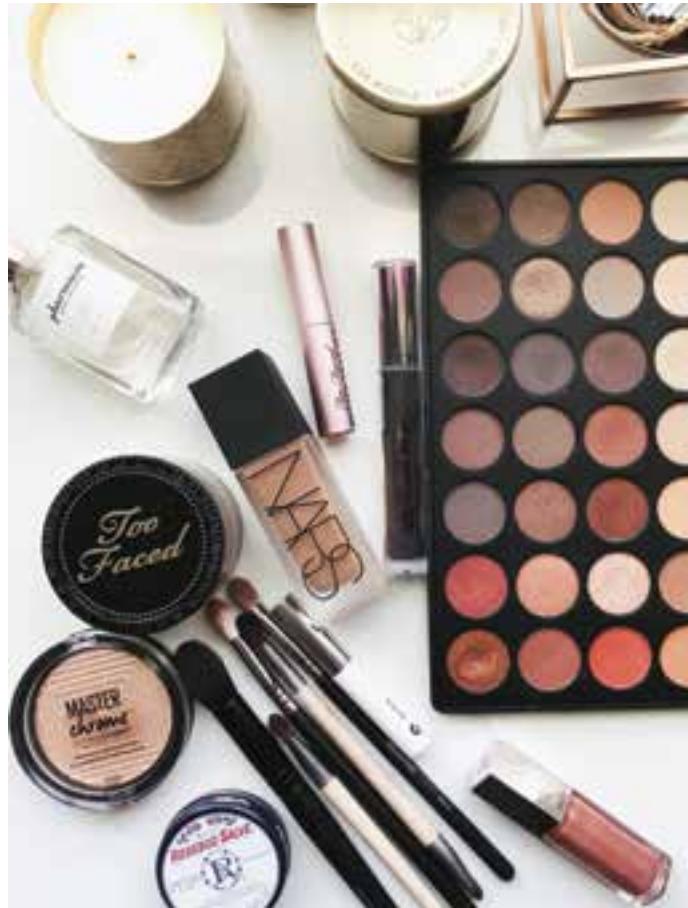
2019. godina je godina sjena u žarkim bojama, prevladavat će boje žute, roze i plave nijanse.

Usne

U ovoj godini bit će neizostavan crveni ruž. Bilo u kombinaciji sa smokey eyes ili samo s tušem za oči, bit će savršen za svaku priliku.

Minimalistička šminka

U modi je i ove godine puder ili bb krema, malo maskare, rumenila i korektora što će pružiti licu savršen svjež i blistav izgled.

Prirodna kozmetika

najbolje što možete pokloniti svojoj koži

Pojam prirodne kozmetike odnosi se na kozmetiku bez konzervansa i sintetičkih ili kemijskih sastojaka. Danas se taj pojam dosta proširio, te se može pronaći dosta proizvođača prirodne kozmetike i na području Bosne i Hercegovine.

Bosna i Hercegovina je zapravo zemlja dosta pogodna proizvodnji prirodnih (eko) proizvoda, pa tako i na području kozmetike.

Ali jeste li znali da veliki dio kozmetičkih preparata možete napraviti i sami, od vrlo jednostavnih sastojaka?

Prednost takve kozmetike nije samo u mogućnosti što je možete napraviti sami, ili što te sastojke uglavnom imate u kući, ili što možete proći i jeftinije, glavna prednost je što je to dosta zdravija i prihvatljivija kozmetika za tijelo.

Onaj tko želi biti siguran, sam će napraviti svoj proizvod. Tada ste 100% sigurni koje ste sastojke upotrijebili i iz kojeg su izvora.

Kreme velikih proizvođača sadrže kemijske i sintetičke sastojke, konzervante, emulgatore, mirise i boje, silikone i parafine te alkohole. Svaki od ovih sastojaka zapravo škodi koži, a koristeći prirodnu kozmetiku kožu štitimo od tih sastojaka i darujemo joj potrebne hranjive sastojke.

Evo nekoliko prijedloga i primjera prirodne kozmetike koju možete napraviti sami:

Maska za lice od meda i maslinovog ulja

Med je jedna od najhranjivijih namirnica iz prirode, a koristi se na mnoge načine i u mnoge svrhe. Osim kao hrana i pomoć kod prehlada i gripe, može se koristiti i u kozmetičke svrhe. Čišćenje lica medom je super način na koji se može sprječiti pojava neugodnih prištića, a može se nanositi za njegu lica svaki dan. Dosta krema i balzama koji su dostupni na tržištu sadrže neku vrstu meda ili posjeduju aromu meda koja privlači na kupnju. Međutim, nekad je bolje napraviti masku za lice od domaćeg meda kod kuće.

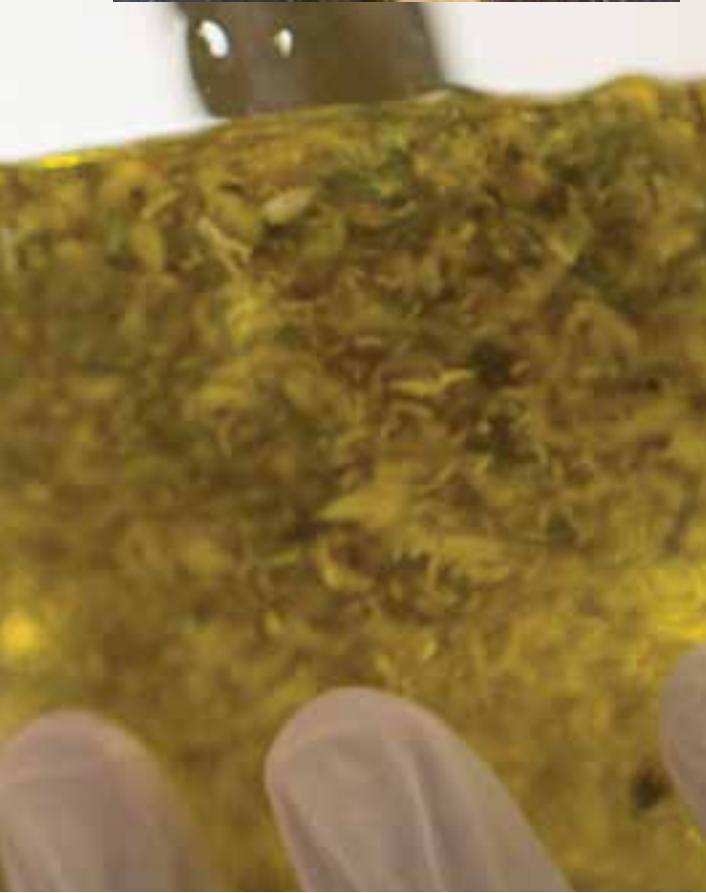
Med je također prirodni antioksidans te posjeduje antibakterijska svojstva, a maslinovo ulje sadrži veću količinu nezasićenih masnih kiselina što je zdravo za kožu, te je čini sjajnom i glatkom.

Potrebni sastojci:

- 1 mala žličica maslinovog ulja,
- 1 velika žlica meda,
- par kapi limunovog soka.

Sastojke izmiješati, nanijeti na oprano lice te ostaviti 15-20 minuta, a nakon toga isprati topлом vodom. Ako vam je koža suha onda povećajte količinu maslinovog ulja, a ukoliko imate masnu kožu onda povećajte količinu limunovog soka.

Janja Konjevod

Maska za suhu i oštećenu kosu

Potrebni sastojci:

- 1-2 banane
- Žlica ulja (maslinovo, kokosovo, bademovo..)
- 2 žlice meda

Sastojke izmiješati, nanijeti na kosu i ostaviti 20 minute te isprati topлом vodom.

Kockice za umirivanje kože

Sve što je potrebno je skuhati čaj od kamilice ili kadulje, ohladiti ga te raspolediti u kalupe za led i zamrznuti.

Ledene kocke koristiti za smirivanje

crvenila na koži, izražene podočnjake i različite iritacije na koži.

Losion za skidanje šminke

Potrebni sastojci:

- 1 dl mlijeka
- 15 kapi maslinovog ulja

Sastojke pomiješajte u neku bočicu te nanesite na vatru i jednostavno očistite lice. Nakon toga osvježite ga topлом vodom.

Izbjeljivanje zubi

Vlažnu četkicu za zube umočiti u sodu bikarbonu i s njom oprati zube. To će

pomoći izbjeljivanju zubi te skidanju mrlja. Postupak se ne bi trebao ponavljati više od jednom tjedno jer bi se mogla oštetiti zubna caklina.

Bjelanjak protiv bora oko očiju

Ako vam problem stvaraju sitne bore oko očiju, nanesite na to područje bjelanjak. Kad se osuši, uklonite ga hladnom vodom. Tretman možete ponavljati više puta i uvjerit se da je ovaj prirodni lijek protiv bora oko očiju efikasan. ♦

Simbol muškarca i poslovnog svijeta

Ilirjana Spaqi

Kravata je dekorativni odjevni predmet, koji se nosi oko vrata povučen ispod ovratnika košulje. Kravata, kao simbol uglađenosti i kultiviranosti potječe od Hrvata. Naime, Hrvati su na sebi svojstveni način vezivali oko vrata slikovite rupce. Taj „hrvatski stil“ osvojio je Parizane i oni su usvojili novi modni predmet koji se nosio, „a la Croate“! Tako je kravata ušla u tadašnju gradsku modu i osvojila Europu i ostatak svijeta.

Razlog zbog kojeg su hrvatski vojnici nosili takve marame oko vrata može se pronaći u hrvatskoj pučkoj tradiciji. Zaručnice su svojim zaručnicima darivale rubac kao znak uzajamne vrijednosti. Taj isprva vojni predmet počinje se ubrzano upotrebljavati i u modi druge polovine

17. stoljeća: francuski kralj Luj XIV počinje je nositi zbog njezine jednostavnosti u odnosu na visoke ovratnike te čak zapošljava osobnog kravatara.

Kravata kao modni detalj

Kravata je simbol muškaraca te poslovnog svijeta. A o utjecaju i važnosti kravate, dovoljno govori činjenica kako će svaki muškarac na svijetu barem jednom u svom životu staviti kravatu na sebe. Kravata je muškarcima nezamjenjiv detalj u svečanim i poslovnim kombinacijama, a kao zanimljiv modni dodatak prihvatile su je i žene. Kravata je detalj koji upotpunjuje i podiže odjevnu kombinaciju, a pogrešno odabranu boju i uzorak može upropastiti dojam.

Što znači boja kravate?

PLAVA- smirujuća boja koja znači mir i staloženost. Predstavlja tihog i poštenog muškarca.

CRVENA- predstavlja moć, bogatstvo, snagu i strast.

CRNA- predstavlja formalnosti. Nose je umjereni, elegantni i zatvoreni muškarci.

SMEĐA- predstavlja osobu koja je vrlo prizemljena i realna.

ZELENA- predstavlja rast i obnovu. Osobe koje vole učiti i povećavati svoje znanje i vještine često se odlučuju za zelenu boju.

ZUTA- boja Sunca predstavlja pozitivno ozračje i vitalnost. Osobe koje imaju ovu boju kravate obično zrače toplinom, te svoju pozitivnu energiju prenose na ljudе oko sebe.

U kojim prilikama trebamo nositi kravatu?

- na razgovoru za posao
- na poslu ako to od nas traži dress code
- na poslovni sastancima
- na sudu
- na sprovodima
- na gala večerama
- u kazalištu
- na vjenčanjima, krstikama i krizma-ma

Kravata oko pulske arene

Oko pulske je Arene 18. listopada 2003. svezana najveća kravata na svijetu.

„Kravata oko Arene“ umjetničko je djelo Marijana Bušića i ušla je u Guinnessovu knjigu rekorda kao najveća i najduža kravata na svijetu. Omotala je vanjske zidine Arene i predstavljala je poruku otvorenosti, srdačnosti i ljubavi. Težila je oko 800 kilograma, bila je široka osam metara, a u svojem najširem dijelu čak 26 metara, dok je čvor kravate bio je dubok devet metara. U najveću kravatu na svijetu sašiveno je desetak tisuća metara platna, a potrošeno je i 120 kilometara konca.

Dan kravate

Hrvatski sabor je 2008. godine, 18. listopada proglašio Danom kravate. Od tada se Dan kravate i službeno slavi u Hrvatskoj i u nekim dijelovima svijeta.

Budućnost pripada kravati

Kravata će uvijek biti u modi ZATO ŠTO:

- pokazuje osobnost onoga koji ju nosi
- neizostavan je dio garderobe na poslovnim sastancima i državničkim susretima
- savršen poklon
- i žene se sve više zanimaju za kravatu kao modni detalj

Izreke o kravati

„Dobro zavezana kravata prvi je ozbiljan korak u životu muškaraca.“ (Oscar Wilde)

„Recite mi da sam krivo shvatio šalu, ali mi nemojte reći da sam pogriješio u odabiru kravate.“ (David Niven)

„Reci muškarcu da ti se sviđa njegova

kravata i vidjet ćeš kako mu se osobnost otvara poput cvijeta.“ (Grofica Mara, američka dizajnerica 40-tih godina 20. stoljeća).

„U svim prilikama, ljudi koji umanjuju utjecaj manjih naroda trebaju se prisjetiti da nas Hrvati sve drže za vrat.“ (Norman Davies)

Završio fakultet, a ne zna vezati kravatu

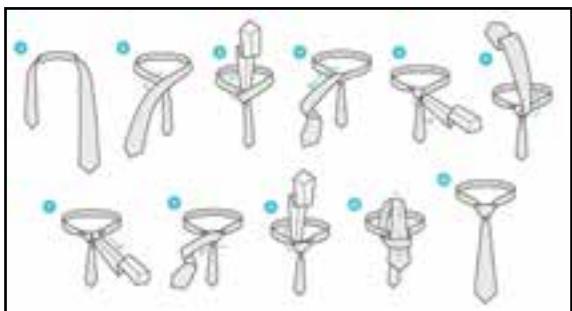
Koliko ste puta došli u situaciju da idete na nekakvu svečanu večeru ili sastanak, pripremili ste odijelo, cipele, košulju, ali imate problem sa vezivanjem kravate!? Postoji nekoliko vrsta i načina vezivanja koji nišu nimalo komplikirani ukoliko ih dobro poučite i ispraksirate se. Mi ćemo Vam pokazati dva takva i nadamo se da će **SEF** biti pri ruci kada bude najpotrebije.

PS. Pazite je li kravata dovoljne dužine odnosno do ruba remena ili 1 centimetar ispod.

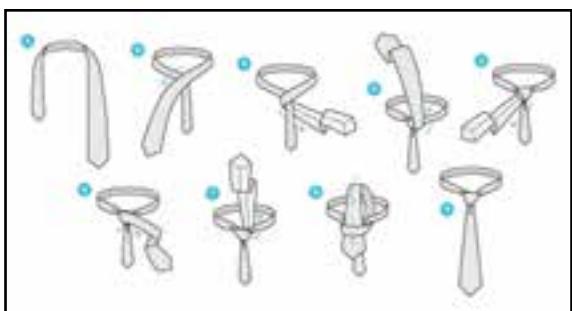
2. Kralj Tomislav - dvostruki čvor

Dvostruki Windsor čvor na kravati kao način vezanja kravate je trenutno vrlo popularan, a prikladan je za muškarce srednje visine ili niže s obzirom da se radi o duplom čvoru koji koristi više kravate prilikom vezanja. ♦

1. Jednostruki Windsor čvor (tzv. Kralj Tomislav)

Ovaj čvor na kravati je tanji i lakši za vezanje. Slaze se sa tankim ili ne previše debelim kravatama i nosi sa košuljama otvorenih ovratnika. Ovaj način je pogodan za visoke muškarce ili za kraće kravate s obzirom da koristi manje kravate prilikom vezanja.

Intervju Tomislav Vukojević

Andrea Drežnjak i
Mario Zelić

Razgovarali smo s Tomislavom Vukojevićem, bivšim studentom Ekonomskog fakulteta, Sveučilišta u Mostaru, koji je svoju uspješnu karijeru izgradio u Eronetu, te Vam u nastavku otkriva više o svom životu i iskustvu te pruža savjete mlađim studentima za uspješnu budućnost.

■ Ukratko se predstavite!

Zovem se Tomislav Vukojević, imam 32 godine i ponosni sam otac i muž. Dolažim iz Ljubuškog gdje sam stekao osnovno i srednje obrazovanje. Nakon srednje škole svoje školovanje odlučujem nastaviti u Mostaru gdje upisujem Ekonomski fakultet. U toku studiranja odabrao sam smjer menadžment, što me je usmjerilo u dalnjem radu u telekomunikacijskom poduzeću kroz rad s ljudima. Od završetka studiranja radim u HT-u.

■ Vaš kratki osvrt na studiranje?

To je jedno od najboljih perioda u mom životu. Studiranje me oblikovalo kao osobu, dalo mi potrebna znanja i vještine da se uspješno prilagodim na tržištu rada. Veliku većinu stvari koje danas primjenjujem na poslu sam naučio tokom studiranja.

Tokom studiranja me najviše zaintrigirao smjer menadžment kojeg sam odabrao na preddiplomskom studiju, a kasnije i na diplomskom studiju.

Danas mogu reći da je odluka da upišem Ekonomski fakultet i smjer menadžment bio pravi odabir za mene!

■ Što smatraje prednostima studiranja na Ekonomskom fakultetu i koliko su povezane s praksom?

S obzirom da je ekonomija kao društvena znanost koja obuhvaća široki spektar zanimanja, to bi istakao kao jednu od glavnih prednosti studiranja na ekonomskom fakultetu.

Budući da je u svakom procesu ljudski

faktor ključan i ovdje bih istakao moje profesore i asistente kao ogromnu prednost, koji su u svakom trenutku bili spremni prenijeti svoja znanja i vještine na nas studente.

U toku studiranja imali smo priliku upoznati se s tržištem, kroz posjete poduzećima, poslovnim inkubatorima, industrijskim zonama, centralnoj banci i drugim bitnim ekonomskim čimbenicima na tržištu. Pored toga u toku studiranja smo imali priliku razvijati svoj poduzetnički duh počevši od ideje pa sve do poslovog plana.

Kroz daljnji rad na sebi kroz razvoj kompetencija, prošao sam različite edukacije, škole i akademije, često sam se susretao s tematikom koja se obrađivala na fakultetu. Ta doškolovanja su bila od europskih i regionalnih firmi koje su se usko specijalizirale u području rada s ljudima što predstavlja dodatnu potvrdu kvalitete rada i studiranja na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru.

■ Možete li izdvojiti neke zanimljivosti iz studentskog života?

Budući da sam većinu studiranja živio u studentskom domu, skoro svaki dan mi je bio zanimljiv.

Studentski dani su mi bili ispunjeni obvezama prema fakultetu, učenjem, ali i izlascima, druženjem te upoznavanjem novih ljudi. Moram istaknuti da sam u jednom trenutku studiranja u učionici 111 upoznao jednu studenticu koja mi je danas supruga!

■ Možete li nam kao studentima

približiti mogućnosti koje HT pruža?

Svoj put u HT-u sam započeo na prodajnom mjestu radeći kao student. Sukladno tom iskustvu i daljnjem iskustvu rada sa studentima, često istaknem studentima da radom u HT-u oplemenjuju svoje studiranje i stječu iskustva koja su im sutra prijeko potrebna i često donose prevagu tokom zapošljavanja.

Kroz različite edukacije prilikom ospobljavanja za rad na nekim od poslova u HT-u studenti imaju priliku za primjenu stečenih znanja s fakulteta u praksi te stjecanje novih znanja i vještina. To se prvenstveno odnosi na komunikacijske vještine, ovladavanje ponašanjem u različitim situacijama, rad s klijentima i prodajne vještine. Često te vještine pomazuju u zapošljavanju, kao i preporuke koje napišemo za naše kvalitetne studente.

Pored znanja i iskustva koje steknu studenti radom u HT-u, dobra je prilika da se nešto i zaradi i popravi osobni budžet.

■ Što bi ste savjetovali studentima na temelju svojih studentskih dana?

Uživajte u svakom danu i nastojte maksimalno izgraditi i iskoristiti potencijal studiranja u pogledu osobnog rasta i razvoja.

Izkoristite maksimalno najljepši period svog života na putovanja, izlaska i druženja s vama bitnim i dragim ljudima, naravno nakon ispunjenja fakultetskih obaveza. ♦

*Potražite nas u HT Eronet
centrima u Mostaru:*

Kardinala Stepinca bb (Mepas Mall) i
Kralja Petra Krešimira IV bb

HT[®] ERONET[®]
Jer vrijedi.

FOTKALO PREDSTAVLJA: **MIRROR FOTOKABINA**

Mirror fotokabina je novi član Fotkalo obitelji. Svojim izgledom podsjeća na ogledalo, a skriva puno više u sebi. Ovo magično ogledalo osim što otkriva ljepotu posmatrača, ono Vas i fotografira, i izrađuje Vaše fotke u 30 sekundi te stvara uspomene koje traju vječno.

Mirror fotokabina je moderna i elegantna fotokabina koja će svojim izgledom oduševiti sve Vaše goste. Pored fotokabine tu je i moderni crveni tepih i unikatna ukrasna ograda koja će dodatno naglasiti eleganciju Vašeg događaja.

Ukoliko planirate posebne događaje pobrinite se da ostanu zauvijek zapamćeni uz Mirror Fotkalo fotokabinu!

NEKE OD POGODNOSTI:

- PRILAGOĐEN ZA SVE UZRASTE
- NAKON DOGAĐAJA DOBIJETE SVE SLIKE ZASEBNO
- IZRADA SLIKA RAZNIH FORMATA U ROKU 30 SEKUNDI
- HRPA UNIKATNIH REKVIZITA
- SLANJE SLIKA e-mailom

PRIGODNO ZA:

- ROĐENDANE
- VJENČANJA
- OBLJETNICE
- RAZNE DRUGE DOGAĐAJE

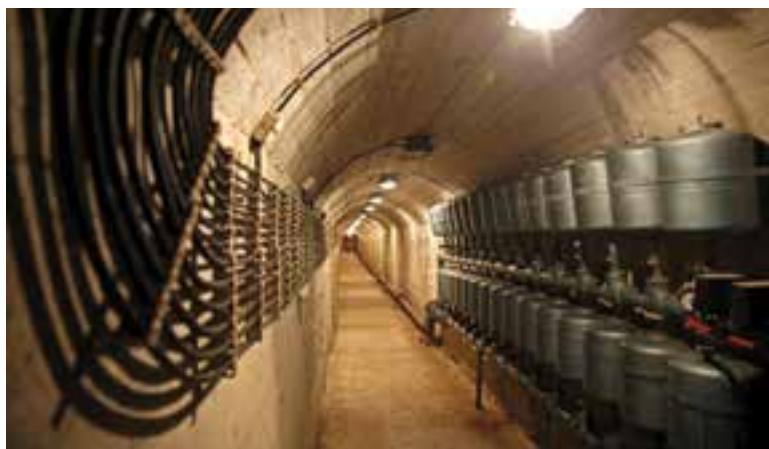
Za više informacija i rezervacije
www.fotkalo.ba

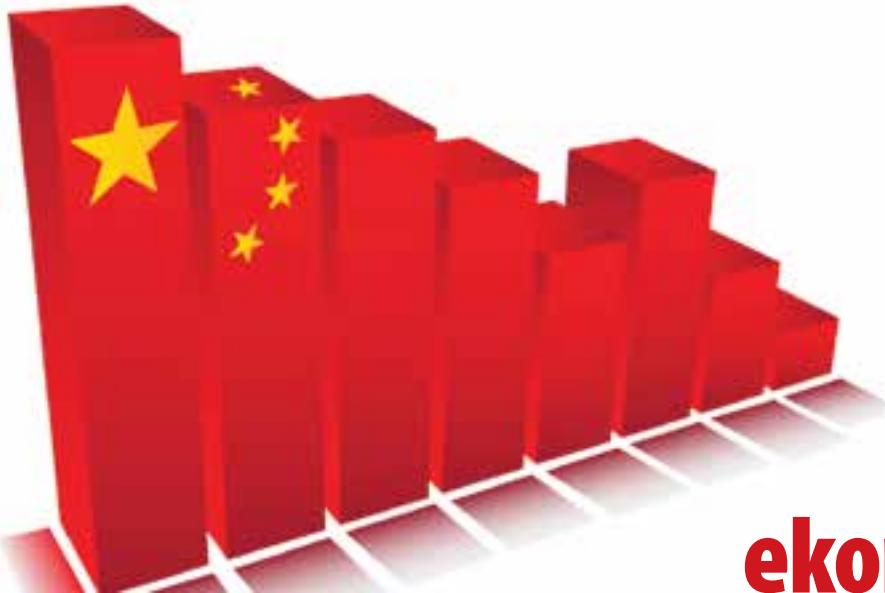

Zanimljivosti o BiH

1. Ime Bosna dolazi od indoeuropske riječi Bosana, što znači voda.
2. Ime Hercegovina se upotrebljava od kad je Stjepan Kosača proglašen Hercegom, a ranije se nazivala Humska zemlja, Zahumlje ili Hum.
3. Bosna i Hercegovina ima desetu najveću potrošnju kave po kapitalu u svijetu.
4. Sarajevo, glavni grad Bosne i Hercegovine bio je domaćin Zimskih olimpijskih igara 1984. godine.
5. BiH ima posljednju preostalu prašumu u Europi, a to je **Perućica**.
6. Osnovan 1995. za vrijeme rata u BiH, Sarajevo Film Festival postao je najveći i najpoznatiji filmski festival na Balkanu i jugoistočnoj Europi.
7. Očekivano trajanje života u BiH je 75 godina.
8. Prva internet vijest u svijetu poslana je sa Zimskih olimpijskih igara u Sarajevu 1984. godine.
9. U Konjicu se nalazi **nuklearni bunker**, „Atomska ratna komanda“, koji je izgrađen tijekom revolucije u Jugoslaviji i predsjednika Josipa Broza Tita. Zauzima površinu od 6.500 m² i sastoji se od 12 povezanih blokova. Konstrukcija i postojanje ovog bunkera bilo je tajno sve do 1990. godine, kada je konačno otkriven javnosti. Danas je u ovom bunkeru izložba suvremene umjetnosti.
10. **Lukomir** je planinsko selo koje se nalazi na južnim obroncima Bjelašnice na 1.495 metara nadmorske visine, što ga čini najvišim naseljenim mjestom Bosne i Hercegovine i jedinim preko 1.300 m.
11. BiH posjeduje stećke i njihove nekropole su jedna od mistrija povijesti. Najveće dileme se svode na pitanja njihovog podrijetla, pripadnosti pokojnika koji su sahranjivani ispod stećaka, kao i simboličkih poruka koje nose pojedine predstave uklesane na njima.
12. BiH ima 4 nacionalna parka i 2 parka prirode.

13. **Međugorje** je mjesto koje posjete milijuni hodočasnika te je jedno od najpopularnijih europskih vjerskih destinacija.
14. Prvi redovno korišteni tramvaj u Europi bio je u Sarajevu, a počeo je 1885. godine.
15. Prvo centralno grijanje u BiH napravljeno je još u srednjem vijeku, kada je iz Fojnice na kraljevsku tvrđavu provedena termalna voda.

Kina

ekonomsko čudo

Katarina Marić

„Pustite Kinu da spava, jer kada se probudi tresti će svijetom“! Ovu rečenicu rekao je Napoleon prije dvjesto godina i slobodno možemo reći: Kina se probudila i svojim gospodarskim potencijalom trese svjetsku ekonomiju! Gospodarstvo Kine jedno je od najbrže rastućih gospodarstava u svijetu. Drugo je po veličini gospodarstvo koje bilježi stope rasta

bruto društvenog proizvoda na godišnjoj razini od 8%.

Kina ima najvišu stopu direktnih stranih investicija u svijetu, pa se može reći da je „magnet“ za inozemna ulaganja. Tranzicija kineskog gospodarstva popraćena je od strane cijelog svijeta, što i nije čudno. Kina predstavlja ogromno tržište od oko 1,3 milijarde stanovnika

i vrlo ozbiljnog potencijalnog partnera za svaku zemlju. No pitanje koje se postavlja: Kako je započeo proces transformacije ove zemlje u istočnoj Aziji? To je u početku bila zemlja koja se protivila suradnji s globalnim institucijama kao što su IMF i Svjetska banka, globalnom političkom i ekonomskom poretku te globalizaciji i liberalizaciji. No doživjela je takvu transformaciju da je od zemlje koja se protivila suradnji s globalnim institucijama postala predan član istih tih institucija. Ova zemlja je doživjela potpunu transformaciju civilizacije. To je učinjeno prihvatanjem pravne države, konkurenčije, upotrebom engleskog jezika i stranog obrazovanja te mnogih stranih zakona i institucija. Ekonomski uspjeh Kine se povezuje s globalizacijom i liberalizacijom jer nikada dosad nije zabilježen ovako ubrzan rast životnog standarda tolikog broja radnika kao onda kada se Kina otvorila svijetu. Došlo je do toga da je od siromašne zemlje stvorena supersila koja se transformirala u najvećeg dobavljača radno intenzivnih proizvoda. Sve je počelo 1979. godine kada Kina otvara svoje granice te ukida trgovinska ograničenja korak po korak i potiče slobodnu trgovinu.

U isto vrijeme dolazi do promjene u politici vlade. Privatnim poduzećima omogućava se da sudjeluju u vanjskoj trgovini, a više autonomije se daje vlastima u pojedinim provincijama. Veliki

dio izvoza iz Kine proizведен je od strane inozemnih ulagača u poduzeća u Kini što je pomoglo ekonomskom rastu. Inozemna trgovina pomogla je ekonomskom rastu kroz izvoz, preljevanje tehnologije izvana i međunarodnu specijalizaciju. Kina je ušla u svjetski proces globalizacije kao manje razvijena ekonomija s velikim brojem jeftine radne snage. Kao takva privukla je brojne multinacionalne kompanije koje su u potrazi za manjim troškovima odlučile investirati u Kinu, ali i druge zemlje u tranziciji. Zbog toga su brojne multinacionalne kompanije bile prisiljene zatvarati radna mjesta u državama s razvijenim gospodarstvom i skupom radnom snagom.

Pored jeftine radne snage, razlog uspjeha smatra se da leži i u njihovoj namjerno podcijenjenoj valuti. Danas se proizvodi Kine mogu naći u cijelom svijetu i to po dosta jeftinim cijenama. Jeftina radna snaga i korupcija omogućili su ovoj zemlji dolazak stranih investitor koji su zarađivali milijarde dolara prodajući svoju jeftino proizvedenu robu na Zapadu. Kina je postala najvećim izvoznikom

na svijetu, a izvozi se od uredske opreme preko telekomunikacijski uređaja do elektronike i sličnih uređaja. No otvaranje zemlje svijetu dovelo je i do negativnih učinaka na gospodarstvo. Kina je izgubila 25 milijuna proizvodnih poslova, dok se 125 automobilskih kompanija trebalo spojiti u 3 do 6 kompanija. Došlo je do toga da je zaposlenost u državnim poduzećima pala za 44 milijuna ljudi. Prema procjenama iz 2010. godine, BDP po glavi stanovnika iznosio je 7 600 USD, što je jako malo u usporedbi sa razvijenim zemljama. Ključan problem Kine je i korupcija koja onemogućava provedbu zacrtanih reformi, a time i daljnji gospodarski razvoj.

Slobodno tržište dovelo je do porasta nejednakosti, nepravde i apsolutnog siromaštva. No na takve probleme Smith je upozorio u svom djelu Bogatstvo naroda u kojem kaže: "Gdje god postoji veliko vlasništvo, postoji i velika nejednakost. Na jednog vrlo bogatog čovjeka postoji najmanje petsto siromašnih. Obilje rijetkih pretpostavlja neimaštu mnogih." Kreatori kineske politike

fokusirani su na promjenu strategije s ciljem izbjegavanja „zamke srednjeg dohotka“. Nijedna strategija nije vječna, a uspješna strategija mora biti fleksibilna i omogućiti ispunjenje dugoročnih ciljeva. Fokus se stavlja na inovacije, ekonomsku učinkovitost, kvalitetu rasta i strukturne reforme. Kina ima dobre pozicije i prema prognozama će do 2030. godine biti uvrštena u visoko dohodovne zemlje. Kina je primjer pozitivnog utjecaja globalizacije na gospodarstvo zemlje. Unatoč otvaranju i stvaranju slobodnog tržišta, pravi je primjer zemlje u kojoj je država zadržala korektivnu i regulativnu ulogu u razvitu.

Utjecaj Kine u budućnosti je jako teško predvidjeti. Ako njezin utjecaj bude i dalje rastao kroz povećanje tržišta, to će izazvati još veće sukobe na relaciji SAD-Kina kojih smo danas svjedoci. S jedne strane, SAD smatra da je Kina nepravedno stekla konkurenčku prednost kroz intelektualno vlasništvo, prisilnim prijenosom tehnologija i subvencijama za domaće kompanije. S druge strane, Kinezi sumnjuju da je cilj SAD-a sprječiti njihov daljnji uspon i utjecaj u inozemstvu. Neizbjegjan je nekakav stupanj suparništva između dva najveća svjetska gospodarstva. Počelo je trgovinskim ratom, a nadat je se samo da neće završiti oružani sukobom. Što god bilo, kinesko-američki odnosi bit će ključno geopolitičko pitanje ovog stoljeća za cijeli svijet. ♦

Studiranje u Češkoj

Ivo Čarapina, student četvrte godine preddiplomskog studija, smjera marketing, ove godine uz to što je izabran za predsjednika Studentskog zbora Ekonomskog fakulteta, zimski semestar je proveo u Češkoj Republici, na međunarodnoj razmjeni.

U sklopu programa Europske unije za međunarodnu mobilnost studenata Erasmus +, proveo je 5 mjeseci u Brnu, drugom po veličini gradu u državi, na Sveučilištu Masaryk, koje ove godine slavi 100. rođendan. Sveučilište Masaryk je dobilo ime po prvom predsjedniku Čehoslovačke.

▪ Što Vas je navelo na prijavu?

Došao sam u jednom trenutku do vrha ostvarivanja svega što sam planirao i tražio sam opet neki novi izazov. Studentska razmjena je bila idealna prilika za pobjeći iz moje svakodnevnice, u nešto posve nepoznato i neistraženo. Tijekom razmjene, znao sam govoriti svojim priateljima da se osjećam kao da me je netko stavio u film u kojem glumim ulogu studenta u stranoj zemlji. Našao sam se u nepoznatom prostoru gdje nikog nisam znao. Upoznao sam desetine prijatelja, bio okružen pozitivnim i ambicioznim ljudima sa pet kontinenata, proučavao njihove kulture, razgovarao o raznim globalnim, ali i lokalnim temama.

Zaposlenost im je iznimno visoka. Skoro svaki student je zaposlen u nekoj firmi. Mnogo ulazu u IT. Također u Brnu mnoge multinacionalne kompanije imaju svoje poslovnice u kojima otvore po nekoliko stotina radnih mjesta- npr. Lufthansa ima preko 600 zaposlenih upravo u Brnu, u call centru.

Najbitnija svrha moje razmjene je obrazovanje. Studirajući na Sveučilištu Masaryk ušao sam u potpuno drugaćiji sustav obrazovanja, koji me je nadahnuo. Interaktivne metode, rad u grupama, samostalan rad, projekti, prezentacije, sve što volim inače.

▪ Smatrate li da bi naši studenti trebali biti slobodniji u skupljanju iskustva u europskim gradovima i implementaciji istog iskustva u Bosni i Hercegovini?

Razgovarao sam s dosta studenata nakon što sam se vratio i nagovaram ih da se prijave bilogdje, jer zaista to iskustvo bih svakom studentu poželio. Dosta ih ima tzv. strah od nepoznatog, strah od stranog jezika, ali možda i najbitnije strah da im predmeti koje tamo polože, neće biti priznate na vlastitom fakultetu.

Samo mogu reći da uistinu vrijedi riskirati. Dok ne odemo u jedan drugačiji sustav obrazovanja, nećemo znati koliko naš ustvari može biti bolji. Dok ne odemo u drugu kulturu, nećemo znati cijenit svoju. A o ekonomiji i standardu da ne govorom. U Češkoj Republici stopa nezaposlenosti je 3%, dok je u Bosni i Hercegovini 13 puta veća te je najveća nezaposlenost u Europi.

▪ Vaš komentar za naše čitatelje?

Odlazak na međunarodnu studentsku razmjenu, za mene je bilo neprocjenjivo iskustvo koje mi je promijenilo pogled na život. Prijavio sam se bez velikih očekivanja i razmišljanja što će dobiti, a u konačnici sam dobio sve: primjenjiva znanja iz svoje buduće struke, prijatelje sa 5 kontinenata, te životnu lekciju kako je svijet mali. Različite kulture, jezike, običaje i znanja moramo početi učiti kako bi se obogatili, i bili globalno cijenjeni. Obrazovanje je najvažniji poklon koji čovjek sebi može priuštiti, a nikad ga ne može zasiliti. ♦

In memoriam

Oliver Dragojević

Nakon teške borbe sa opakom bolešću, u 71. godini zauvijek nas je napustio legendarni glazbenik Oliver Dragojević. Oliver je rođen u Splitu 7. prosinca 1947. godine, a svoje djetinjstvo proveo je u Veloj Luci na Korčuli. Već u djetinjstvu vidjelo se da je glazba njegov život, i to nakon što mu je otac Marko poklonio usnu harmoniku.

Oliver je osvojio najprestižnije festival-ske i diskografske nagrade. Bio je i laureat prve dodjele Hrvatske diskografske nagrade Porin. Oliver Dragojević bio je, i ostat će, veliki miljenik među publikom, ali i kolegama. Obožavale su ga sve generacije i u njihovim će mislima Oliver živjeti zauvijek.

*Trči vrime, cvili maška,
traje jubav pusta, siromaška,
Šaka suza, vriča smija ča je život
vengo fantazija*

Ivo Gregurević

Napustio nas je i jedan od najpoznatijih hrvatskih glumaca, Ivo Gregurević.

Ostvario je brojne filmske, televizijske i kazališne uloge, za koje je i dobio brojna priznanja. Najpoznatije uloge ostvario je u „Velom mistu“, „Dugoj mračnoj noći“, „Što je muškarac bez brkova“, „Sokol ga nije volio“, i u mnogim drugima. Dobitnik je i najprestižnije nagrade Vladimir Nazor. U svome rodnom Orašju Ivo je pokrenuo festival Dani hrvatskog filma, a brojni taj festival nazivaju festivalom lve Gregurevića.

„Želim da me pamte isključivo po ulogama. Nemaju me po čemu drugome pamtitи“ riječi su pokojnog lve.

Kako su prošli Oscari 2019?

Ivo Čarapina

Oscari, poznati kao *zlatni kipići*, najprestižnija su nagrada o kojoj svaki profesionalni glumac može sanjati. Osim glumaca za ovu nagradu se nominiraju redatelji, scenaristi, kostimografi, montažeri, dizajneri, kinematografi, pa čak i pjevači *soundtracka* koji se izvode u nominiranim filmovima.

Ove godine održana je 91. dodjela ove prestižne međunarodne filmske nagrade, krajem veljače u Los Angelesu, a zanimljivost je bila ta što na dodjeli nagrada nije bilo „službenog“ voditelja.

Ovogodišnji pobjednici su „Bohemian Rhapsody“ (4), „Green Book“ (3), „Roma“ i „Black Panther“ (3) koji su osvojili više od jednog kipiće. Međutim, pravi pobjednik je „Roma“ jer se radi o stranom filmu koji je dobio Oscara i uvan kategorije za strane filmove.

NAJBOLJI FILM - Green Book

REŽIJA – Roma

GLUMICA U GLAVNOJ ULOZI - (Olivia Colman), The Favourite

GLUMICA U SPOREDNOJ ULOZI – (Regina King), If Beale Street Could Talk

GLUMAC U GLAVNOJ ULOZI - Rami Malek, Bohemian Rhapsody

GLUMAC U SPOREDNOJ ULOZI - (Mahershala Ali), Green Book

ŠMINKA - Vice

DIZAJN KOSTIMA - Black Panther

DOKUMENTARNI DUGOMETRAŽNI FILM -Free Solo

MONTAŽA ZVUKA - Bohemian Rhapsody

MIKSANJE ZVUKA - Bohemian Rhapsody

SCENOGRAFIJA -Black Panther

STRANI FILM - Roma, Meksiko

ANIMIRANI KRATKI FILM - Bao

ANIMIRANI DUGOMETRAŽNI FILM - Spiderman: Into the Spider-Verse

VIZUELNI EFEKTI - First Man

MONTAŽA FILMA - Bohemian Rhapsody

DOKUMENTARNI KRATKI FILM - Period. End of Sentence.

KRATKI IGRANI FILM - Skin

ADAPTIRANI SCENARIO - Blackkkklansman

ORIGINALNI SCENARIO - Green Book

KINEMATOGRAFIJA - Roma

ORIGINAL SCORE - Black Panther

ORIGINALNA Pjesma - "Shallow", A Star Is Born

Preporuka

Najpodcjenjeniji filmovi koje moraš pogledati

U potrazi za srećom (2006) eng. *The Pursuit of Happyness*

Film temeljen na istinitoj priči samohranog nezaposlenog oca Chrisa Gardnera (Will Smith) koji dodiruje dno i postaje beskućnik. Gardner će promijenit svoj život i osnovati vlastitu brokersku kuću.

Nakon finansijskog sloma Chrisa Gardnera i petogodišnjeg sina Christophera (Jaden Smith) ostavlja njihova supruga i majka da se snalaze sami jer se nije mogla nositi sa neprekidnim stresom zbog finansijskih neprilika. Chrisu, sada samohranom ocu, ne preostaje ništa drugo nego da pronađe bolje plaćeni posao. Napokon pristaje postati pripravnikom uspešne brokerske kuće, pa iako za to ne dobiva plaću, on ostaje na poslu u nadi da će dobiti obrazovanje i tako naći posao koji obećava. Gomilajući račune i bez dovoljno novca, sin i otac završavaju na ulici a noći provode u skloništima za beskućnike, na autobusnim postajama i u WC-ima. Unatoč teškoj i gotovo bezizlaznoj situaciji, ljubav i povjerenje njegova sina pomoći će mu u ostvarivanju onoga za čim je težio.

Film je dobio samo jednu nominaciju za Oscara
Redatelj filma je Gabriele Muccino.

Glumci : Will Smith, Jaden Smith, Thandie Newton, Brian Howe, James Karen

Atlas oblaka (2012) eng. *Cloud Atlas*

Misteriozna drama, s puno akcijskih scena. Kroz film se primaju djela pojedinca kroz utjecaj na prošlost, budućnost i sadašnjost. Film od skoro puna tri sata, sa sjajnim vizualnim efektima dobio je tek jednu nominaciju za Zlatni globus.

Ova epska drama istražuje kako činovi pojedinačnih života utječu jedni na druge u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Prati se priča o nesvakidašnjem prijateljstvu iz XIX. stoljeća, romansu iz 1930. godine između kompozitora i njegovog gay ljubavnika ispričanu putem pisama, veliku korporativnu zavjeru 1970-ih godina i novinarku koja se u nju slučajno upliće, urnebesnu avanturu jednog sitnog izdavača, kao i dvije priče smještene duboko u budućnosti u kojima pored pobunjeničkog rata, pratimo i postapokaliptično stanje koje ostaje poslije njega.

Sve je na svijetu vezano: dnevnik putovanje Tihim oceanom iz 1849. godine; pisma skladatelja njegovom prijatelju; triler o ubojstvu u nuklearnom postrojenju; farsa o izdavaču u domu za nemocne; divlji klon u futurističkoj Koreji i priča o plemenu koje nastanjuje postapokaliptične Hawaie, daleko u budućnosti

Redatelj filma je Tom Tykwer, Andy Wachowski i Lana Wachowski – sve troje potpisuju i režiju i scenarij.

Glume: Tom Hanks, Halle Berry, Jim Broadbent, Hugo Weaving, Jim Sturgess

Osvrt na studiranje na Ekonomskom fakultetu Mag.oec. Iva Klepić

Pozdrav dragi studenti i ostali čitatelji!

Ja sam Iva Klepić. Završila sam osnovno obrazovanje i Opću gimnaziju u Mostaru. Već i prije završetka gimnazije sam bila sigurna koji fakultet izabrati, možda i jer su moji roditelji završili taj fakultet i jer mi je otac dio Ekonomskog fakulteta pa me od male na to zanimalo i kroz priču je uvijek bilo dio mene.

Započela sam svoj studij na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru 2013. godine a 2018. godine sam magistrirala na smjeru Menadžment. Danas sam na Internacionalnom doktorskom studiju na engleskom jeziku u Austriji ("International Joint Cross-Border PhD Programme in International Economic Relations and Management at University of Applied Sciences Burgenland"), zajedničkom doktorskom studiju Austrije, Slovačke, Mađarske, Češke, Hrvatske i Sveučilišta u Mostaru. Trenutno radim u Rektoratu Sveučilišta u Mostaru i još uvijek se bavim karateom u Sveučilišnom karate klubu Neretva.

Iako sam sebi uvijek postavljala

zahtjevne ciljeve i tijekom studiranja sam se gotovo profesionalno bavila sportom, uspjela sam uskladiti sve svoje obaveze. Ono što je obilježilo moje studiranje su i Dekanova nagrada za izuzetan uspjeh (prosjek ocjena) na Fakultetu, Rektorova nagrada za izuzetan uspjeh (prosjek ocjena) na Sveučilištu, Nagrada federalnog ministarstva znanosti i obrazovanja za najbolje studente u Federaciji, Rektorova nagrada za sportske uspjehe, Nagrada za najbolju seniorsku sportašicu grada Mostara kao i brojne titule prvakinje države u karateu i međunarodne medalje i nastupi za reprezentaciju BiH. Proputovala sam i nastupala po cijeloj Europi te nastupala na Svjetskim prvenstvima i natjecanjima u Aziji i Africi. Sve to u 5 izuzetno napetih, uzbudljivih i neponovljivih godina. Možda zvuči nespojivo imati super ocjene i dobre sportske rezultate, ali brojne moje kolege sportaši koji dolaze iz različitih sportova su i jako dobri studenti našeg Sveučilišta, no što je još bitnije dobre osobe uvijek spremne pomoći.

Znanje koje sam stekla na Ekonomskom fakultetu, savjeti profesora i iskustvo koje sam prošla mi je pomoglo da od djevojčice koja je upisala fakultet izrastem u sadašnju doktoranticu u inozemstvu. Uvijek bi svima preporučila upravo ovaj Fakultet i Sveučilište, koje se svaki dan širi i obogaćuje svoje sadržaje i programe. Bez obzira na to uvijek sam za to da trebamo iskoristiti i ono što nam drugi nude kako bi vidjeli njihove načine i metode, uz podržavanje i vraćanje onomu našemu.

Svakako ono bez čega ne mogu zamisliti svoj Ekonomski fakultet su profesori. Veći dio njih mi je bio uvijek spreman pomoći i velika podrška na cijelom mom putu. Posebice tu su moji profesori sa smjera Menadžment (izvrsni su mi bili i neki profesori sa Marketinga, Financija i Informatike) koji su uvijek imali prijateljski pristup prema nama studentima, a to nam je nekada puno značilo i to ćemo uvijek pamtit. Postoje i neki s kojima se nismo slagali, ali sve je to dio studiranja, pa sam i njima zahvalna što su nas naučili

da budemo hrabri i svoji.

Na kraju se pamte samo lijepi trenuci ali bilo je tu i teških dana, a tada su to izgledale nemoguće prepreke, ili sam bar ja tada to doživljavala kao nešto strašno. Danas se samo nasmijem i budem ponašna na sve ono što sam prošla sa svojim kolegama, svaki ispit, svaki stresan dan ili težak zadatak.

Najveće nagrade nisu ocjene, nisu ni pohvale ni čestitke, to su prijatelji i kolege s kojima izgradite nezaboravne uspomene, to su smijeh i poruke u našim grupama, na hodnicima i učionicama, u Skripti i Indexu. To su sve one šale profesora kada bi nas uhvatili nespremne ili zbunjene, naše šale kada ne bi mogli shvatiti profesorov pristup ili pak čekanje usmenog kod pojedinih profesora do večernjih sati. Prijatelji su ono što ostaje i što nas uvijek veže za fakultet, poneka kava ili čak kasnije i suradnja s nekadašnjim profesorima.

Nikada nisam htjela samo proći kroz fakultet, pa sam "ja kao ja" morala biti dio svih studentskih organizacija, časopisa SEF, u predsjedništvu Studentskog zbora, u Sveučilišnom zboru, u organizaciji konferencija i projekata. Isto stvar bi preporučila i svim sadašnjim i budućim studentima. Postoje i brojne prakse i mogućnosti za rad kroz studij u

brojnim hercegovačkim poduzećima, pa sam tako i ja petu godinu provela radeći u Banci, prijavivši se na par mjesta za koje sam čula na Fakultetu. Možda je nekada bilo teško ali sam zaista stekla neprocjenjivo iskustvo i brojna poznanstva radeći s kompanijama. Kako mi je uvijek bila neostvarena želja studirati u inozemstvu (nisam mogla zbog sporta ići izvan Mostara) upisala sam doktorski studij na engleskom jeziku baš u Austriji. Uvijek bi studentima preporučila razmjene ili sudjelovanja na različitim projektima u suradnji s fakultetima iz inozemstva jer je to ono što će obogatiti njihovo iskustvo i po čemu će se razlikovati od drugih.

Osim toga preporučila bih im i da budu hrabri na svom putu, možda i jer nekada mi nismo bili, da se ne boje boriti za sebe i da ne odustaju od svojih ideja, da budu kreativni i da uče svaki dan ono što ih zanima osim onoga što moraju, da malo prošire okvire i da istraže i ono što je ostalima nezanimljivo ili neshvatljivo jer možda su upravo oni ti koji mogu nešto novo donijeti. Neka svaki student ostane poseban, i onaj koji ne želi učiti toliko ali ima puno drugih znanja, vještina i sposobnosti koje ga izdvajaju od drugih, i oni koji se trude i uče isplatiće se nekada iako se u trenucima čini suprotno, i oni koji su veseli i komunikativni i šaljivi, to

su menadžeri, to su marketari, to je naša osobnost. Ekonomija je široka disciplina i ima za svakoga ponešto. Nekada je ljudi previše ograničavaju ili umanjuju njenu vrijednost, baš jer nisu svjesni da "bez ekonomista nema ni projekata, ni radova, ni programa, ni prodaje, ni profita..". Istražite li ekonomiju malo više shvatiti ćete da se svakodnevno stvaraju novi trendovi pa s njima i nove ekonomske discipline koje otvaraju široke mogućnosti, koje u trenutno teškoj situaciji u našoj zemlji studentima daju šansu da će pronaći svoj put i svoje mjesto na teži ili lakši način. Dragi studenti i kolege: Nikada nemojte odustati i tražite neki svoj način, smislite nešto svoje i odvažite se. ♦

Pronađi poznatu misao ADAMA SMITHA

aktiva	dividenda	ponuda
aprecijacija	dobit	porez
asortiman	inflacija	profit
burza	inovacija	rizik
carina	izvoz	roba
deficit	kamata	statut
depozit	licitacija	uvoz
deprecijacija	nadnica	
diler	pasiva cijena	

P	A	J	I	C	A	J	I	C	E	R	P	E	D	R
O	N	A	D	N	I	C	A	I	A	T	A	M	A	K
A	Z	V	O	D	D	I	V	I	D	E	N	D	A	Z
D	J	N	J	A	E	I	K	P	R	P	O	D	O	T
N	A	I	A	J	A	P	Z	I	R	D	O	V	I	B
A	D	A	C	R	L	E	O	O	Z	I	U	C	A	D
M	U	R	N	A	R	I	F	Z	N	I	I	I	J	O
I	N	A	E	O	J	I	C	F	I	F	R	A	C	B
T	O	Z	P	L	T	I	L	I	E	T	V	E	A	I
R	P	R	Z	A	I	A	C	D	T	I	D	O	R	T
O	B	U	R	Z	C	D	O	E	T	A	B	I	I	T
S	D	B	V	I	R	U	G	K	R	R	C	I	N	H
A	A	O	J	T	U	T	A	T	S	P	O	I	A	D
A	Z	A	I	N	O	V	A	C	I	J	A	B	J	M
S	P	A	S	I	V	A	C	I	J	E	N	A	A	A

Rješenje: _____

STUDENTSKI ZBOR SVEUČILIŠTA U MOSTARU

- STUDENTSKI ZBOR SVEUČILIŠTA U MOSTARU
- WWW.STUDENTSKIZBOR.SUM.BA
- STUDENTSKIZBORSVEMO
- MATICE HRVATSKE BB
- 036/311-947

PARTNERI STUDENTSKOG ZBORA 2018./19.

IDIĆ NACIN
DRUGI NIČOVN

PLUNK
ANTHER

HN.
Hrvatsko narodno
kazalište u Mostaru

lingua+

Hercegovačka
Pivovara

Ösd
Prüfungszentrum

arena
SPORT CENTAR

MI
rent a car

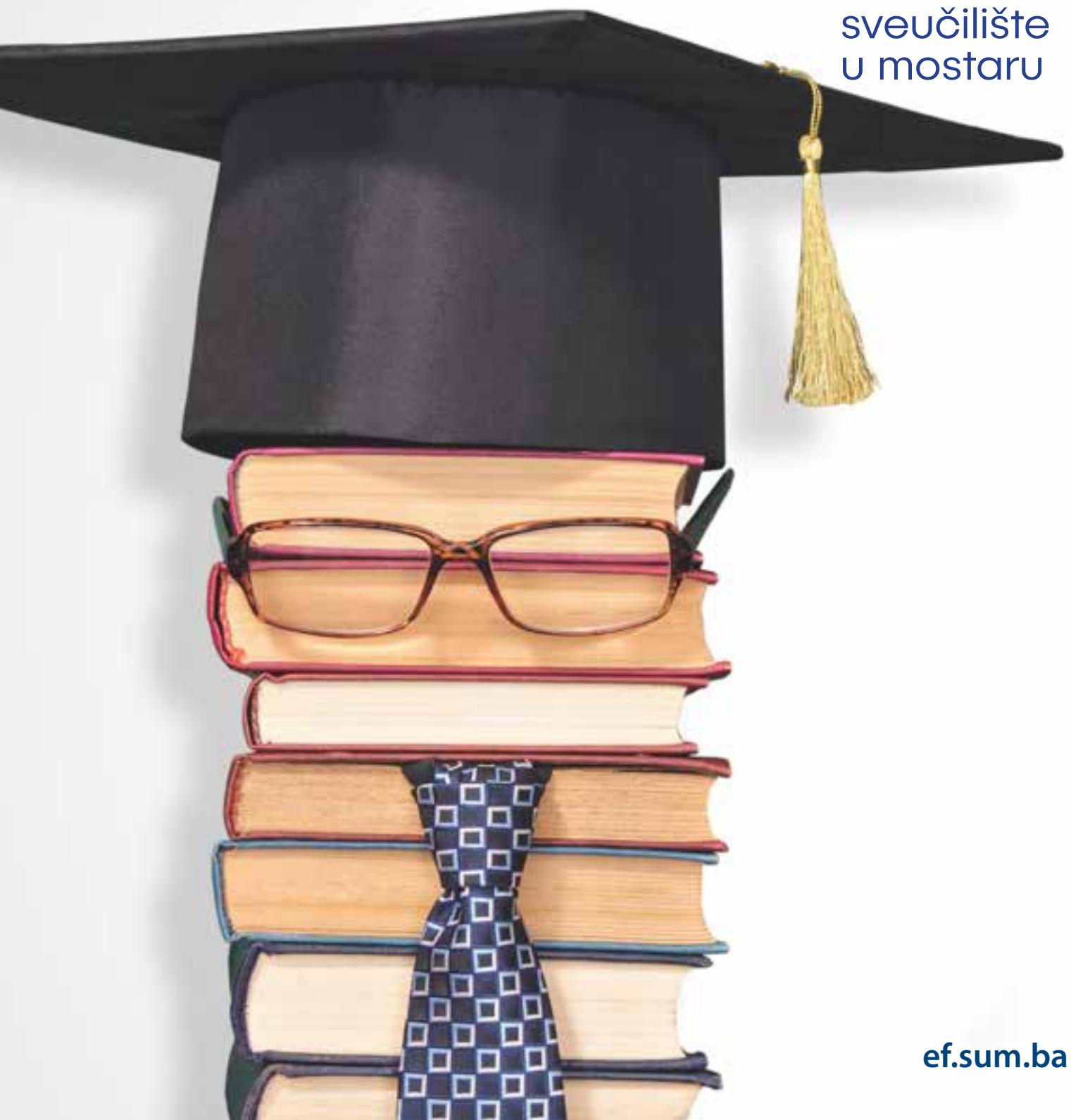
studentskizbor.sum.ba

Znanje je moć.

STECITE GA NA PRAVOM MJESTU.

**ekonomski
fakultet**
sveučilište
u mostaru

ef.sum.ba